

DOCUMENT RESUME

ED 176 574

FL 010 645

TITLE Albanian: Basic Course. Volume VII, Lessons 63-72.
 INSTITUTION Defense Language Inst., Monterey, Calif.
 PUB DATE Jul 66
 NOTE 271p.; For related documents, see FL 010 626-628, FL 010 634, and FL 010 637-648; Tapes accompany the text
 AVAILABLE FROM Defense Language Institute, Foreign Language Center, Nonresident Instruction Division, Presidio of Monterey, California 93940
 LANGUAGE Albanian; English
 EDRS PRICE MF01/PC11 Plus Postage.
 DESCRIPTORS Adult Education; *Albanian; *Audiolingual Methods; Classroom Materials; *Grammar; *Instructional Materials; *Language Instruction; Postsecondary Education; *Second Language Learning; Speech Communication; Uncommonly Taught Languages; Vocabulary
 IDENTIFIERS *Dialogs (Language Learning)

ABSTRACT

This seventh of ten volumes of audiolingual classroom instruction in Albanian for adult students treats Albanian grammar, syntax, and usage in a series of exercises consisting of grammar perception drills, grammar analysis, readings, question-and-answer exercises, and dialogues illustrating specific grammatical features. A vocabulary list is attached to each exercise. (JB)

*****
 * Reproductions supplied by EDRS are the best that can be made *
 * from the original document. *
 *****

ALBANIAN

BASIC COURSE VOLUME VII LESSONS 63-72

U.S. DEPARTMENT OF HEALTH
EDUCATION & WELFARE
NATIONAL INSTITUTE OF
EDUCATION

THIS DOCUMENT HAS BEEN REPRODUCED EXACTLY AS RECEIVED FROM THE PERSON OR ORGANIZATION ORIGINATING IT. POINTS OF VIEW OR OPINIONS STATED DO NOT NECESSARILY REPRESENT OFFICIAL NATIONAL INSTITUTE OF EDUCATION POSITION OR POLICY.

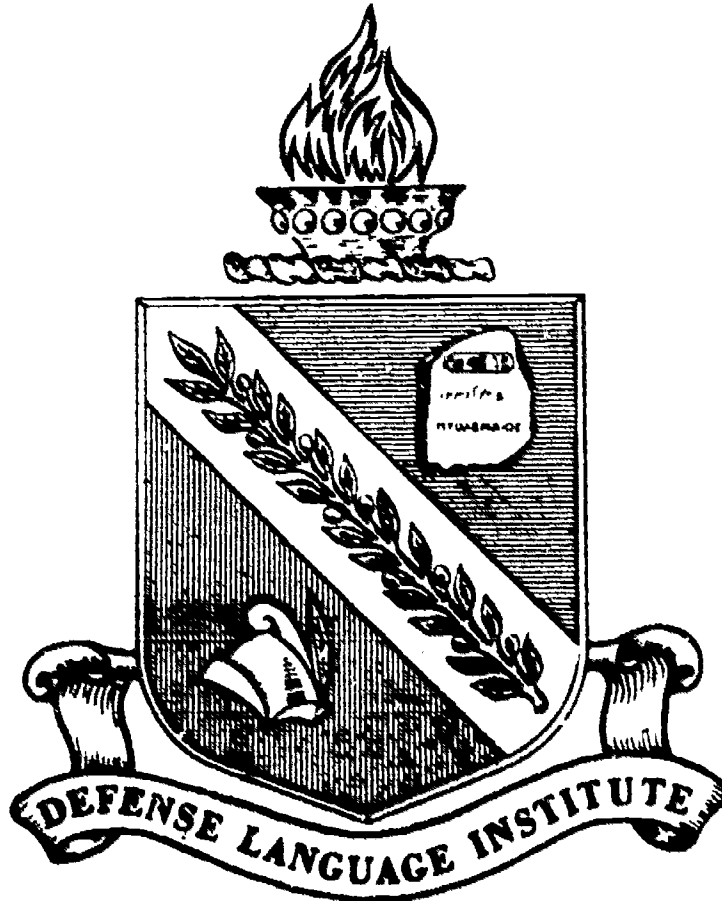
PERMISSION TO REPRODUCE THIS MATERIAL HAS BEEN GRANTED BY

DLI EIC

Robert P. Schoffman

TO THE EDUCATIONAL RESOURCES INFORMATION CENTER (ERIC)

JULY 1966

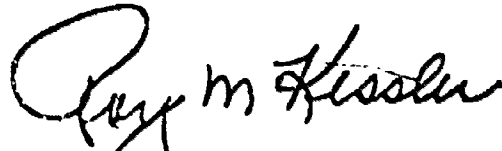
ED176574

FL010645

DEFENSE LANGUAGE INSTITUTE

DEFENSE LANGUAGE INSTITUTE

This pamphlet is for use by the faculty, staff and students of the Defense Language Institute solely for official purposes. It is NOT for general distribution. It may NOT be released to other persons, quoted or extracted for publication, or otherwise copied or distributed without specific permission in each instance from the Director, Defense Language Institute.

ROY M. KESSLER
Colonel, USA
Director

Table of Contents

	<u>Page</u>
SIXTY-THIRD LESSON	
Perception Drill	1
Dialogue Number 03: "Republika Popullore e Shqipnisi"	8
Main Features:	
The infinitive expressing goal or purpose; The perfect subjunctive versus the present subjunctive; Verb derivatives.	
Idiomatic Translation of Dialogue No. 03	11
Grammar Analysis	13
Grammar Drill	17
Reading Text and Questions	21
Homework	27
Vocabulary	28
 SIXTY-FOURTH LESSON	
Perception Drill	32
Dialogue Number 04: "Organet legjislative e ekzekutive të R.P.Sh."	38
Main Features:	
The partitive adjective; The future expressing compulsion; Multiplicative numerals; Use of the 3rd person in the passive verbs.	
Idiomatic Translation of Dialogue No. 04	41
Grammar Analysis	45
Grammar Drill	46
Reading Text and Questions	51
Homework	58
Vocabulary	59
 SIXTY-FIFTH LESSON	
Perception Drill	62
Dialogue Number 05: "Partija e Punës e Shqipnisi"	67
Main Features:	
Substantivized numerals; The in- definite article preceding the possessive adjective; Declension of fractions.	
Idiomatic Translation of Dialogue No. 05	70

	<u>Page</u>
Grammar Analysis	72
Grammar Drill	74
Reading Text and Questions	78
Homework	83
Vocabulary	84
 SIXTY-SIXTH LESSON	
Perception Drill	87
Dialogue Number 66: "Baza e ekonomis në R.P.Sh."	92
Main Features:	
The interrogative pronoun "i sati?";	
Cardinal numbers denoting definite quantity; Subjunctive in lieu of future.	
Idiomatic Translation of Dialogue No. 66	95
Grammar Analysis	97
Grammar Drill	99
Reading Text and Questions	104
Homework	110
Vocabulary	111
 SIXTY-SEVENTH LESSON	
Perception Drill	114
Dialogue Number 67: "Marrëdhëniet diplomatike dhe tregtare të R.P.Sh."	119
Main Features:	
Verbal prefixes; The preposition "për"; Use of "mos."	
Idiomatic Translation of Dialogue No. 67	122
Grammar Analysis	124
Grammar Drill	127
Reading Text and Questions	132
Homework	137
Vocabulary	138
 SIXTY-EIGHTH LESSON	
Perception Drill	141
Dialogue Number 68: "Arësimi në Shqipni"	145
Main Feature:	
Adjectives preceding nouns.	
Idiomatic Translation of Dialogue No. 68	148

	<u>Page</u>
Grammar Analysis	150
Grammar Drill	152
Reading Text and Questions	159
Homework	164
Vocabulary	165

SIXTY-NINTH LESSON

Perception Drill	169
Dialogue Number 69: "Shëndetsija në R.P.Sh."	174

Main Features:

Indefinite compound pronouns; The prefix "pa."

Idiomatic Translation of Dialogue No. 69	177
Grammar Analysis	179
Grammar Drill	181
Reading Text and Questions	187
Homework	192
Vocabulary	193

SEVENTIETH LESSON

Perception Drill	196
Dialogue Number 70: "Ushtrija Popullore Shqiptare"	199

Main Features:

Compound adjectives; Intransitive verbs changing voice; Use of "mos" preceding and following "të."

Idiomatic Translation of Dialogue No. 70	202
Grammar Analysis	204
Grammar Drill	206
Reading Text and Questions	209
Homework	214
Vocabulary	215

SEVENTY-FIRST LESSON

Perception Drill	218
Dialogue Number 71: "Shqipnija nga pikëpamja turistike"	221

Main Feature:

Use of the imperfect tense.

Idiomatic Translation of Dialogue No. 71	224
Grammar Analysis	226

	<u>Page</u>
Grammar Drill	228
Reading Text and Questions	233
Homework	238
Vocabulary	239
 SEVENTY-SECOND LESSON	
Perception Drill	242
Dialogue Number 72: "Artizanati e arkitektura"	244
Main Features:	
Agent nouns; Abstract noun deriva- tives; Prefixes	
Idiomatic Translation of Dialogue No. 72	247
Grammar Analysis	249
Grammar Drill	252
Reading Text and Questions	255
Homework	260
Vocabulary	261

1. për të .... që të ....

A do të shkoj në qytet për të blë një palë këpucë të reja?

Po, ju do të shkoni në qytet për të blë një palë këpucë të reja.

Kush do të shkojë në qytet që të blejë një palë këpucë të reja?

Ju do të shkoni në qytet që të bleni një palë këpucë të reja.

Pse do të shkoj unë në qytet?

Ju doni të shkoni në qytet që të bleni një palë këpucë të reja.

Ku due të shkoj unë që të blëj një palë këpucë të reja?

Ju doni të shkoni në qytet që të bleni një palë këpucë të reja.

A due me shkue në bibliotekë për të marrë një fjaluer gjermanisht?

Po, ju doni me shkue në bibliotekë për të marrë një fjaluer gjermanisht.

Kush do të shkojë në bibliotekë që të marrë një fjaluer gjermanisht?

Ju doni të shkoni në bibliotekë që të merrni një fjaluer gjermanisht.

Pse due të shkoj në bibliotekë?

Ju doni të shkoni në bibliotekë që të merrni një fjaluer gjermanisht.

Ku due të shkoj që të marr një fjaluer gjermanisht?

Ju doni të shkoni në bibliotekë që të merrni një fjaluer gjermanisht.

A dishroni me ardhë me mue për të pá se ç'ka ngjã?

Po, dishroj me ardhë me ju për të pá se ç'ka ngjã.

Kush dishron të vijë me mue që të shofi se ç'ka ngjã?

Unë dishroj të vij me ju që të shof se ç'ka ngjã.

Me kë dishroni të shkoni që të shifni se ç'ka ngjã?

Unë dishroj të vij me ju që të shof se ç'ka ngjã.

Pse dishroni të vëni me mue? *

Unë dishroj të vëj me ju që të shof se ç'ka ngjã.

A dishroj unë me blë një radio për të ndigjue lajmet në mëngjes?

Po, ju dishroni me blë një radio për të ndigjue lajmet në mëngjes.

Kush dishron të blejë një radio që të ndigjojë lajmet në mëngjes?

Ju dishroni të bleni një radio që të ndigjoni lajmet në mëngjes.

Çka dishroj të blëj që të ndigjoj lajmet në mëngjes?

Ju dishroni të bleni një radio që të ndigjoni lajmet në mëngjes.

Pse dishroj unë të blëj një radio?

Ju dishroni të bleni një radio që të ndigjoni lajmet në mëngjes.

A do t'a pyetni Bardhylin për të marrë vesh në qoftë se vjen?

Po, unë do t'a pyes Bardhylin për të marrë vesh në qoftë se vjen.

Kush do t'a pyesi Bardhylin që të marri vesh në qoftë se vjen?

Unë do t'a pyes Bardhylin që të marr vesh në qoftë se vjen.

Kë do të pyetni që të merrni vesh në qoftë se vjen?

Unë do t'a pyes Bardhylin që të marr vesh në qoftë se vjen.

Për çka do t'a pyetni Bardhylin?

Unë do t'a pyes Bardhylin që të marr vesh në qoftë se vjen.

2. me lexue - lexim; me përkëthye - përkëthim

(a)

A ju pëlqen me lexue e me përkëthye?

Po, me lexue e me përkëthye më pëlqen.

A kemi nesër një gjymës ore lexim e një orë përkëthim?

Po, nesër kemi një gjymës ore lexim e një orë përkëthim.

Kur kemi një gjymës ore lexim e një orë përkëthim?
Nesër kemi një gjymës ore lexim e një orë përkëthim.

Kush ka nesër një gjymës ore lexim e një orë përkëthim?
Na kemi nesër një gjymës ore lexim e një orë përkëthim.

Sa orë lexim e sa orë përkëthim kemi nesër?
Nesër kemi një gjymës ore lexim e një orë përkëthim.

me transmetue - transmetim

A transmeton radiostacioni i Tiranës muzikë e lajme?
Po, radiostacioni i Tiranës transmeton muzikë e lajme.

A ka radiostacioni i Monterey-t ndonjë transmetim në gjuhën shqipe?
Jo, radiostacioni i Monterey-t nuk ka ndonjë transmetim në gjuhën shqipe.

Cili radiostacion nuk ka ndonjë transmetim në gjuhën shqipe?
Radiostacioni i Monterey-t nuk ka ndonjë transmetim në gjuhën shqipe.

me nënshkrue - nënshkrim

A i ka nënshkrue Kapiten Tetova të gjitha letrat.
Po, Kapiten Tetova i ka nënshkrue të gjitha letrat.

A mori dje Kapiten Tetova një letër pa nënshkrim?
Po, dje Kapiten Tetova mori një letër pa nënshkrim.

Kush mori dje një letër pa nënshkrim?
Kapiten Tetova mori dje një letër pa nënshkrim.

Kur mori Kapiten Tetova një letër pa nënshkrim?
Dje Kapiten Tetova mori një letër pa nënshkrim.

Çka mori dje Kapiten Tetova?
Kapiten Tetova mori dje një letër pa nënshkrim.

me pushue - pushim

A pushojnë për pak kohë mbasdreke disa njerëz?
Po, disa njerëz pushojnë për pak kohë mbasdreke.

A kemi dhetë minuta pushim mbas çdo orë mësimit?
Po, mbas çdo orë mësimit kemi dhetë minuta pushim.

Sa minuta pushim kemi mbas çdo orë mësimit?
Mbas çdo orë mësimit kemi dhetë minuta pushim.

Kur kemi dhetë minuta pushim?
Mbas çdo orë mësimit kemi dhetë minuta pushim.

Çka kemi mbas çdo orë mësimit?
Mbas çdo orë mësimit kemi dhetë minuta pushim.

me shenue - shenim

A i keni shenue shpenzimet që bëtë dje?
Po, i kam shenue shpenzimet që bëna dje.

A keni mbajtur ndonji shenim gjatë orës së mësimit?
Po, kam mbajtur disa shenime gjatë orës së mësimit.

Çka keni mbajtur gjatë orës së mësimit?
Gjatë orës së mësimit kam mbajtur disa shenime.

Kur keni mbajtur disa shenime?
Gjatë orës së mësimit kam mbajtur disa shenime.

Çka keni bërë gjatë orës së mësimit?
Gjatë orës së mësimit kam mbajtur disa shenime.

me rezervue - rezervim

A keni rezervue ndonji tryezë për nesër mbrama?
Jo, nuk kam rezervue ndonji tryezë për nesër mbrama.

A mund të bleni një biletë udhëtimi pa bërë rezervim?
Po, mund të bleni një biletë udhëtimi pa bërë rezervim.

Çfarë bilete mund të bleni pa bërë rezervim?
Mund të bleni një biletë udhëtimi pa bërë rezervim.

Çka mund të bëni pa bërë rezervim?
Mund të bleni një biletë udhëtimi pa bërë rezervim.

(b)

me pague - pagesë

A duhet të pagueni për të hyrë në kinema?
Po, duhet të pagueni për të hyrë në kinema.

A është hÿmja në kinema me pagesë?

Po, hÿmja në kinema është me pagesë.

Ku është hÿmja me pagesë?

Hÿmja në kinema është me pagesë.

me shkruar - shkrim - shkresë

A shkruajnë disa njerëz me dorë të majtë?

Po, disa njerëz shkruajnë me dorë të majtë.

A mund t'a lexoni shkrimin e tij?

Po, unë mund t'a lexoj shkrimin e tij.

Shkrimin e kujt mund t'a lexoni?

Shkrimin e tij mund t'a lexoj.

A keni marrë ndonji shkresë nga Ministrija e Arësimit?

Po, kam marrë një shkresë nga Ministrija e Arësimit.

Çka keni marrë nga Ministrija e Arësimit?

Kam marrë një shkresë nga Ministrija e Arësimit.

Sa shkresa keni marrë nga Ministrija e Arësimit?

Kam marrë një shkresë nga Ministrija e Arësimit.

Nga cila ministri keni marrë një shkresë?

Kam marrë një shkresë nga Ministrija e Arësimit.

me u-mbulme - mbulesë

A mbuloheni me batanije kur bënë të ftofët?

Po, kur bënë të ftofët mbulohem me batanije.

A janë batanijet mbulesa leshi?

Po, batanijet janë mbulesa leshi.

Çfarë mbulesash janë batanijet?

Batanijet janë mbulesa leshi.

A quhet çatf mbulesa e shtëpis?

Po, mbulesa e shtëpis quhet çatf.

Si quhet mbulesa e shtëpis?

Mbulesa e shtëpis quhet çatf.

me u-vonue - vonesë

A vonoheni ndonjiherë kur doni të shkoni në kinema?

Po, disa herë vonohem kur due të shkoj në kinema.

A e keni marrë revistën me vonesë këtë javë?

Po, këtë javë e kam marrë revistën me vonesë.

Çka keni marrë me vonesë këtë javë?

Revistën e kam marrë me vonesë këtë javë.

Kur e keni marrë revistën me vonesë?

Këtë javë e kam marrë revistën me vonesë.

3.

A është e vërtetë se një numër puntorësh nuk kanë ardhë në punë?

Po, është e vërtetë se një numër puntorësh nuk kanë ardhë në punë.

Asht e vërtetë se sa punëtorë nuk kanë ardhë në punë?

Asht e vërtetë se një numër puntorësh nuk kanë ardhë në punë.

Asht e vërtetë se ç'kanë bërë një numër puntorësh?

Asht e vërtetë se një numër puntorësh nuk kanë ardhë në punë.

A ka blé biblioteka e shkollës një numër të madh librash të rij?

Po, biblioteka e shkollës ka blé një numër të madh librash të rij.

Cila bibliotekë ka blé një numër të madh librash të rij?

Biblioteka e shkollës ka blé një numër të madh librash të rij.

Çka ka blé biblioteka e shkollës?

Biblioteka e shkollës ka blé një numër të madh librash të rij.

Sa libra të rij ka blé biblioteka e shkollës?

Biblioteka e shkollës ka blé një numër të madh librash të rij.

A mbetën pa u-nisë një numër i vogël njerëzish sepse s'kishte vend?

Po, një numër i vogël njerëzish mbetën pa u-nisë sepse s'kishte vend.

Pse mbetën pa u-nisë një numër i vogël njerëzish?

Një numër i vogël njerëzish mbetën pa u-nisë sepse s'kishte vend.

Sa njerëz mbetën pa u-nisë sepse s'kishte vend?

Një numër i vogël njerëzish mbetën pa u-nisë sepse s'kishte vend.

Çka i ngjau një numri të vogël njerëzish?

Një numër i vogël njerëzish mbetën pa u-nisë sepse s'kishte vend.

A është e vërtetë se një numër i madh shtëpish s'kanë bodrum?

Po, është e vërtetë se një numër i madh shtëpish s'kanë bodrum.

Sa shtëpi s'kanë bodrum?

Një numër i madh shtëpish s'kanë bodrum.

Çka s'kanë një numër i madh shtëpish?

Një numër të madh shtëpish s'kanë bodrum.

Republika Popullore e Shqipërisë

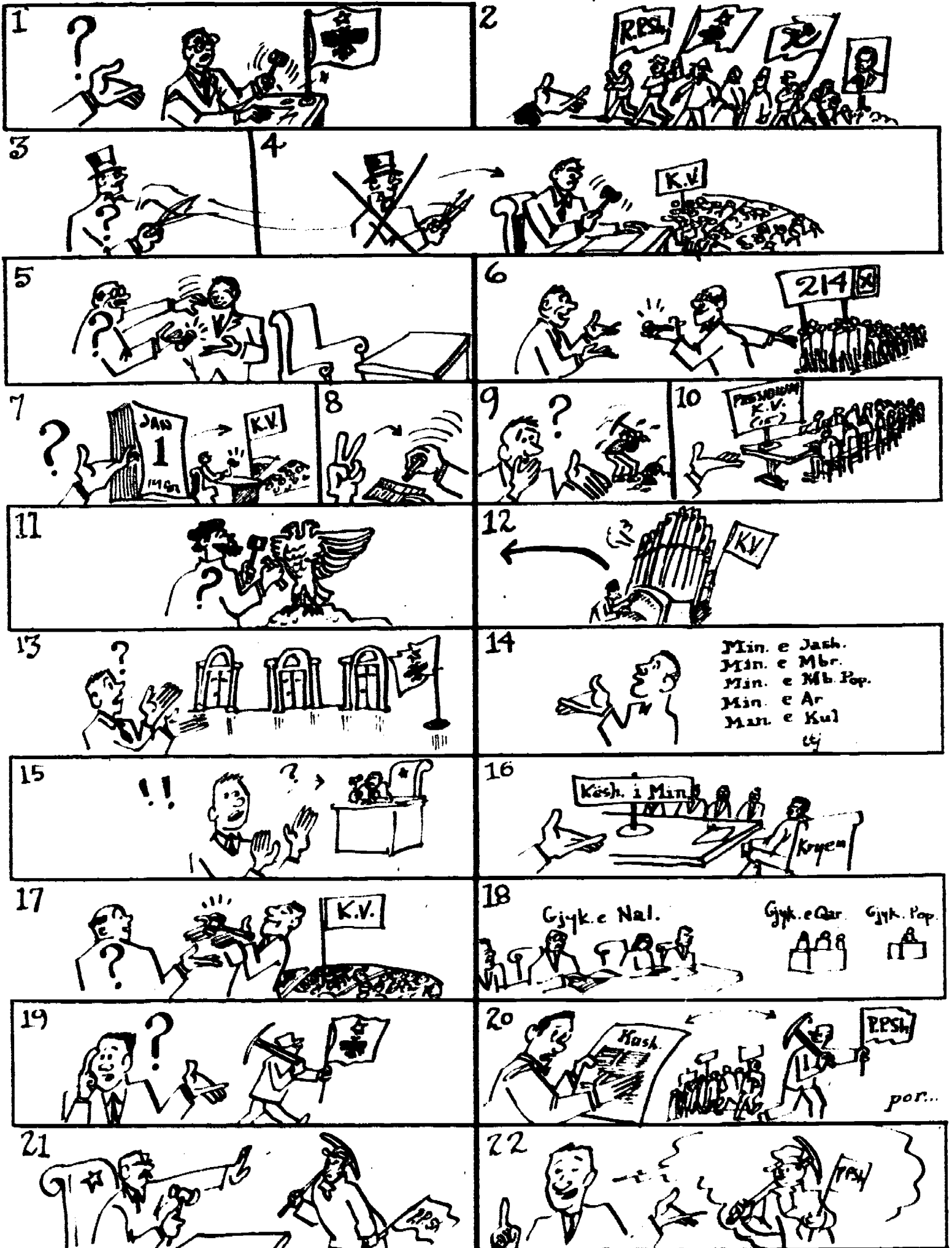
1. Ç'formë regjimi ka Shqipëria?
2. Shqipëria është republikë popullore; kështu quhen të gjitha vendet me regjim komunist.
3. Kush është presidenti i republikës?
4. Në Shqipëri nuk ka president; Kryetari i Presidiumit të Kuvendit Popullor është njikohësisht edhe kryetar shteti.
5. Kush e emnon atë?
6. E emnojnë të 214 deputetët, që janë gjoja të zgjedhur me vota të lira.
7. Sa herë në vjet thirret në sesion Kuvendi Popullor?
8. Thirret dy herë në vjet, sa për të votue.
9. Mirëpo Kuvendi Popullor, si organi më i naltë i shtetit, ka punë të rëndë dhe të vazhdueshme; kush e bën këtë punë?
10. E bën një grup 15 vetësh, që quhet Presidiumi i Kuvendit Popullor. Ky dhe kuvendi vetë janë organet më të nalta të pushtetit popullor.
11. Po qeverinë, kush e formon?
12. Qeverija është organi më i naltë i administratës shtetnore dhe e formon Kuvendi Popullor.
13. Sa dikastere ka qeverija e R.P. të Shqipërisë?
14. Ka 17 dikastere. Këto janë: Ministrija e Jashtme, e Mbrendëshme, e Mbrojtjes Popullore, e Arësimit, e Kulturës....
15. Mjaft, mjaft! Nuk due t'i dij të gjitha ministrat.
16. Nji gjë tjetër: kush është kryetari i qeverisë?
17. Kryetari i Këshillit të Ministrave, me një fjalë tjetër Kryeministri.
18. Kë tjetër emnon ose zgjedh K.P.?
19. Zgjedh Gjykatën e Naltë, e cila drejton dhe administron të gjitha gjykatat tjera: gjykatat e qarkut dhe gjykatat popullore.
20. Si hyn Partija e Punës në aparatet shtetnor?
21. Në Kushtetutë thuhet se P.P. e Shqipërisë udhëheq gjithë veprimtarinë e aparatit shtetnor, por ....

21. Por nuk bën pjesë në qeveri.
22. Të gjithë. Do të flasim një herë tjetër për partinë komuniste të Shqipërisë, d.m.th. për Partinë e Punës.

LESSON 63

People's Republic of Albania

1. What form of government does Albania have?
2. Albania is a people's republic; so are called all the countries with a communist regime.
3. Who is the president of the republic?
4. There is no president in Albania; the chairman of the Presidium of the People's Assembly is also the head of the state at the same time.
5. Who appoints him?
6. He is appointed by the 214 deputies who supposedly are elected by popular vote.
7. How many times a year does the People's Assembly convene?
8. Twice a year, just to vote.
9. How come? The People's Assembly, which is the highest organ of the state, has continuous and hard work to perform; who does its work?
10. A group of 15 persons; that group is called the Presidium of the People's Assembly. This one and the Assembly itself are the highest organs of the People's Government.
11. Who forms the government?
12. The government is the highest organ of the state administration and it is appointed by the People's Assembly.
13. How many ministries does the People's Republic of Albania have?
14. It has 17 ministries. These are: The Ministry of Foreign Affairs, Interior, People's Defense, Education, Culture...
15. Enough, enough! I don't want to know all the ministries. Another thing: who is the head of the government?
16. The Chairman of the Council of Ministers, in other words the Prime Minister.
17. Whom else does the People's Assembly appoint?
18. The Supreme Court, which directs and administers the other courts: the District Courts and People's Courts.

19. What is the role of the Workers' Party in the government apparatus?
20. In the constitution it is stated that the Workers' Party of Albania leads all the activities of the state apparatus, but .....
21. But it does not take part in the government.
22. Exactly. We will speak some other time about the Communist Party of Albania, that is the Workers' Party of Albania.

Kisha e Pojanit

1. The infinitive expressing goal or purpose.

When in English an infinitive follows another verb, its Albanian equivalent may be the infinitive or the subjunctive.

Examples:

Unë due me shkue me automobil.
të shkoj
(I want to go by car.)

A ju pëlqen me ardhë me mue?
të vini
(Do you like to go with me?)

Na po përgatitemi me u-nisë.
të nisemi.
(We are getting ready to leave.)

Mos harroni me ftue edhe mësuesit.
të ftoni
(Don't forget to invite your teachers too.)

Na të gjithë kemi nxënë me folë mirë.
të flasim
(We all have learned to speak well.)

Tash nuk më mbetet me bërë asgjë tjetër.
të bëj
(Now there is nothing left for me to do.)

Ata nuk dijnë si me e zgjidhë këtë problem.
t'a zgjidhin
(They don't know how to solve this problem.)

If the subjunctive is preceded by "që" or if the infinitive is formed with the preposition "për të" instead of "me" the formula expresses goal or purpose, and may be translated into English as "in order to," "so that," or the simple infinitive.

Examples:

Shkova n'univërsitet për të studjue mjeksi.
   që të studjoj
 (I went to the university in order to study medicine.)

Për t'u-bã i pasun njeriu duhet të punojë shumë.
 Që të bëhet
 (In order to become rich, one has to work a lot.)

Do të shkojnë në Shqipëri për të pá familjen.
   që të shofin
 (They'll go to Albania to see their family.)

Për të plotësue detyrat tona na kemi vendosë...
 Që të plotësojmë
 (In order to accomplish our tasks we have decided
 to ...)

If the main verb is in the simple past, the imperfect subjunctive generally follows it, while with the perfect tense the present subjunctive follows.

Examples:

Filloi të binte shi n'orën tre.
 (It started to rain at three o'clock.)

Ka fillue të bjerë shi n'orën tre.
 (It had started to rain at three o'clock.)
 (It's been raining since three o'clock.)

Erdha të ju shifshem.
 (I came to see you.)

Kam ardhë të ju shof.
 (I've come to see you.)
 (I'm here to see you.)

2. Verb derivatives.

(a) The suffix **-im** forms nouns almost exclusively from verbs ending in **-ue** and **-ye** in the infinitive. The suffix **-im** replaces the ending **-ue** and **-ye**.

Examples:

me dërgue	(to send)	dërgim	(shipment)
me kërkue	(to look for)	kërkim	(inquiry, search)
me pëlqye	(to like)	pëlqim	(approval)
me këthye	(to return)	këthim	(return)

(b) The suffix **-mje** is attached to verbs ending in one single vowel in the infinitive, and the ending **-je** to all other types of verb stems.

Examples:

me blé	(to buy)	blemje	(buying)
me hÿ	(to enter)	hÿmje	(entrance)
me pî	(to drink)	pîmje	(drinking)
me hapë	(to open)	hapje	(opening)
me ardhë	(to come)	ardhje	(arrival)
me folë	(to speak)	folje	(verb)

Note: The derivative in **-im** gives the state or action expressed by the verb. (Compare with derivatives in c.)

(c) The ending **-esë** is attached to verb stems to form nouns denoting the result of the action.

Examples:

me shkruë	(to write)
-----------	------------

noun denoting action: shkrim (writing)

noun denoting result: shkresë (memorandum)

me pague (to pay)

noun denoting action: pagim (payment)

noun denoting result: pagesë (pay)

Note: The meaning of the derivatives in -esë in many cases is the same as that of nouns in -im and -je.

A ju pëlqen muzika popullore?

Po, mue më pëlqen muzika popullore.

Kujt i pëlqen muzika popullore?

Mue më pëlqen muzika popullore.

Cila muzikë ju pëlqen më shumë: muzika popullore apo muzika moderne?

Mue më pëlqen më shumë muzika popullore.

Çfarë muzike ju pëlqen?

Mue më pëlqen muzika popullore.

A quhesh Shqipnija Ilirë në kohët e vjetra?

Po, në kohët e vjetra Shqipnija quhesh Ilirë.

Si quhesh Shqipnija në kohët e vjetra?

Në kohët e vjetra Shqipnija quhesh Ilirë.

Cili vend quhesh Ilirë në kohët e vjetra?

Në kohët e vjetra Shqipnija quhesh Ilirë.

Kur quhesh Shqipnija Ilirë?

Në kohët e vjetra Shqipnija quhesh Ilirë.

A ka kryetár Dipartimenti i Gjermanishtes?

Po, Dipartimenti i Gjermanishtes ka kryetár.

Cili dipartiment ka kryetár?

Dipartimenti i Gjermanishtes ka kryetár.

Sa kryetarë ka Dipartimenti i Gjermanishtes?

Dipartimenti i Gjermanishtes ka një kryetár.

Kush është kryetari i Partisë Republikane të SHBA?

Zotni ..... është kryetari i Partisë Republikane të SHBA.

Kryetari i cilës partie është Zotni .....?

Zotni ..... është kryetari i Partisë Republikane të SHBA.

A është emnue Zotni Korça në atë detyrë vjet në mars?

Po, Zotni Korça është emnue në atë detyrë vjet në mars.

Kush është emnue në atë detyrë vjet në mars?

Zotni Korça është emnue në atë detyrë vjet në mars.

Kur është emnue Zotni Korça në atë detyrë?

Zotni Korça është emnue në atë detyrë vjet në mars.

A punon Zotni Starova gjithashtu edhe të shtundevet?

Po, Zotni Starova punon gjithashtu edhe të shtundevet.

Kush punon gjithashtu edhe të shtundevet?

Zotni Starova punon gjithashtu edhe të shtundevet.

Çka bën Zotni Starova gjithashtu edhe të shtundevet?

Zotni Starova punon gjithashtu edhe të shtundevet.

Edhe në ç'ditë punon gjoja Zotni Starova?
Zotni Starova punon gjoja edhe të shtundevet.

A kanë fëmijët të drejtë të votojnë?
Jo, fëmijët nuk kanë të drejtë të votojnë.
Cilët s'kanë të drejtë të votojnë?
Fëmijët s'kanë të drejtë të votojnë.
Çka s'kanë të drejtë të bëjnë fëmijët?
Fëmijët s'kanë të drejtë të votojnë.

A është gazeta "Koha" organ i qeverisë?
Po, gazeta "Koha" është organ i qeverisë.
Cila gazetë është organ i qeverisë?
Gazeta "Koha" është organ i qeverisë.
Organ i kujt është gazeta "Koha"?
Gazeta "Koha" është organ i qeverisë.

A është rruga Tiranë-Durrës rrugë shtetnore?
Po, rruga Tiranë-Durrës është rrugë shtetnore.
Cila rrugë është rrugë shtetnore?
Rruga Tiranë-Durrës është rrugë shtetnore.
Çfarë rruge është rruga Tiranë-Durrës?
Rruga Tiranë-Durrës është rrugë shtetnore.

A është i madh Universiteti Shtetnor i Tiranës?
Po, Universiteti Shtetnor i Tiranës është mjaft i madh.
A ka Universiteti Shtetnor i Tiranës nja 5500 studenta?
Po, Universiteti Shtetnor i Tiranës ka nja 5500 studenta.
Sa studenta ka Universiteti Shtetnor i Tiranës?
Universiteti Shtetnor i Tiranës ka nja 5500 studenta.

A janë republika pothuaj të gjitha shtetet e botës?
Po, pothuaj të gjitha shtetet e botës janë republika.
Ç'janë pothuaj të gjitha shtetet e botës?
Pothuej të gjitha shtetet e botës janë republika.
Cilat shtetet janë republika?
Pothuej të gjitha shtetet e botës janë republika.
Ç'formë regjimi kanë pothuaj të gjitha shtetet e botës?
Pothuej të gjitha shtetet e botës janë republika.
Ç'janë pothuaj të gjitha shtetet e botës?
Pothuej të gjitha shtetet e botës janë republika.

A punon motra e saj në Ministrinë e Arësimit?

Po, motra e saj punon në Ministrinë e Arësimit.

Motra e kujt punon në Ministrinë e Arësimit?

Motra e saj punon në Ministrinë e Arësimit.

Në cilën ministri punon motra e saj?

Motra e saj punon në Ministrinë e Arësimit.

Ku punon motra e saj?

Motra e saj punon në Ministrinë e Arësimit.

Kush punon në Ministrinë e Arësimit?

Motra e saj punon në Ministrinë e Arësimit.

A punon Zoja Beshiri n'administratën e fabrikës së këpucëve?

Po, Zoja Beshiri punon n'administratën e fabrikës së këpucëve.

Kush punon n'administratën e fabrikës së këpucëve?

Zoja Beshiri punon n'administratën e fabrikës së këpucëve.

Cila zojë punon n'administratën e fabrikës së këpucëve?

Zoja Beshiri punon n'administratën e fabrikës së këpucëve.

Ku punon Zoja Beshiri?

Zoja Beshiri punon n'administratën e fabrikës së këpucëve.

N'administratën e cilës fabrikë punon Zoja Beshiri?

Zoja Beshiri punon n'administratën e fabrikës së këpucëve.

Sa parti politike ka në SHBA?

Në SHBA ka dy parti politike.

Ku ka dy parti politike?

Në SHBA ka dy parti politike.

A ka në Francë shumë parti politike?

Po, në Francë ka shumë parti politike.

Ku ka shumë parti politike?

Në Francë ka shumë parti politike.

Sa parti politike ka në Francë?

Në Francë ka shumë parti politike.

Po në Shqipëri, sa parti politike ka?

Në Shqipëri ka vetëm një parti politike.

Ku ka vetëm një parti politike?

Në Shqipëri ka vetëm një parti politike.

A kanë kushtetutë të gjitha shtetet e botës?

Po, të gjitha shtetet e botës kanë kushtetutë.

Ç'kanë të gjitha shtetet e botës?

Të gjitha shtetet e botës kanë kushtetutë.

Cilat shtete kanë kushtetutë?

Të gjitha shtetet e botës kanë kushtetutë.

Sa shtete kanë kushtetutë?

Të gjitha shtetet e botës kanë kushtetutë.

A quhet ministër kryetari i një dikasteri?

Po, kryetari i një dikasteri quhet ministër.

Si quhet kryetari i një dikasteri?

Kryetari i një dikasteri quhet ministër.

Kush quhet ministër?

Kryetari i një dikasteri quhet ministër.

Në disa shtete, a është kryeministri kryetar shteti?

Po, në disa shtete kryeministri është kryetar shteti.

Në cilat shtete është kryeministri kryetar shteti?

Në disa shtete kryeministri është kryetar shteti.

Çka është kryeministri në disa shtete?

Në disa shtete kryeministri është kryetar shteti.

Po në SHBA, kush është kryetar shteti?

Në SHBA Presidenti është kryetar shteti.

Shqipnija, thuhet në Kushtetutë, është republikë popullore, si të gjitha vendet tjera me regjim komunist dhe quhet Republika Popullore e Shqipnís. Në propagandën komuniste lexojmë se Kushtetuta e R.P. të Shqipnís është kushtetuta e një vendi që po ndërton socializmin, e atij vendi ku industria, i tregtimit shtetit, por ku ende njifet prona e vogël private, ku ka ende njerëz që merren me tregtí të vogël. Përkundrazi, vazhdon tue thënë kjo propagandë, në Rusí socializmi është ndërtue d.m.th. s'ka as pronë të vogël private dhe as njerëz që merren me tregtí të vogël; atje po kalohet në komunizëm. Ky është pra kuptimi i një republike popullore.

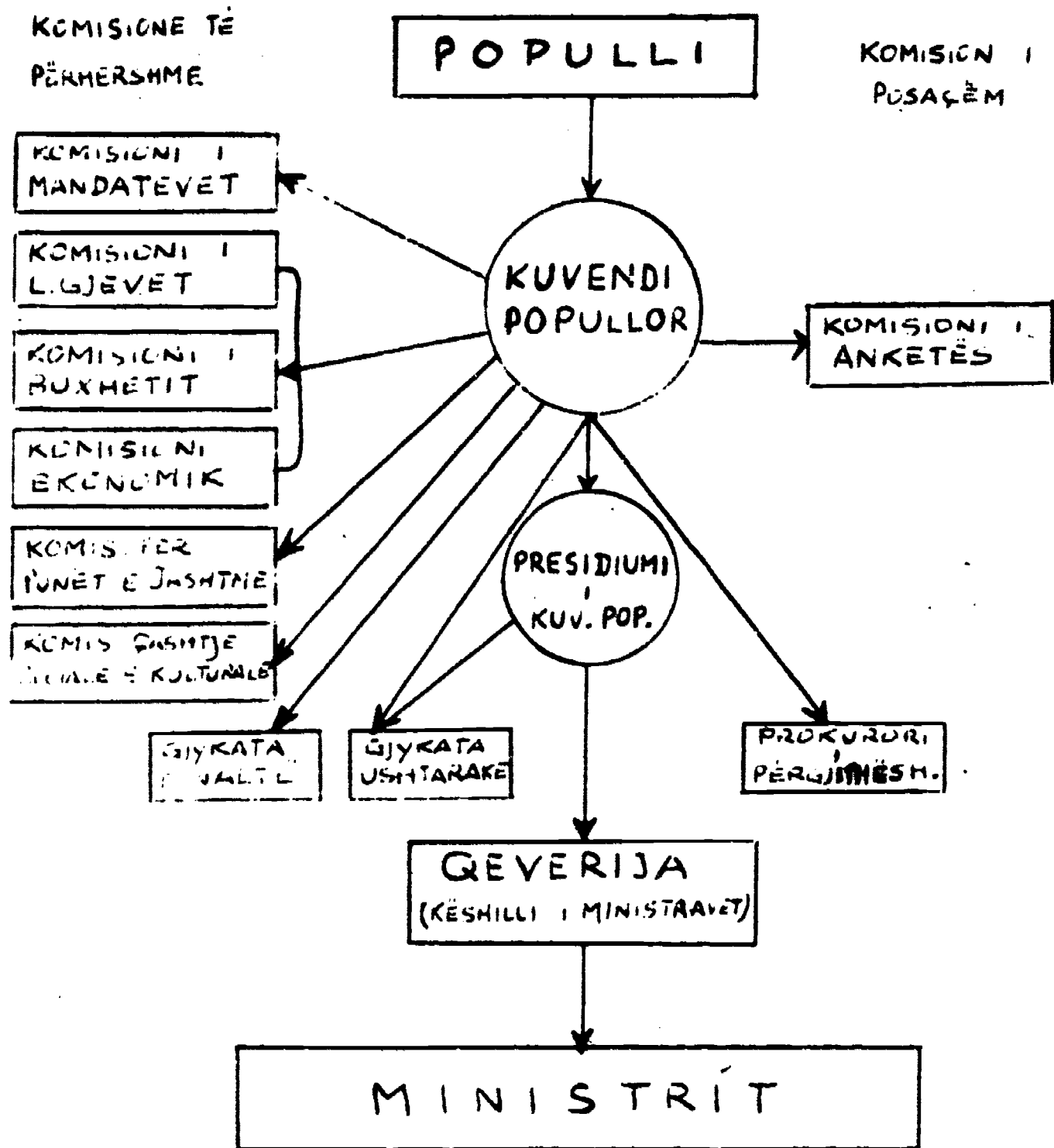
R.P. e Shqipnís nuk ka president; kryetár shteti, sa për formë, është Kryetari i Presidiumit të Kuvendit Popullor, por në të vërtetë, rëndësin më të madhe e ka Sekretari i Partís së Punës, që është një parti me ide komuniste.

Simbas Kushtetutës, organi më i naltë shtetnor është Kuvendi Popullor, i cili sot është i përbërë prej 214 deputetësh: 1 deputet për çdo 8000 banorë. Kuvendi Popullor, që thirret në sesion dy herë në vjet, sa për të votue, ditën e parë që mbliidhet zgjedh një grup 15 vetësh, të cilët vendosin mbi të gjitha punët me rëndësi

që dalin kur Kuvendi Popullor nuk është në sesion.

Ky grup 15 vetësh formon Presidiumin e Kuvendit Popullor. Po at ditë zgjedh edhe qeverinë: një kryeministër dhe 17 ministra. Çdo ministër udhëheq një ministri; ministrat janë: Ministrija e Punëve të Jashtme, Ministrija e Punëve të Mbrendëshme, Ministrija e Mbrojtjes Popullore, Ministrija e Drejtësisë, Ministrija e Financave, Ministrija e Arsimit, Ministrija e Kulturës dhe Arteve, Ministrija e Industrisë, Ministrija e Tregtisë, Ministrija e Bujqësisë, Ministrija e Shëndetësisë, Ministrija e Ndërtimit, Ministrija e Komunikacioneve, Ministrija e Minierave dhe Gjeologjisë, Ministrija e Ekonomisë Komunale, Ministrija e Pyjeve dhe Ujnet dhe Ministrija e Tregtisë së Jashtme. Qeveria është organi më i ultë i administratës shtetnore, por veprimtarin e gjithë aparatit shtetnor e udhëheq Partia e Punës. Nga mbledhjet e përbashkëta të qeverisë dhe të partisë dalin urdhënesa që rregullojnë punët më të rëndësishme politike.

Edhe Gjykatën e Naltë e Gjykatën Ushtarake i zgjedh Kuvendi Popullor; Gjykata e Naltë, si do të shohim një herë tjetër, drejton dhe administron gjykatat tjera: gjykatat e qarkut dhe gjykatat popullore.

Kuvendi popullor dhe organet e ndalta vartëse

QUESTIONS-PYETJE

1. Çfarë lloj republike është Shqipnija?
2. Si quhet pra Shqipnija simbas Kushtetutës së kësaj republike?
3. Sa shtete tjera janë gjithashtu republika popullore?
4. Ku lexojmë na se Kushtetuta e R.P. të Shqipnisi është kushtetuta e atij vendi që po ndërton socializmin?
5. Çka po ndërton populli në R.P. të Shqipnisi?
6. Kujt i përket industria në një republikë popullore si është Shqipnija?
7. Çfarë lloj prone njifet ende në një vend që po ndërton socializmin?
8. Me çfarë lloj tregtije merren ende njerzit atje?
9. Përkundrazi, në një vend ku është ndërtue socializmi, a njifet prona e vogël private?
10. A merren njerzit atje me tregti të vogël?
11. Në çfarë forme të shoqësis po kalohet në Rusi?
12. Cili është pra kuptimi i një republike popullore?
13. Cila republikë nuk ka president?
14. Kush është kryetar shteti në R.P. të Shqipnisi?
15. Kush e ka në të vërtetë rëndësin më të madhe në R.P. të Shqipnisi?
16. Çfarë idësh ka Partija e Punës e Shqipnisi?
17. Kush është sot Sekretari i Partisë së Punës së Shqipnisi?
18. Simbas Kushtetutës, cili është organi më i naltë shtetnor?
19. Nga sa deputetë është i përbërë Kuvendi Popullor?
20. Sa deputetë për çdo 8000 banorë ka në Kuvendin Popullor?

21. Sa herë në vjet thirret në sesion Kuvendi Popullor?
22. Cila është detyra kryesore e deputetëve kur thirren në sesion?
23. Çka zgjedh Kuvendi Popullor ditën e parë që mbledhet?
24. Mbi çka vendos ky grup 15 vetësh?
25. Si quhet ky grup 15 vetësh?
26. Përveç Presidiumit të Kuvendit Popullor, çka tjetër zgjedh Kuvendi Popullor ditën e parë që mbledhet?
27. Nga sa vetë përbëhet qeverija?
28. Çka udhëheq një ministër?
29. Si quhet ministrija që merret me punët e jashtme?
30. Si quhet ministrija nga e cila mvaret policija?
31. Si quhet ministrija nga e cila mvaren Fuqit e Armatosuna të R.P. të Shqipërisë?
32. Si quhet ministrija që drejton shkollat dhe mësuesit?
33. Si quhet ministrija nga e cila mvaren gjykatat?
34. Si quhet ministrija që rregullon shpenzimet e shtetit?
35. Si quhet ministrija nga e cila mvaren fabrikat?
36. Si quhet ministrija nga e cila mvaret tregtija e mbrendëshme?
37. Nga cila ministri mvaren mjekët?
38. Cila ministri rregullon punën e bujqvet?
39. Cila ministri merret me ndërtimin e rrugëve, fabrikave, apartamenteve etj?
40. Cila ministri rregullon lëvizjen e njerëzvet dhe të mallnavet?

41. Ka edhe pesë ministri tjera; cilat janë?
42. Cili është organi më i naltë i administratës shtetnore?
43. Në të vërtetë, cili organ e udhëheq veprimtarin e gjithë aparatit shtetnor?
44. Çka del nga mbledhjet e përbashkëta të qeveris dhe të partis?
45. Çka rregullojnë urdhënesat që dalin nga mbledhjet e përbashkëta të partis dhe të qeveris?
46. Çfarë organesh tjera zgjedh Kuvendi Popullor?
47. Çka drejton dhe administron Gjykata e Naltë?
48. Cilat janë gjykatat që administron Gjykata e Naltë?

Përgjegjuni me fjalët tueja -- tue përdorue sa më pak fjalët e librit -- këtyne pyetjeve:

1. Cili është kuptimi i një republike popullore? (simbas kuptimit që i apin komunistat)
2. Kush e bën punën e Kuvendit Popullor kur ky nuk është në sesion?
3. Cili është ndryshimi midis gjykatave shqiptare dhe gjykatave amerikane?

Me foljet që po shenojmë më poshtë formoni nga një emër dhe me secilin emër bëni nga një fjalë.

P.sh. me përsëritë: Përsëritja e mësimevet është e nevojshme.

4. me shkruar
5. me kthyer
6. me mbajtur
7. me hapur
8. me thënë

**PJESA E SHITATË
FJALORI**

**LXIII
SEVENTH PART
VOCABULARY**

administratë, -a administrata, -t	(f)	administration
aparaturë, -i aparaturë, -t	(m)	apparatus
arësim, -i	(m)	education, schooling
deputet, -i deputetë, -t	(m)	deputy (member of Parliament, Congress or Assembly)
dikaster, -i dikastere, -t	(m)	ministry (government department)
me emnue (unë emnoj)	(v)	to name, nominate, appoint
formë, -a forma, -t	(f)	form, shape, mould
me formue (unë formoj)	(v)	to form, shape
grup, -i grupe, -t	(m)	group
gjoja	(conj)	supposedly, as if, allegedly
gjykatë, -a gjykata, -t	(f)	court, tribunal
Gjykata e Naltë		Supreme Court of Justice
industri, -ja industri, -t	(f)	industry
këshill, -i këshilla, -t	(m)	council, advice
komunist, -e	(adj m & f)	communist

kryeministër, kryeministri kryeministra, -t	(m)	prime minister, premier
kryetár, -i kryetarë, -t	(m)	chairman, chief, president
kulturë, -a	(f)	culture
kushtetutë, -a kushtetuta, -t	(f)	constitution
kuvend, -i kuvende, -t	(m)	assembly, conference, gathering; conversa- tion, talk; convent, monastery
mbledhje, -a mbledhje, -t	(f)	gathering, meeting, assembly; collection; addition
Ministrija e Jashtme		Ministry of Foreign Affairs, State Dept.
partí, -ja partí, -t	(f)	party (political)
Partija e Punës e Shqipnís		Albanian Workers' Party
popullor, -e	(adj n & f)	public, popular, folk-, people's
president, -i presidentë, -t	(m)	president
presidium, -i presidiume, -t	(m)	presidium (a permanent administrative com- mittee especially of the government)
pronë, -a prona, -t	(f)	property
pushtet, -i pushtete, -t	(m)	authority, power; political rule, govt organ, govt structure, government

qark, -u qarqe, -t	(m)	district; circle; circuit
me u-quejtë (unë quhem)	(v)	to be called, named
regjim, -i regjime, -t	(m)	regime
republikë, -a republika, -t	(f)	republic
sesion, -i sesione, -t	(m)	session
socializëm, socializmi	(m)	socialism
shtetnor, -e	(adj)	government-, state-, govt or state owned
me u-thënë (thuhet)	(v)	to be said
me u-thirrë (unë thirrem)	(v)	to be called, summoned, invited
me udhëheqë (unë udhëheq)	(v)	to lead, guide
urdhënesë, -a urdhënesa, -t	(f)	ordinance
i, të vazhdueshëm e, të vazhdueshme	(adj m & f)	continuous, successive
veprimtari, -ja veprimtari, -t	(f)	activity
votë, -a vota, -t	(f)	vote
me votue (unë votoj)	(v)	to vote
i, e, të zgjedhur të zgjedhuna	(adj m & f)	elected, selected, chosen

Shenime:

me bñ pjesë
(unë bëj pjesë)

(v)

to be part of,
take part in

sa për formë

on paper

Për të qeshë

Kur njeriu është plakë aq shumë sa mos të jetë në gjendje t'api shembullin e keq, atëherë fillon t'api këshilla të mira.

* * *

Haba i thotë të birit, tue vështruar dëftesën e tij shkollorë:
"Nji gjë vetëm ke në favor tënd: këto nota që ke marrë tregojnë se s'ke kopjue ..."

* * *

Bariu të birit: Dil jashtë e shiko në se është tue rá shí!
Djali t'et: Thirre qenin mbrendë e shife në se është i lagët!

1. disa - ca

(a)

A janë disa nga shtëpit e Tiranës të vjetra?
Po, disa nga shtëpit e Tiranës janë të vjetra.

A janë ca nga shtëpit e Tiranës të vjetra?
Po, ca nga shtëpit e Tiranës janë të vjetra.

Sa shtëpi të vjetra ka në Tiranë?
Në Tiranë ka ca shtëpi të vjetra.

(b)

A shkuet ju në qytet me blé ca mish?
Po, unë shkova në qytet me blé ca mish.

A shkue ju në kuzhinë me pi ca ujë?
Po, unë shkova në kuzhinë me pi ca ujë.

Kur pini rakí, a ju pëlqen me pasë edhe ca bukë e ca
djathë për meze?
Po, kur pij rakí më pëlqen me pasë edhe ca bukë
e ca djathë për meze?

Kur shkoni me gjuejtë, a merrni me vete edhe ca kafe?
Po, kur shkoj me gjuejtë marr me vete edhe ca kafe.

Mësuesi: Agimi do edhe pak gjellë.
Nxënsi: Agimi do edhe ca gjellë.

Vazhdo:

Unë due edhe pak sallatë.
Unë due edhe ca sallatë.

Ju doni edhe pak groshë.
Ju doni edhe ca groshë.

Shtjeri sallatës edhe pak krypë.
Shtjeri sallatës edhe ca krypë.

Hangra pak kadaif e më bñni keq.
Hangra ca kadaif e më bñni keq.

M'epni edhe pak qumësht, ju lutem!
M'epni edhe ca qumësht, ju lutem.

A doni pak venë të kuqe?
A doni ca venë të kuqe?

Nesër do të ju sjellë pak rakë që kam bërë unë.
Nesër do të ju sjellë ca rakë që kam bërë unë.

2. kam me .... - kam për të ....

A do të shkojsh nesër në Salinas?
Po, unë do të shkoj nesër në Salinas.

A ke me shkue nesër në Salinas?
Po, unë kam me shkue nesër në Salinas.

A ke për të shkue nesër në Salinas?
Po, unë kam për të shkue nesër në Salinas.

Çka ka me bërë ai nesër?
Ai ka me shkue nesër në Salinas.

Çka ka për të bërë ai nesër?
Ai ka për të shkue nesër në Salinas.

Ku do të shkojë ai nesër?
Ai do të shkojë në Salinas nesër.

Ku ka me shkue ai nesër?
Ai ka me shkue në Salinas nesër.

Ku ka për të shkue ai nesër?
Ai ka për të shkue në Salinas nesër.

A do të punoni mbasnesër?
Po, unë do të punoj mbasnesër.

A keni me punue mbasnesër?
Po, unë kam me punue mbasnesër.

A keni për të punue mbasnesër?
Po, unë kam për të punue mbasnesër.

3. dyfish, trefish, etj.

A paguet për biletën e teatrit dy herë më shumë
se kushton zakonisht?
Po, unë e pagova biletën e teatrit dy herë më
shumë se kushton zakonisht.

A e pagove dyfish biletën e teatrit?

Po, unë e pagova dyfish biletën e teatrit.

A është bërë popullsija e Tiranës dy herë më e madhe se ç'ka qenë më 1945?

Po, popullsija e Tiranës është bërë dy herë më e madhe se ç'ka qenë më 1945.

A është shtue popullsija e Tiranës dyfish?

Po, popullsija e Tiranës është shtue dyfish.

A është dyfishue popullsija e Tiranës qysh nga vjeti 1945?

Po, popullsija e Tiranës është dyfishue qysh nga vjeti 1945.

Popullsija e cilit qytet është dyfishue qysh nga vjeti 1945?

Popullsija e Tiranës është dyfishue qysh nga vjeti 1945.

A e bënë ju batanijen dyfish, trefish apo katërfish kur çoheni?

Kur çohem unë e bëj batanijen katërfish.

Kush e bën batanijen katërfish kur çohet?

Ai e bën batanijen katërfish kur çohet.

4. Vetja e tretë e foljevet pësore

A e bijnë kamerierat kafën me tabake?

Po, kamerierat e bijnë kafën me tabake.

A bihet kafja me tabake?

Po, kafja bihet me tabake.

Me çka sillet kafja?

Kafja sillet me tabake.

A e pijnë njerzit kafën me filxhan?

Po, njerzit e pijnë kafën me filxhan.

Me çka pihet kafja?

Kafja pihet me filxhan.

Çka pihet me filxhan?

Kafja pihet me filxhan.

A pihet uji me gotë?

Po uji pihet me gotë.

Me çka e pijnë njerzit venën, rakën edhe birrën?

Njerzit e pijnë venën, rakën edhe birrën me gotë.

Me çka pihen vena, rakija dhe birra?

Vena, rakija dhe birra pihen me gotë.

A hahet supa me lugë?

Po, supa hahet me lugë.

Me çka hahet supa?

Supa hahet me lugë.

Çka hahet me lugë?

Supa hahet me lugë.

A pritet mishi me thikë?

Po, mishi pritet me thikë.

Çka pritet me thikë?

Mishi pritet me thikë.

A rritet orizi në Shqipëri?

Po, orizi rritet në Shqipëri.

Ku rritet orizi?

Orizi rritet në Shqipëri.

A rritet më shumë orizi apo gruni në Shqipëri?

Në Shqipëri rritet më shumë gruni.

A e lajmë na fytyrën me ujë e sapun?

Po, na e lajmë fytyrën me ujë e sapun.

A lahet fytyra me ujë e sapun?

Po, fytyra lahet me ujë e sapun.

Me çka lahet fytyra?

Fytyra lahet me ujë e sapun.

A e ulin ushtarët flamurin në mbrëmje?

Po, ushtarët e ulin flamurin në mbrëmje.

A ulet flamuri në mbrëmje?

Po, flamuri ulet në mbrëmje.

Kur ulet flamuri?

Flamuri ulet në mbrëmje.

A e çojnë ushtarët flamurin në mëngjes?

Po, ushtarët e çojnë flamurin në mëngjes.

A çohet flamuri në mëngjes?

Po, flamuri çohet në mëngjes.

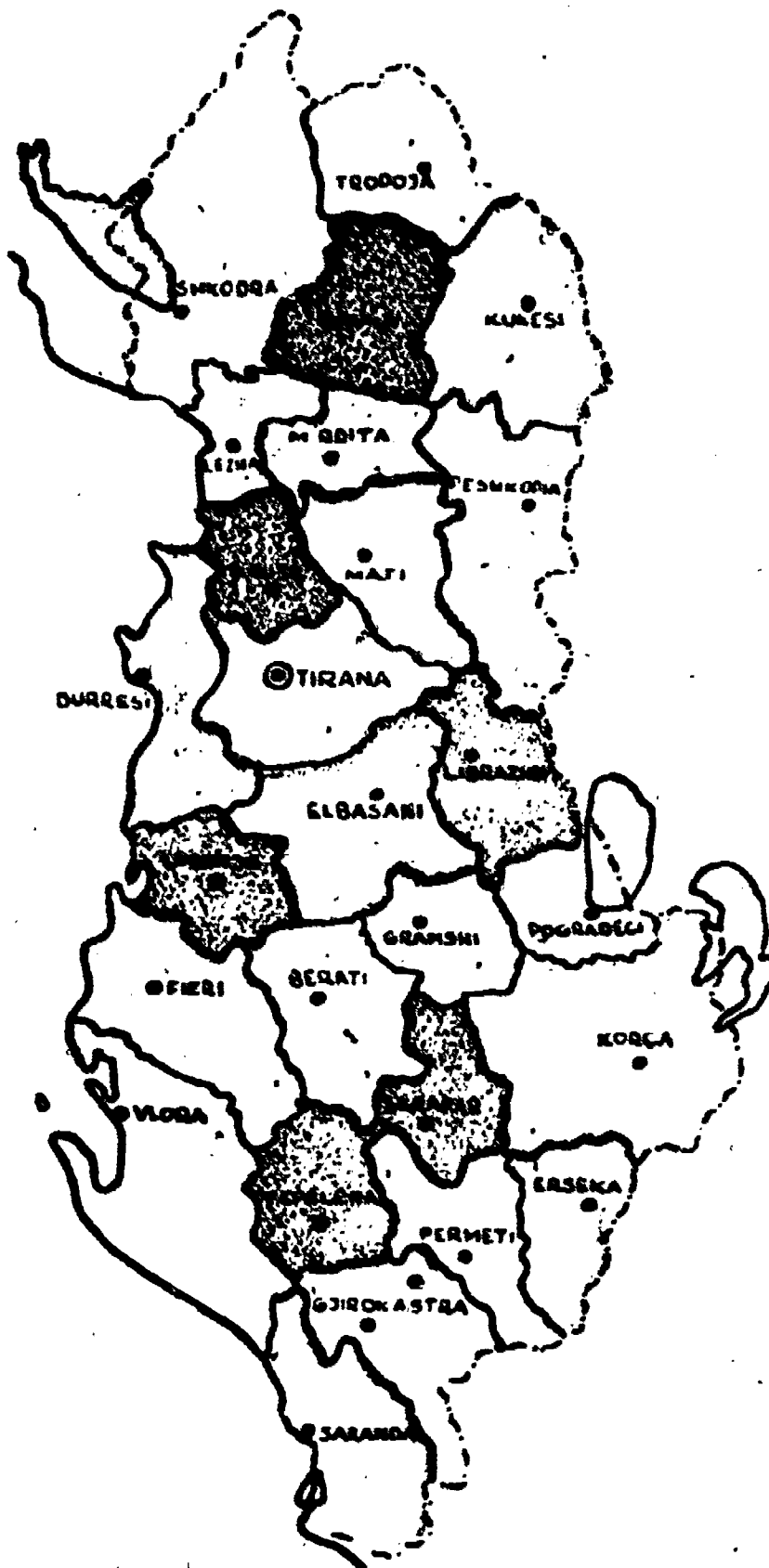
Kur çohet flamuri?

Flamuri çohet në mëngjes.

Çka çohet në mëngjes?

Flamuri çohet në mëngjes.

**NDANJA ADMINISTRATIVE (në rrethe)
e R. P. Sh. më 1968**

Organet legjislativë e ekzekutive të R.P. të Shqipërisë

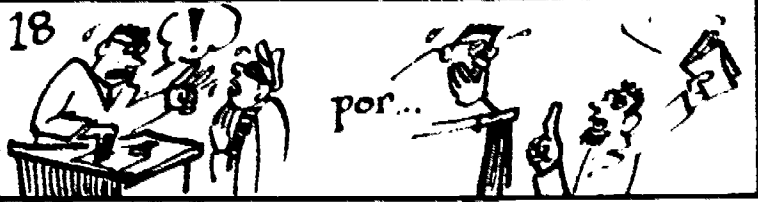
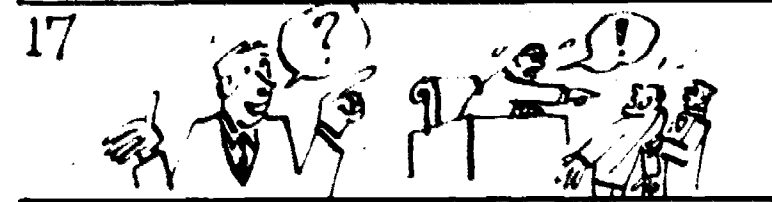
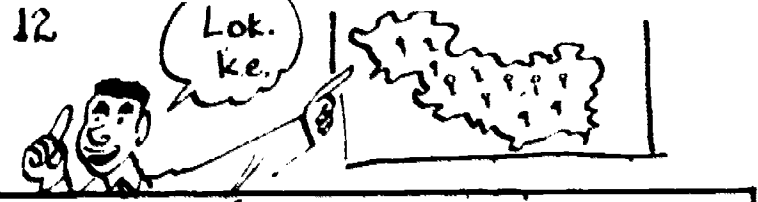
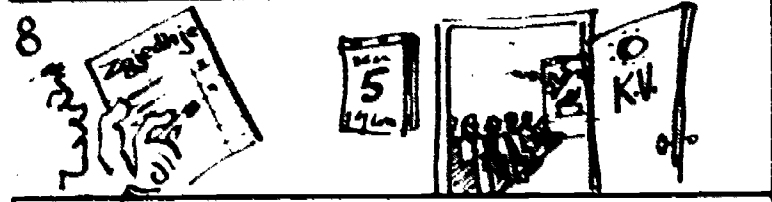
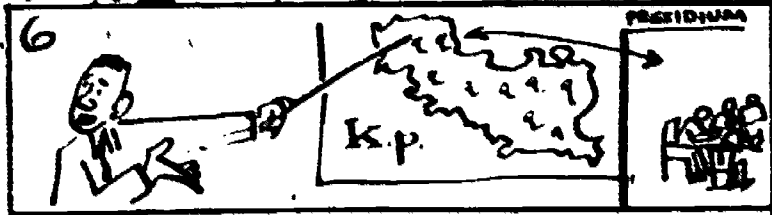
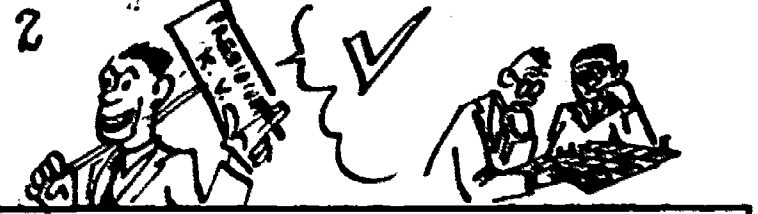
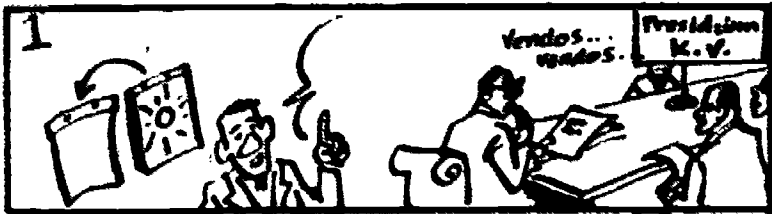
1. Presidiumi i Kuvendit Popullor, më the dje, vendos mbi të gjitha çashtjet e rëndësishme shtetnore.
2. Po, Presidiumi, si organ legjislativ dhe edhe ekzekutiv, ka kompetenca të shumta.
3. A mund të më përmendish disa nga kompetencat që ka Presidiumi?
4. Po. Të shpalli dekrete, të kontrollojë në se ligjëet pajtohen me Kushtetutën, të deklarojë luftë, të emnojë ministra etj.
5. Ç'janë këshillat popullore?
6. Ato janë organet lokale të pushtetit popullor me anë të të cilave Presidiumi sundon vendin.
7. Kush i emnon këshillat popullore?
8. Edhe ato zgjidhen, gjoja me vota të lira dhe mbliidhen periodikisht në sesione të zakonshme ase të jasht-zakonshme, si Kuvendi Popullor.
9. Mirëpo Kuvendi ka qeverin si organ ekzekutiv e administrativ....
10. Edhe këshillat popullore kanë organet e tyre ekzekutive; ato quhen komitete ekzekutive.
11. Do me thënë se komitetet ekzekutive nuk janë asgjë tjetër veçse qeverit lokale.
12. Po, çdo lokalitet, rreth ase qytet ka komitetin e vet ekzekutiv me zyra të ndryshme.
13. Ç'janë rrethi e lokaliteti?
14. Janë ndamje administrative; një lokalitet përfshin një numër fshattrash dhe një rreth një numër lokalitetesh.
15. Kush i zgjedh gjykatat në R.P. të Shqipërisë?
16. I zgjedhin këshillat popullore, përveç Gjykatës së Naltë dhe Gjykatës Ushtarake.
17. A janë të pavaruna gjykatat në vendimet e tyre?
18. Kur gjykojnë krime dhe faje të zakonshme, ato janë të pavaruna në vendimet e tyre, por për faje politike...

19. Çka ngjån me ato?
 20. Për fajë politike dhe për "krime kundër shtetit"
 ato veprojnë tamam si u thonë prokurorët e rrethet,
 të cilët varen nga Prokurori i Përgjithëshëm.
 21. Me çfarë mënyre zbatohet dënimi me vdekje në Shqipni?
 22. Me pushkatim ase me varje në litár.

Kontrollori: Ky vagon është për ata që nuk e pijnë duhanin.
 Udhëtari: Tamam. Unë nuk e pij duhanin.
 Kontrollori: Po ti, tue e pi je ...
 Udhëtari: Kjo cingare është qelepër....

LESSON 64

The Legislative and Executive Organs of the People's
Republic of Albania

1. You told me yesterday that the Presidium of the People's Assembly makes decisions on all important questions pertaining to the state.
2. Yes, the Presidium as a legislative and executive organ has many prerogatives.
3. Could you mention some of the prerogatives of the Presidium?
4. Yes. Issues decrees, checks the constitutionality of the laws, declares war, appoints ministers, etc.
5. What are the people's councils?
6. They are the local organs of the state through which the Presidium governs the country.
7. Who appoints the people's councils?
8. They also are supposedly elected by free elections and periodically meet in ordinary or extraordinary sessions, like the People's Assembly.
9. But the People's Assembly has the government as its executive and administrative organ....
10. People's councils also have their executive organs; they are called executive committees.
11. You mean that the executive committees are nothing else but local governments.
12. Certainly. Any locality, district or city has its own executive committee with its various bureaus.
13. What are the district and the locality?
14. They are administrative divisions; a locality is made up of a number of villages and a district by a number of localities.
15. Who appoints the courts in the People's Republic of Albania?
16. The people's councils, except the Supreme Court and the Military Tribunals.
17. Are the courts independent in their decisions?
18. When they deal with ordinary crimes and petty cases they are independent, but for political crimes....

19. What happens with them?
 20. They act according to the directive of the district attorneys, who in their turn depend on the Attorney General, for political crimes and crimes against the state.
 21. How are those sentenced to death executed in Albania?
 22. By a firing squad or by hanging.

KUDESI I PRINDEVE T

A je ti mësues, që ke lënë djalin tim në klasë?!

1. The partitive adjective

(a) The adjectives "disa" and "ca" (some) are interchangeable whenever they stand for an unspecified number of things, animals or persons; in this case the noun which follows is in the plural.

Examples:

Disa nëpunës kanë pasë shtesë rroge dy herë.

Ca

(Some employees have had salary increases twice.)

Disa ditë më parë humba portofolin.

Ca

(Some days ago I lost my wallet.)

(b) If a noun, always in singular, has a partitive meaning, only "ca" can be used.

Examples:

M'epni ca gjalp, ju lutem!

(Give me some butter, please)

A doni ca bukë?

(Would you like some bread?)

Bleva ca salam dhe disa (or ca) suxhukë.

(I bought some salami and some sausages.)

2. The future expressing compulsion

The verb "me pasë" in the present tense with the infinitive of another verb expresses compulsion in the same way as does "have to" in English. Moreover, in some cases, the whole formula is used as the future.

Examples:

Kam me shkue në pazar.

(I have to go downtown.)

(I will go downtown.)

Nji ditë ke me u-përgjegjë për këto vepra të këqija.
 (One day you will have to answer for these bad deeds.)
 (One day you will answer for these bad deeds.)

Na kemi me ndejtë këtu deri nesër.
 (We have to stay here until tomorrow.)
 (We will stay here until tomorrow.)

Nuk besoj se nesër ka për të qenë ditë e bukur
 si sot.
 (I don't think tomorrow will be as beautiful as
 today.)

3. Multiplicative numerals:

(a) The suffix *-fish*, equivalent to English *-fold*, is attached to cardinal numbers to form multiplicative adverbs.

Examples:

dyfish	double, twice, twofold
trefish	triple, threefold
dhetëfish	tenfold
etj.	

(b) The suffix *-ue* is attached to the above adverbs to form verbs.

Examples:

me dyfishue	to double
me trefishue	to triplicate, treble

(c) The suffix *-i* is attached to the above adverbs to form nouns.

Examples:

dyfishi	the double
trefishi	the triple

1.

A përmenden njerzit e mëdhaj për punët e tyre?
Po, njerzit e mëdhaj përmenden për punët e tyre.

Cilët përmenden për punët e tyre?
Njerzit e mëdhaj përmenden për punët e tyre.

Për çka përmenden njerzit e mëdhaj?
Njerzit e mëdhaj përmenden për punët e tyre.

2.

(a) A pajtohen ligjët e një shteti me kushtetutën e vet?
Po, ligjët e një shteti pajtohen me kushtetutën e vet.

Me çka pajtohen ligjët e një shteti?
Ligjët e një shteti pajtohen me kushtetutën e vet.

A pajtohen idët tueja me idët e mija?
Po, idët e mija pajtohen me idët tueja.

Idët e kujt pajtohen me idët e mija?
Idët e mija pajtohen me idët tueja.

A pajtohet mendimi im me mendimin tuej?
Po, mendimi yt pajtohet me mendimin tim.

Me mendimin e kujt pajtohet mendimi im?
Mendimi juaj pajtohet me mendimin tim.

(b) A pajtoheni ju me shokët gjithëmonë mbasi zihen?
Po, unë pajtohem gjithëmonë me shokët mbasi zihem.

Kush pajtohet me shokët mbasi zihet?
Unë pajtohem me shokët mbasi zihem.

A është mirë me u-pajtuar me shokët mbasi të zihemi?
Po, është mirë me u-pajtuar me shokët mbasi të zihemi.

(c) A jeni pajtuar në ndonjë revistë shqipe sivjet?
Jo, sivjet nuk jam pajtuar në asnjë revistë shqipe.

A do të pajtoheni në ndonjë gazetë shqipe mot?
Po, mot do të pajtohem në një gazetë shqipe.

A jeni pajtuar ju sivjet në ndonjë revistë amerikane?
Po, unë jam pajtuar sivjet në një revistë amerikane.

3.

A jam emnue unë mësues?

Po, ju jeni emnue mësues.

Kur është emnue ai oficer?

Ai është emnue oficer në vjetin 19..

A i emnon oficerat Presidenti?

Po, Presidenti i emnon oficerat.

Kush i emnon oficerat?

Presidenti i emnon oficerat.

A emnohet apo zgjidhet Presidenti i Shteteve të Bashkueme?

Presidenti i Shteteve të Bashkueme zgjidhet.

A emnohen apo zgjidhen ministrat?

Ministrat emnohen.

4.

A është lokaliteti njisija më e vogël administrative në Shqipëri?

Po, lokaliteti është njisija më e vogël administrative në Shqipëri.

Cfarë njisije administrative është lokaliteti në Shqipëri?

Lokaliteti është njisija administrative më e vogël në Shqipëri.

Në çë vend është lokaliteti njisija më e vogël administrative?

Në Shqipëri lokaliteti është njisija më e vogël administrative.

A është rrethi një njisijë më e madhe se lokaliteti?

Po, rrethi është një njisijë më e madhe se lokaliteti.

A përfshin një rreth disa lokalitete?

Po, një rreth përfshin disa lokalitete.

Sa lokalitete përfshin një rreth?

Një rreth përfshin disa lokalitete.

A përfshin një lokalitet një numër fshattrash?

Po, një lokalitet përfshin një numër fshattrash.

A përfshin një rreth, një numër lokalitetesh?

Po, një rreth përfshin një numër lokalitetesh.

A përfshin një qytet, një numër lagjesh?

Po, një qytet përfshin një numër lagjesh.

Cila njisi administrative përfshin një numër fshatrash?

Lokaliteti përfshin një numër fshatrash.

Çe njisi administrative përfshin një numër lokalitetesh?

Rrethi përfshin një numër lokalitetesh.

Çe njisi administrative përfshin një numër lagjesh?

Qyteti përfshin një numër lagjesh.

5.

A varet zgjedhja e një presidenti nga votat e popullit?

Po, zgjedhja e një presidenti varet nga votat e popullit.

Nga çka varet zgjedhja e një presidenti?

Zgjedhja e një presidenti varet nga votat e popullit.

A jeni ju të pavarun në vendimet tuaja?

Po, na jemi të pavarun në vendimet tona.

Në çka jeni ju të pavarun?

Na jemi të pavarun në vendimet tona.

A është Shqipnija një shtet i pavarun?

Po, Shqipnija është një shtet i pavarun.

Çfarë shteti është Shqipnija?

Shqipnija është një shtet i pavarun.

A ka qenë Shqipnija një shtet i pavarun para vjetit 1912?

Jo, Shqipnija nuk ka qenë një shtet i pavarun para vjetit 1912.

Kur është bërë Shqipnija një shtet i pavarun?

Shqipnija është bërë një shtet i pavarun në vjetin 1912.

6.

Zakonisht, a marrin dënim me vdekje ata që vrasin?

Po, zakonisht, ata që vrasin marrin dënim me vdekje.

Çfarë dënimi marrin ata që vrasin?
Ata që vrasin marrin dënim me vdekje.

- (a) A zbatohet dënimi me vdekje me pushkatim në Shqipëri?
Po, dënimi me vdekje zbatohet me pushkatim në Shqipëri.

Me çka tjetër zbatohet në Shqipëri dënimi me vdekje?
Në Shqipëri dënimi me vdekje zbatohet edhe me varje në litër.

Ku zbatohet dënimi me vdekje me pushkatim ase me varje në litër?
Në Shqipëri dënimi me vdekje zbatohet me pushkatim ase me varje në litër.

- (b) Zakonisht, a mbarohet mirë një punë që bëhet shpejt?
Jo, zakonisht një punë që bëhet shpejt nuk mbarohet mirë.

Çka nuk mbarohet mirë zakonisht?
Një punë që bëhet shpejt nuk mbarohet mirë zakonisht.

Çfarë pune nuk mbarohet mirë?
Puna që bëhet shpejt nuk mbarohet mirë.

- (c) A mund të pritët njeriu me brisk kur rruhet shpejt?
Po, njeriu mund të pritët me brisk kur rruhet shpejt.

Kur mund të pritët njeriu me brisk?
Njeriu mund të pritët me brisk kur rruhet shpejt.

Në çfarë rasti mund të pritët njeriu me brisk?
Kur rruhet shpejt njeriu mund të pritët me brisk.

7. gjoja

Na e dijmë se ai nuk punon me kujdes.
Ai thotë se gjoja punon me kujdes.

A thotë ai se gjoja punon me kujdes?
Po, ai thotë se gjoja punon me kujdes.

Kush thotë se gjoja punon me kujdes?
Ai thotë se gjoja punon me kujdes.

Agimi nuk erdhi sepse shkoi në kinema.

Agimi na shkroi se gjoja është i sëmundë.

A na shkroi Agimi se gjoja është i sëmundë?

Po, Agimi na shkroi se gjoja është i sëmundë.

Kush na shkroi se gjoja është i sëmundë?

Agimi na shkroi se gjoja është i sëmundë.

Çka na shkroi Agimi?

Agimi na shkroi se gjoja është i sëmundë.

A është e vërtetë se Agimi është i sëmundë?

Jo, nuk është e vërtetë se Agimi është i sëmundë.

Zotni Berati nuk e di mësimin.

Zotni Berati thotë se gjoja ka studjue 5 orë.

A thotë Zotni Berati se gjoja ka studjue 5 orë?

Po, Zotni Berati thotë se gjoja ka studjue 5 orë.

Kush thotë se gjoja ka studjue 5 orë?

Zotni Berati thotë se gjoja ka studjue 5 orë.

Sa orë ka studjue Zotni Berati?

Nuk e di, por thotë se gjoja ka studjue 5 orë.

(Nxënësit le të bëjnë vetë nga dy fjali me "gjoja")

8. Bëni pyetje nga këto fjali:

Z. Berati merret vetëm me çashtje administrative.

Dekre . . . është një urdhënesë që ka fuqi ekzekutive.

Zakonisht, një nëpunës i naltë ka kompetenca të shumta.

Policia mbasi e ndali, e kontrollon për armë dhe e arrestoi.

Një parti politike nuk është një organ legjislativ.

Ligjet duhet t'i respektojnë të gjithë.

Urdhënat e Komandantit të Përgjithshëm u-zbatuen menjëherë.

Kur bje borë në Durrës është një ngjarje e jashtëzakonshme.

Litarët janë të domosdoshëm për peshkatarët.

Ministrija e Arësimit shpalli sot një urdhënesë me rëndësi.

Gjykata s'ka dhënë ende asnjë vendim.

Veprua në atë mënyrë, sepse ashtu m'urdhënuen me veprue.

Nxënësit i dërgova një pako me anë të një miku.

Këtë rregull e kemi përmendë në klasë shumë herë.

Nga cilado pikëpamje që t'a gjykojmë këtë çashtje, ti ke faj.

Tue qenë se Kuvendi Popullor është një organ që punon periodikisht, vjen nevoja e formimit të një organi tjetër të natës të pushtetit, i cili të vendosi për të gjitha çashtjet e rëndësishme shtetnore që dalin gjatë kohës që Kuvendi Popullor nuk është në sesion. Sikurse pamë, një organ i tillë është Presidiumi i Kuvendit Popullor. Presidiumi pra është jo vetëm një organ legjislativ, por edhe ekzekutiv. Kompetencat e tij janë të shumta: shpall dekrete e urdhënesa, deklaron luftë, emnon qeverinë dhe kontrollon veprimtarinë e saj, formon ligjë dhe kontrollon që ato të jenë në pajtim me kushtetutën. Për sa i përket këtij aktiviteti të fundit e vërteta është se me krimet e shumta që kanë bërë dhe vazhdojnë të bëjnë gjykatat dhe organet e policisë - natyrisht, nën udhëheqjen e politikës së qeverisë dhe të Presidiumit - nuk mund të thuhet se nuk i kanë shkelur ligjë dhe kushtetutën me mijë herë.

Organet lokale të pushtetit popullor janë këshillat popullore. Nga pikëpamja administrative, R.P. e Shqipërisë ndahet në rrethe, qytete, lokalitete dhe fshatra. Secila prej tyre ka këshillin e vet popullor. Këshilli popullor i fshatit është natyrisht më i vogli dhe mvaret nga këshilli popullor i lokalitetit; ky i fundit mvaret nga

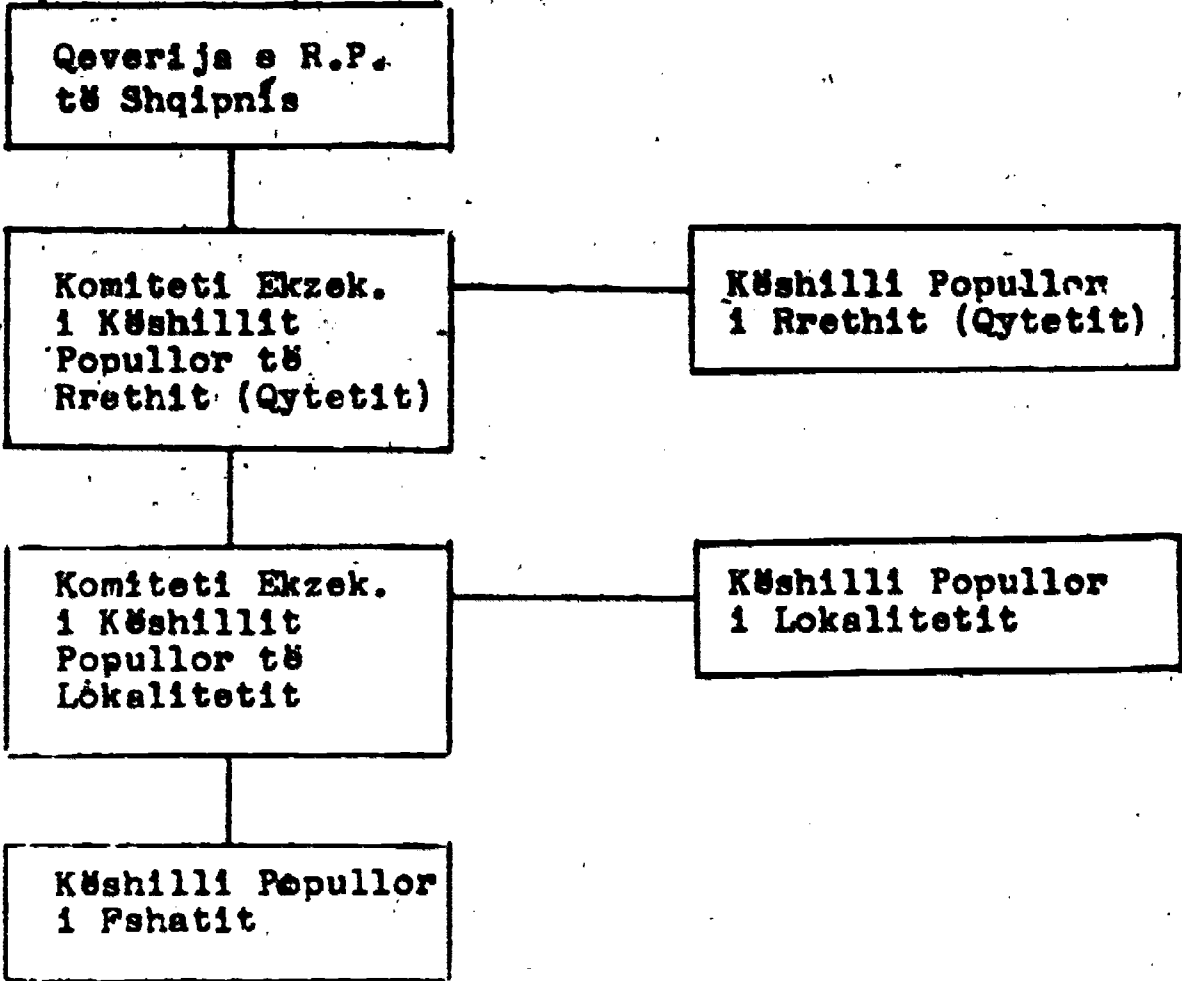
këshilli popullor i rrethit ase i qytetit, të cilët mvaren nga Presidiumi i Kuvendit Popullor. Këshillat popullore zgjedhin, nga gjiu i tyre, komitetet ekzekutive; këto nuk janë asgjë tjetër veçse organet e tyre ekzekutive. Çdo komitet ekzekutiv ka sekcione ose zyra të veçanta me anën e të cilave udhëheq punët e ndryshme t'administratës shtetnore. Disa fshatra nuk kanë komitete ekzekutive; punën e tyre e bëjnë vetë këshillat popullore.

Edhe gjykatat janë organe shtetnore. Sot në Shqipëri ka katër lloj gjykatash: Gjykata e Naltë dhe Gjykata Ushtarake, të cilat i zgjedh Kuvendi Popullor, gjykatat e qarkut, të cilat i zgjedhin këshillat popullore të rrethit dhe gjykatat popullore, të cilat i zgjedh populli. Nuk duhet harrue se kandidatët si për deputetë, si për gjykatës i paraqet partija dhe populli nuk ka mundësi të paraqesi kandidatët e vet. Gjykata Ushtarake gjykon vetëm krimet që bëhen nga ushtarakët ose "krimet kundër shtetit"; të kritikojsh veprimet e qeveris, të vjedhish pronën e shtetit ose të mungojsh nga puna pa leje janë faje që mbahen si krime kundër shtetit dhe Gjykata Ushtarake mund t'api edhe dënim me vdekje.

Zyra e Prokurorit të Përgjithëshëm, thuhet në Kushtetutë, është organ i Kuvendit Popullor; detyra e tij është lufta kundër anmiqvet të popullit, ndjek të gjithë

Vartësija e Komiteteve Ekzekutive

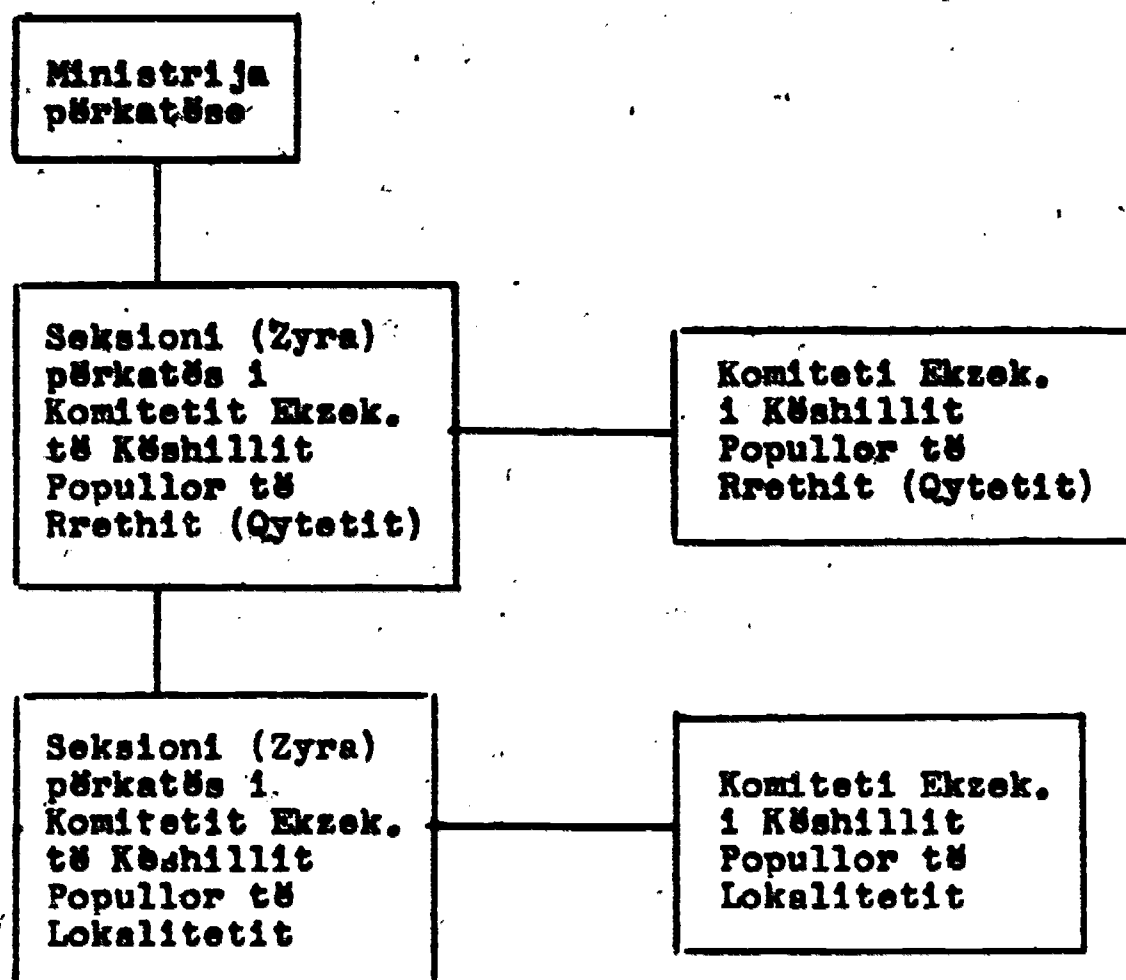
Vartësija vertikale e Komiteteve Ekzekutive

Vartësija horizontale e Komiteteve Ekzekutive.

**Vartësija e Seksionevet (Zyравet)
të Komitetevet Ekzekutive**

Vartësija vertikale e Seksionevet (Zyравet) të Komitetevet Ekzekutive

Vartësija horizontale e Seksionevet (Zyравet) të Komitetevet Ekzekutive.

ata që shkelin interesat e shtetit. Anmiq të popullit janë të gjithë ata që nuk mendojnë dhe veprojnë ashtu si thotë Partija e Punës.

QUESTIONS - PYETJE

1. Cili është organi i naltë i pushtetit që punon periodikisht?
2. Pse vjen nevoja e formimit të një organi tjetër të naltë të pushtetit?
3. Si quhet ky organ i naltë që vendos për të gjitha çashtjet e rëndësishme shtetnore?
4. Gjatë cilës kohë dalin çashtje të rëndësishme për të cilat vendos Presidiumi i Kuvendit Popullor?
5. Çfarë organi është pra Presidiumi?
6. Çka shpall Presidiumi?
7. Çka deklaron Presidiumi?
8. Çka emnon dhe kontrollon Presidiumi?
9. Çka formon Presidiumi?
10. Pse i kontrollon ligjët Presidiumi?
11. A kanë bërë shumë krime gjykatat dhe organet e policisë?
12. A vazhdojnë të bëjnë krime këto dy organe?
13. Nën udhëheqjen e cilës politikë janë bërë këto krime?
14. Pra, a mund të thuhet se gjykatat dhe organet e policisë nuk i kanë shkelur ligjët dhe Kushtetutën?
15. Pse nuk mund të thuhet se gjykatat dhe organet e policisë nuk i kanë shkelur ligjët dhe Kushtetutën?
16. Çka janë këshillat popullore?

17. Nga cila pikëpamje ndahet në rrethe, qytete, lokalitete dhe fshatra R.P. e Shqipërisë?
18. Çfarë organi ka secila prej këtyne zonave?
19. Cili është këshilli popullor më i vogël?
20. Nga cili organ mvaret këshilli popullor i fshatit?
21. Nga cili organ mvaret këshilli popullor i lokalitetit?
22. Nga cili organ mvaret këshilli popullor i rrethit ase i qytetit?
23. Cilat organe i zgjedhin komitetet ekzekutive?
24. Cilat janë pra organet ekzekutive të këshillave popullore?
25. Çka ka çdo komitet ekzekutiv?
26. Çka udhëheq komiteti ekzekutiv me anën e sekcioneve dhe zyrvet të veçanta që ka?
27. A kanë të gjithë fshatrat komitete ekzekutive?
28. Cili organ e bën punën kur një fshat nuk ka komitet ekzekutiv?
29. Çfarë organesh janë gjykatat?
30. Sa lloj gjykatash ka sot në Shqipëri?
31. Cilat janë këto katër lloj gjykatash që ka sot në Shqipëri?
32. Cili organ zgjedh Gjykatën e Naltë dhe Gjykatën Ushtarake?
33. Cilat organe zgjedhin gjykatat e qarkut?
34. Kush i zgjedh gjykatat popullore?
35. Kush i paraqet kandidatët për deputetë ase gjykatës?
36. Kush nuk ka mundësi të paraqesi kandidatët e vet?
37. Cila gjykatë gjykon krimet që bëhen nga ushtarakët?

38. Çfarë krimesh tjera, përveç atyne që bëhen nga ushtarakët, gjykon Gjykata Ushtarake?
39. A është faj që mbahet si krim kundër shtetit të kritikojsh veprimet e qeverisë?
40. Po të vjedhish cilën pronë është faj që mbahet si krim kundër shtetit?
41. Çfarë faji tjetër mbahet si krim kundër shtetit?
42. Çfarë dënimi mund t'api Gjykata Ushtarake për këto faje?
43. Për cilat faje mund t'api Gjykata Ushtarake edhe dënim me vdekje?
44. Ku thuhet se Zyra e Prokurorit të Përgjithëshëm është organ i Kuvendit Popullor?
45. Çka thuhet në Kushtetutë?
46. Detyra e kujt është lufta kundër anmiqvet të popullit?
47. Cila është detyra e Prokurorit të Përgjithëshëm?
48. Kë ndjek Prokurori i Përgjithëshëm?
49. Cilët janë anmiq të popullit?
50. Si mbahen ata që nuk mendojnë dhe veprojnë ashtu si thotë Partija e Punës?

Përgjegjuni me fjalët tueja këtyne pyetjeve:

1. Për çfarë arsyeje është formue Presidiumi i Kuvendit Popullor?
2. Cilat janë detyrat e Presidiumit të Kuvendit Popullor?
3. Pse nuk mund të thuhet se në Shqipni ligjet nuk janë shkelë?

Plotësoni fjalit që vijojnë:

4. Kam blé _____ të rij.
a number of books
5. Kam vizitue _____ n'Amerikën
e Jugut.
a large number of cities
6. Të lutem, m'ep _____
some cheese
7. A ke me më dhënë _____ borxh?
some money
8. Sa është _____ në këtë gazetë?
the subscription
9. Në shumë shtete të botës _____
there is no death penalty
10. Presidenti i Sh.B.A. _____ ministrin e
jashtëm që quhet _____
appoints
secretary of state

administrativ, -e	(adj)	administrative
çashtje, çashtja çashtje, -t	(f)	question, problem, issue, matter
dekret, -i dekrete, -t	(m)	decree
dënim, -i dënime, -t	(m)	condemnation, sen- tence, punishment
ekzekutiv, -e	(adj)	executive
formim, -i formime, -t	(m)	formation
me gjykue (unë gjykoj)	(v)	to judge, to try (in tribunal)
i, të jashtzakonshëm e, të jashtzakonshme	(adj m & f)	extraordinary, unusual
kandidat, -i kandidatë, -t	(m)	candidate
komitet, -i komitete, -t	(m)	committee
kompetencë, -a kompetenca, -t	(f)	competence, com- petency, prerogative
me kontrollue (unë kontrolloj)	(v)	to check, search, control, check up
legjislativ, -e	(adj)	legislative
ligjë, -a ligjë, -t	(f)	law
litár, -i litarë, -t	(m)	rope
lokal, -e	(adj)	local

lokalitet, -i lokalitete, -t	(m)	locality, (a number of villages included in one administrative div.)
ndamje, ndamja ndamje, -t	(f)	division, subdivision; separation; split, schism
pajtim, -i pajtime, -t	(m)	reconciliation; conformity; subscription
me u-pajtue (unë pajtohem)	(v)	to be reconciled with, to reconcile; subscribe to, be in conformity with, agree with
me paraqitë (unë paraqes)	(v)	to propose, put forward, submit, suggest, present, introduce
i, e, të pavarun të pavaruna	(adj m & f)	independent
periodikisht	(adv)	periodically
me përfshij (unë përfshij)	(v)	to include, encompass
me përmendë (unë përmend)	(v)	to mention
pikëpamje, pikëpamja pikëpamje, -t	(f)	point of view, standpoint
prokuror, -i prokurorë, -t	(m)	district attorney
Prokurori i Përgjithëshëm	(m)	Attorney General
pushkatim, -i pushkatime, -t	(m)	execution by a firing squad
seksion, -i seksione, -t	(m)	section
me sundue (unë sundoj)	(v)	to rule, govern, dominate, master

me shpallë (unë shpall)	(v)	to proclaim, declare, announce
i, e, të shumtë të shumta	(adj m & f)	many, plentiful, majority of, most of
ushtarak, -e	(adj)	military, army-
me u-varë (unë varem)	(v)	to depend on, be part of; to hang oneself
varje, varja	(f)	hanging, execution by hanging
vendim, -i vendime, -t	(m)	decision, verdict
me veprue (unë veproj)	(v)	to act, operate, work, perform, function
me u-zbatue (zbatohet)	(v)	to be carried out, applied, practiced, executed
me u-zgjedhë (unë zgjidhem)	(v)	to be elected, selected, picked out, chosen
Shënime:		
me anë të		through, by means of
dënim me vdekje		death sentence

1.

Njija është më e vogël se dyja.

A është njija më e vogël se dyja?
Cili numër është më i vogël se dyja?
Cili numër është më i madh se njija?

Trija në nëndë hyn tri herë.

A hyn trija në nëndë tri herë?
Sa herë hyn trija në nëndë?
Cili numër hyn tri herë në nëndë?

Klasa ka marrë 10 katra në provimin e gjuhës shqipe.

A ka marrë klasa 10 katra në provimin e gjuhës shqipe?
Sa katra ka marrë klasa në provimin e gjuhës shqipe?
Në cilin provim ka marrë 10 katra klasa?

Ai ka marrë 4 pesa sivjet.

A ka marrë ai 4 pesa sivjet?
Kush ka marrë 4 pesa sivjet?
Sa pesa ka marrë ai sivjet?
Kur ka marrë ai 4 pesa?

2.

1965-a ka qenë plot ngjarje me rëndësi.

A ka qenë 1965-a plot ngjarje me rëndësi?
Cili vjet ka qenë plot ngjarje me rëndësi?
Me çfarë ngjarjesh ka qenë plot 1965-a?

Automobilat e 1965-ës kanë dalë vjet.

A kanë dalë vjet automobilat e 1965-ës?
Kur kanë dalë automobilat e 1965-ës?
Ç'prodhim ka dalë vjet?

Dy provime të 1965-ës do t'i bëj në mars të 1966-ës.

A do të bëj dy provime të 1965-ës në mars të 1966-ës?
Kush do të bëjë dy provime të 1965-ës në mars të 1966-ës?

Kur do t'i bëj dy provime të 1965-ës?
Sa provime do të bëj në mars të 1966-ës?

Frori i 1965-ës ka pasë 28 ditë.

A ka pasë 28 ditë frori i 1965-ës?
Sa ditë ka pasë frori i 1965-ës?
Cili muej i 1965-ës ka pasë 28 ditë?

1965-ës do t'i apim fund me një festë të bukur.

A do t'i apim fund 1965-ës me një festë të bukur?
Cilit vjet do t'i apim fund me një festë të bukur?
Me çfarë feste do t'i apim fund 1965-ës?

1965-ën e kam kalue tue punue.

A e kam kalue 1965-ën tue punue?
Kush e ka kalue 1965-ën tue punue?
Cilin vjet kam kalue tue punue?
Si e kam kalue 1965-ën?

Prej 1945-ës e deri në 1949 ai ka qenë n'Itali.

A ka qenë ai n'Itali prej 1945-ës e deri në 1949?
Kush ka qenë n'Itali prej 1945-ës deri në 1949?
Kur ka qenë ai n'Itali?
Prej cilët vjet deri në cilin vjet ka qenë ai n'Itali?

Vetëm një e treta e klasës do të mirë në provim.

A do të mirë në provim vetëm një e treta e klasës?
Cila pjesë e klasës do të mirë në provim?
Si do të mirë në provim një e treta e klasës?

Do t'a shikoj unë provimin e një së tretës së klasës.

A do t'a shikoj unë provimin e një së tretës së klasës?
Kush do t'a shikojë provimin e një së tretës së klasës?
Provimin e cilës pjesë të klasës do të shikoj unë?

Nji së tretës së klasës i dhënë leje të shkojë në shtëpi.

A i dhënë leje nji së tretës së klasës të shkojë në shtëpi?

Cilës pjesë të klasës i dhënë leje të shkojë në shtëpi?

Ku i dhanë leje të shkojë nji së tretës së klasës?

Nji të tretën e klasës e thirrën në mbrëmje.

A e thirrën në mbrëmje nji të tretën e klasës?

Cilën pjesë të klasës thirrën në mbrëmje?

Kur e thirrën nji të tretën e klasës?

Dy të tretat e shkollës janë ushtarë.

A janë ushtarë dy të tretat e shkollës?

Sa të treta të shkollës janë ushtarë?

Çka janë dy të tretat e shkollës?

Uniformat e dy të tretave të nxënësve nuk kanë ardhë ende

A kanë ardhë uniformat e dy të tretave të nxënësve?

Uniformat e sa të tretave të nxënësve nuk kanë ardhë ende?

Uniformat e kujt s'kanë ardhë ende?

Dy të tretave të shkollës u dhanë libra të rij.

A u dhanë libra dy të tretave të shkollës?

Sa të tretave të shkollës u dhanë libra?

Çka u dhanë dy të tretave të shkollës?

cilëve u dhanë libra?

Dy të tretat e klasës i dërgova në shtëpi sepse ishin të sëmundë me grip.

A i dërgova në shtëpi dy të tretat e klasës sepse ishin të sëmundë?

Sa të treta të klasës dërgova në shtëpi?

Ku i dërgova dy të tretat e klasës?

Pse i dërgova në shtëpi dy të tretat e klasës?

Ç'kishin dy të tretat e klasës që i dërgova në shtëpi?

S'i kam marrë ende detyrat e shtëpis prej dy të tretave të klasës.

A i kam marrë detyrat e shtëpis prej dy të tretave të klasës?

Kush s'i ka marrë ende detyrat e shtëpis prej dy të tretave të klasës?

Prej sa të tretave të klasës s'i kam marrë ende detyrat e shtëpis?

Çka s'kam marrë ende prej dy të tretave të klasës?

4.

Nji shoku im ka ardhë me u-pá me jú.

A ka ardhë me u-pá me jú nji shoku im?

Kush ka ardhë me u-pá me jú?

Me kë ka ardhë me u-pá nji shoku im?

Nji shoku i kujt ka ardhë me u-pá me jú?

Kjo është shtëpia e nji shoku tim.

A është kjo shtëpia e nji shoku tim?

Shtëpia e kujt është kjo?

Cila është shtëpia e nji shoku tim?

Ky është kushrini i nji shoku tim të ngushtë.

A është ky kushrini i nji shoku tim të ngushtë?

Kushrini i kujt është ky?

Cili është kushrini i nji shoku tim të ngushtë?

Këto tokë janë të nji miku tim.

A janë këto tokë të nji miku tim?

Të kujt janë këto tokë?

Cilat tokë janë të nji miku tim?

I shkrova nji shoku tim n'Itali të më dërgojë nji palë këpucë.

A i shkrova nji shoku tim n'Itali të më dërgojë nji palë këpucë?

Kush i shkroi nji shoku të tij n'Itali t'i dërgojë nji palë këpucë?

Çka i shkrova të më dërgojë nji shoku tim n'Itali?

Kujt i shkrova n'Itali të më dërgojë nji palë këpucë?

Sa palë këpucë i shkrova nji shoku tim të më dërgojë?

Nji shokun tim në Shqipni e kanë futë në burg për arsye politike.

A e kanë futë në burg një shokun tim në Shqipni për arsye politike?

Kë kanë futë në burg në Shqipni për arsye politike?

Ç'i ka ngjaj një shoku tim në Shqipni?

Pse e kanë futë në burg një shokun tim në Shqipni?

Jam në merak sepse s'kam marrë letër prej një shoku tim të vjetër.

A jam në merak sepse s'kam marrë letër prej një shokut tim të vjetër?

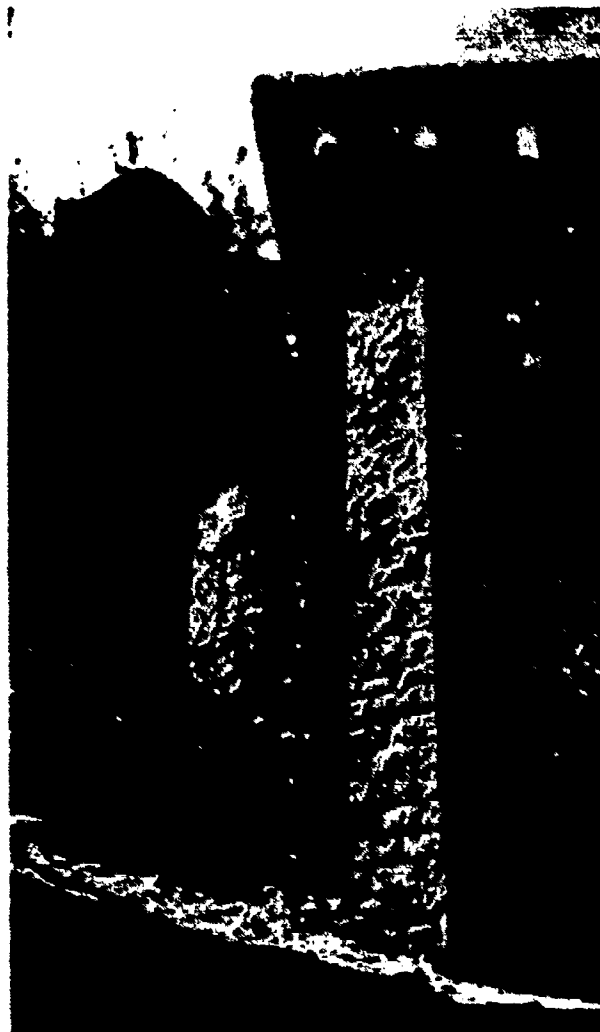
Kush është në merak sepse s'ka marrë letër prej një shokut të tij të vjetër?

Pse jam në merak?

Partija e Punës e Shqipërisë

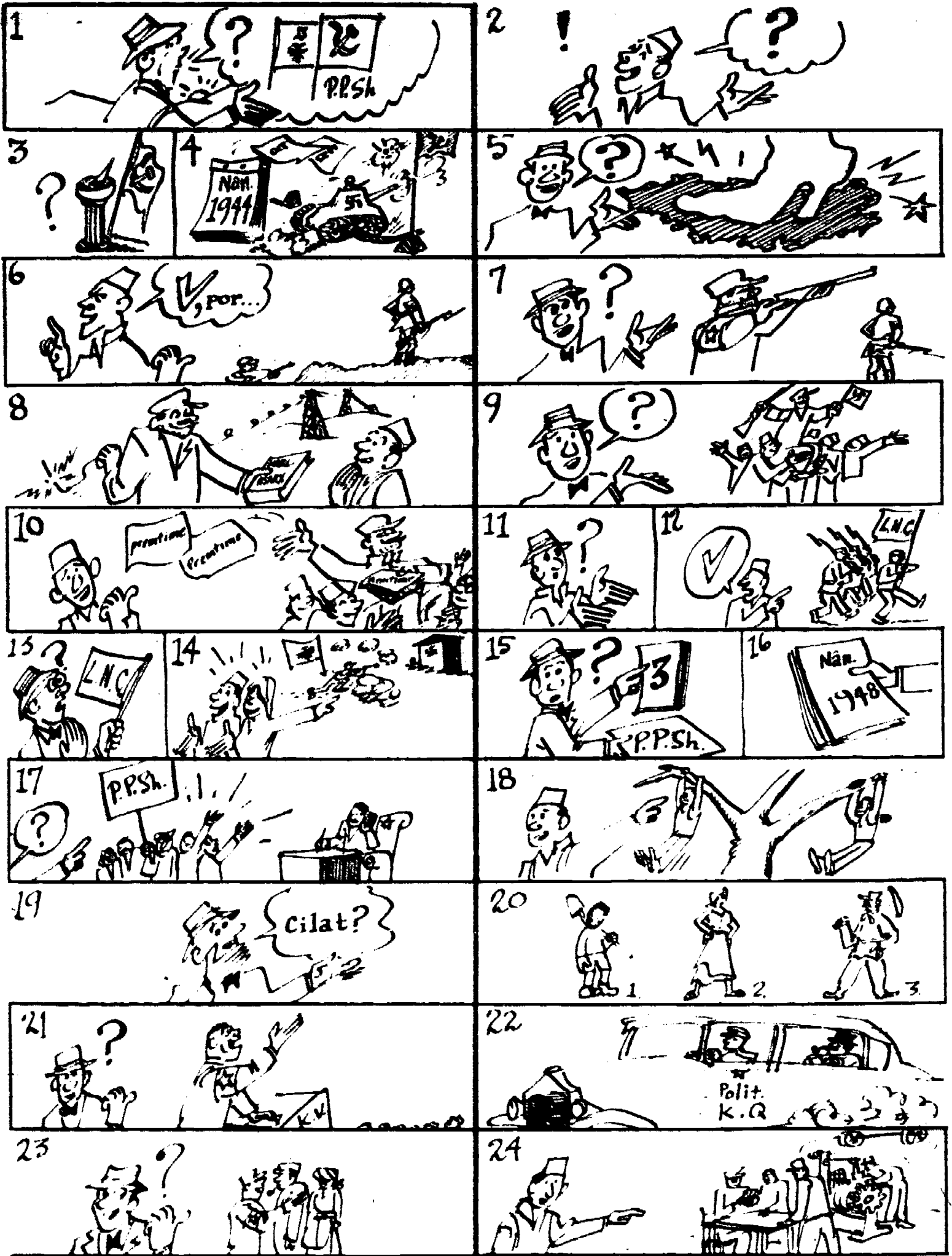
1. A flasim sot për partinë komuniste të Shqipërisë?
2. Me gjithë qejf. Çka do me dijtë?
3. Kur është themeluar partija komuniste në Shqipëri?
4. Në Nëntor të 1941-së, disa muaj mbasi Gjermania naziste filloi invadimin e Bashkimit Sovietik.
5. Shqipëria në atë kohë ishte e pushtueme nga Italia, apo jo?
6. Po, por qëllimi kryesor i partis nuk ishte çlirimi i vendit nga okupatori.
7. Në çka synonte partija në atë kohë?
8. Me marrë fuqinë në dorë; në këtë drejtim ata filluan menjherë punën për popullarizimin e ideologjisë marksiste-leniniste.
9. A kanë pasë përkrahje nga populli?
10. Po. Populli i përkrahu komunistat sepse u-gënjye nga premtimet e shumta, që s'ishin në gjendje të mbajtur.
11. A ka pasë ndonjë arsye tjetër?
12. Po, komunistët ishin të organizuem me emrin "Lëvizja Nacional Çlirimtare" (L.N.Ç.).
13. Çka do me thënë kjo?
14. Ky titull, thjesht nacionalist, i pëlqente popullit, sepse kujtonte se organizata ishte tue luftue okupatorin.
15. Qysh kur quhet partija komuniste Partia e Punës?
16. Qysh nga Nëntori i 1948-ës.
17. Si e ushtron Partija e Punës e Shqipërisë veprimtarinë e saj në administrimin e vendit?
18. E ushtron me anë të organizatave të ndryshme, që janë degë të saja.
19. Cilat janë këto organizata?
20. Rinia e Punës e Shqipërisë, Bashkimi i Grave të Shqipërisë dhe Bashkimet Profesionale.
21. A janë anëtarë partijsë përfaqësuesit e popullit në Kuvendin Popullor?
22. Njerzit më me rëndësi të qeverisë e të Kuvendit janë anëtarë të K.Q. të Partisë së Politbyros së saj.

23. Cilat janë njisit e vogla të Partisë, me të cilat Partija kontrollon vendin?
24. Organizatat-bazë të Partisë; ato ndodhen në çdo qendër pune e prodhimi.

Berat

LESSON 65

Albania's Workers' Party

1. Shall we speak today about the Albanian Communist Party.
2. With pleasure. What would you like to know?
3. When was the Albanian Communist Party established?
4. In November 1944, a few months after Nazi Germany began the invasion of the Soviet Union.
5. Albania at that time was occupied by Italy, isn't that so?
6. Yes, but the primary aim of the Communists was not the liberation of the country from the occupiers.
7. What were the aims of the Party at that time?
8. To have the power in their hands; with this aim in mind they began at once the popularization of Marxist-Leninist ideologies.
9. Did they have the support of the population?
10. Yes, the people supported them because they were tricked by the many promises, which the Communists were not in a position to keep.
11. Were there any other reasons?
12. Yes, the Communists were organized in the National Liberation Front (N.L.F.).
13. What does this mean?
14. This title, purely nationalist, pleased the people because they thought the N.L.F. was fighting the enemy.
15. Since when has the Communist Party been called the Workers' Party?
16. Since November 1948.
17. How does the Albanian Workers' Party exercise its activity in the administration of the country?
18. It exercises it through various organizations, which are its branches.
19. Which are these organizations?
20. Workers' Youth of Albania, Women's Union of Albania and the Trade Unions.

21. Are party members the representatives of the people in the People's Assembly?
22. The most important people in the Government and in the People's Assembly are members of the Central Committee and its Politbureau.
23. What are the small units through which the Party controls the country?
24. The "unit organizations" of the Party; they are located in each work and production center.

499

1. Substantivized numerals - Cardinal numbers may be substantivized.

(a) The following are feminine:

nji, njija (pl. missing)	the number one
dy, dyja (pl. missing)	the number two
tri, trija (pl. missing)	the number three
katër, -a katra, -t	the number four
dhetë, -a dheta, -t	the number ten

(b) The following are masculine:

qind, -i qinda, -t	the number hundred
milion, -i milliona, -t	the number one million

(c) The numbers "nji," "dy" and "tre" may also be substantivized by attaching the suffix -sh and are treated as masculine nouns.

Examples:

njish, -i njisha, -t	the number one
dysh, -i dysha, -t	the number two
tresh, -i tresha, -t	the number three

The above mentioned nouns have a high frequency of usage in mathematics and are used to designate grades obtained in school.

Examples:

Shkrueje njishin nën dysh.
(Write number one under the two.)

Njishi dhe dyshi janë nota të këqija.
(Numbers one and two are poor grades.)

Në provimet e javës që shkoi mora dy dysha dhe tre tresha.
(In last week's tests I got two twos and three threes.)

2. The indefinite article preceding the possessive adjective. The possessive adjective preceded by "nji" corresponds to the English "a ... of mine" etc.

Examples:

Ka vdekë nji shoku im.
(A friend of mine passed away.)

Ky është automobili i nji kushrini tim.
(This car belongs to a cousin of mine.)

Mbrëmë shkova në kinema me nji shokun tënd.
(Last night I went to the movies with a friend of yours.)

Remark: In the indirect object the form "nji shokun tim," "nji shokun tënd" etc., can be also "nji shok timin," "nji shok tëndin" etc.

1. Numrat kur përdoren si emna dhe thyesat:

a. Sa është $\frac{1}{4}$ e 20-ës?
 $\frac{1}{4}$ e 20-ës është 5.

Sa është $\frac{1}{3}$ e 30-ës?
 $\frac{1}{3}$ e 30-ës është 10.

Sa është $\frac{1}{5}$ e 10-ës?
 $\frac{1}{5}$ e 10-ës është 2.

Sa është $\frac{1}{6}$ e 30-ës?
 $\frac{1}{6}$ e 30-ës është 5.

Kemi 10 lekë dhe apim huá 2.

Cilën pjesë kemi dhënë huá?
Kemi dhënë huá $\frac{1}{5}$.

Sa pjesë na mbeten?
Na mbeten $\frac{4}{5}$.

Na mbeten $\frac{4}{5}$ e cilës shumë?
Na mbeten $\frac{4}{5}$ e 10 lekëve.

Nji klasë ka 9 nxënës: 3 prej tyre janë në spital.

Cila pjesë e nxënësve është në spital?
 $\frac{1}{3}$ është në spital.

Cila pjesë e nxënësve ka ardhë në shkollë?
 $\frac{2}{3}$ e nxënësve kanë ardhë në shkollë.

Vjet kemi pasë 12 nxënës: prej 3 nxënësve kemi marrë letra.

Prej cilës pjesë të nxënësve kemi marrë letra?
Kemi marrë letra prej $\frac{1}{4}$ së nxënësve.

Prej cilës pjesë presim ende letra?
Presim letra prej $\frac{3}{4}$ të nxënësve.

Cila pjesë e nxënësve na ka shkruar?

1 4 e nxënësve na ka shkruar.

Cila pjesë e nxënësve ka për të na shkruar?

3 4 e nxënësve kanë për të na shkruar.

12 shokëvet duhet t'u shkruer kët javë; deri tash u kam shkruar vetëm 3 shokëve.

Cilës pjesë të shokëve i kam shkruar?

I keni shkruar 1 4 së shokëve.

Cilës pjesë duhet t'i shkruer kët javë?

Kët javë duhet t'u shkrueni 3 4 të shokëve.

Nji shishe venë nxën 10 gota; unë pij 1 gotë në ditë.

Sa pjesë të venës pij unë çdo ditë?

Ju pini çdo ditë 1 10 e venës.

Sa pjesë të venës pij unë në 3 ditë?

Ju pini në 3 ditë 3 10 e venës.

Sa pjesë të venës pij unë në 9 ditë?

Ju pini në 9 ditë 9 10 e venës.

Cila është nota më e mirë në shkollat shqiptare?

Nota më e mirë është pesa.

Po njishi e dyshi?

Njishi e dyshi janë notat më të këqija.

Cila është nota më e vogël që kalon?

Nota më e vogël që kalon është treshi.

Po katra, çfarë note është?

Katra është nji notë e mirë; vjen mbas pesës.

- b. Nxënisi le të përsërisi të njëjtën fjalë që thotë mësuesi, por pa përdorë fjalën "vjet." P.sh.

Mësuesi: Shinat e vjetit 1964 qenë të nevojshme për bujqësin.

Nxënisi: Shinat e 1964-ës qenë të nevojshme për bujqësin.

Ju të gjithë i dini ngjarjet e vjetit 1965.
Ju të gjithë i dini ngjarjet e 1965-ës.

Tërmeti i vjetit 1915 është ndigjue në gjithë Ballkanin.
Tërmeti i 1915-ës është ndigjue në gjithë Ballkanin.

Gjatë vjetit 1941 Europa nuk u-bombardue shumë.
Gjatë 1941-së Europa nuk u-bombardue shumë.

Në vjetin 1945 mori fund Lufta e Dytë Botënore.
Në 1945 mori fund Lufta e Dytë Botënore.

Prej vjetit 1960 deri në vjetin 1962 kam qenë n'Europë.
Prej 1960-ës deri në 1962 kam qenë n'Europë.

Ngjarjet e vjetit 1942 nuk do t'i harroj kurr.
Ngjarjet e 1942-së nuk do t'i harroj kurr.

Më duket se e kam takue aty nga vjeti 1930.
Më duket se e kam takue aty nga 1930-a.

2. Nxënësi të bëjë pyetje nga këto fjali:

S'kam qenë kurr anëtar i ndonji organizate.

Organizata në të cilën jeni anëtar ju është një
organizatë fetare.

Na kemi shumë baza ushtarake n'Europë.

Për fshatarët e vorcën, buka është baza e ushqimit
të tyre.

Në kongresin e partis morën pjesë 2000 vetë.

Trupi legjislativ i Shteteve të Bashkueme t'Amerikës
quhet Kongres.

Ai e ka zakon që t'i kryejë punët me kohë.

Agimi do t'a kryejë shkollën e mesme sivjet.

Ushtria jonë luftoi kundër Gjermanis gjatë Luftës
së Dytë.

Ushtria amerikane filloi invadimin e Europës në
Normandi.

Përfaqësues quhet një njeri që përfaqëson dikë
ase diçka.

Çdo qytet ka nga një përfaqësues të maqinavet Singer.

Askush nuk i beson atij që bën premtime dhe nuk i
mban.

Italijs pushtoi Shqipëri me 7 Prill 1939.

Shqipërija mbeti e pushtueme prej Italis deri me
8 Shtatuer 1943.

Komunizmi synon në sundimin e botës.

Kapiten Selmani i ka ushtruar mirë ushtarët e kompanis
së tij në ushtrime me armë.

Organizata jonë është themelue nga dy patriotë 20
vjetë më parë.

Librin e kam shkruar, por s'dij çfarë titulli t'i vë.

Zhurma e madhe më shkaktoi dhimbje kreje.

Në Nënduer të vjetit 1941, dy komunistë të huej të famëshëm në komunizmin ndërkombëtar, ndihmuen n'organizimin e Partis Komuniste Shqiptare. Kjo ngjau dy muej mbasi Gjermanija naziste filloi invadimin e Bashkimit Sovietik; deri atëherë komunistavet shqiptarë u pëlqente bashkimi i Gjermanis me Rusin, e cila, dy vjetë më parë jo vetëm kishte pranue invadimin e Polonis nga Gjermanija, por kishte marrë për vete gati gjysmën e këtij shteti. Partija Komuniste n'at kohë ishte e organizueme mirë, por nuk kishte përkrahjen e popullit; për të fitue kët përkrahje komunistat filluen mos më përdorë më fjalën komunist dhe me 16 Shtatuer 1942 themeluen Lëvizjen Nacional Çlirimtare. Tue kujtue se kjo organizatë ishte tue luftue okupatorin, n'at kohë ushtria italiane, populli, sidomos fshatarët, i dha çdo përkrahje: e ndihmoi me të holla, i strehoi njerzit e saj, i dha djelmt. Qëllimi kryesor i Lëvizjes Nacional Çlirimtare ishte me marrë fuqin në dorë dhe për kët arsye ata filluen luftën kundër nationalistavet, të cilët, t'organizuem nga patriotë të vërtetë, ishin ç'prej kohe në luftë me okupatorët. Vllavrasja vetëm i shkakttoi popullit nja 6000 - 8000 të vramë. Qeverija komuniste që doli nga partija u-përpoq, posa mori fuqin në dorë, t'a bëjë sa më të fortë pozitën e saj: vrau ase

futi në burg të gjithë patriotët dhe intelektualët e ndershëm; tregtarëvet u vûni taksa të rânda në mënyrë që mos t'ishin në gjendje t'i paguejshin dhe kështu i futi në burg.

Më 1948 Partija Komuniste Shqiptare mori emnin Partija e Punës e Shqipërisë. Organi më i naltë i saj është Kongresi i Partisë, i cili mbledhet çdo tre vjetë. Ky zgjedh Komitetin Qendror të Partisë dhe kandidatët e K.Q. Komiteti Qendror mbledhet çdo tre muaj për të drejtuar udhëzimet e Partisë kur Kongresi nuk është në sesion. Për të kryer punët e përditëshme dhe të vazhdueshme që ka mbi vetë Partija, K.Q. ka një grup 7 vetësh që quhet Politbyro dhe një grup tjetër 4 vetësh për punën ekzekutive që quhet Sekretariat. Sekretari i Parë i këtij organi është kryetari i vërtetë i Partisë, ai që ka fuqi të jashtëzakonshme mbi gjithë veprimtarinë e qeverisë. Organet më të vogla, me anën e të cilave ky ushtron fuqinë e tij deri në qoshet më të largëta të vendit, janë Organizatat bazë të Partisë; ato gjinden kudo: ndër shkolla, ndër zyra, ndër qendra pune e prodhimi, kudo që ka dy vetë që jetojnë e punojnë së bashku.

Me urdhën të Partisë së Punës edhe rinija, gratë dhe punëtorët janë të organizuëm në organizatat e tyre, që janë degë të saja; ato janë: Rinija e Punës e Shqipërisë, Bashkimi i Gratëve të Shqipërisë dhe Bashkimet Profesionale.

QUESTIONS-PYETJE

1. Në Nënduer të vjetit 1941, sa komunistë të huej ndihmuen n'organizimin e Partisë Komuniste Shqiptare?
2. Ku ishin të famëshëm këta dy komunistë?
3. Kjo ngjau dy muej mbasi Gjermanija filloi invadimin e cilit shtet?
4. Çka kishte pranue Rusija dy vjetë më parë?
5. Deri atëherë, kujt i pëlqente bashkë me Rusinë? Gjermanisë
6. Invadimin e cilit shtet kishte pranue Rusija dy vjetë më parë?
7. Përveç se kishte pranue invadimin e Polonisë, çka tjetër kishte bërë Rusija?
8. Cila parti ishte e organizueme mirë?
9. Megjithatë ishte e organizueme mirë, çka nuk kishte Partija Komuniste Shqiptare?
10. Për të fitue përkrahjen e popullit, çka filluen me bërë komunistat?
11. Pse filluen komunistat mos me përdorë më fjalën komunist?
12. Cilën organizatë themeluen komunistat me 16 Shtatuer 1942?
13. Kush kujtoi se Lëvizja Nacional Çlirimtare ishte tue luftue okupatorin?
14. Çka kujtoi populli?
15. Cili ishte okupator n'at kohë në Shqipëri?
16. Kush i dha L.N.Ç. çdo përkrahje?
17. Me çka e ndihmoi populli L.N.Ç.?
18. Kë strehoi populli?

19. Çka i dha populli L.N.Ç.?
20. Cili ishte qëllimi kryesor i L.N.Ç.?
21. Për të marrë fuqin në dorë, kundër kujt e filluen ata luftën?
22. Nga kush ishin t'organizuem nacionalistat?
23. Me kë ishin në luftë nacionalistat ç'prej kohe?
24. Sa mijë të vramë i shkaktoi popullit vllavrasja?
25. Cila qeveri u-përpoq t'a bëjë sa më të fortë pozitën e saj?
26. Çka u-përpoq të bëjë qeverija komuniste që doli nga partija?
27. Kë vrau ase futi në burg?
28. Kujt i vëni taksa të rënda?
29. Pse u vëni qeverija tregtarëvet taksa të rënda?
30. Dhe më në fund, çka u bëni qeverija tregtarëvet?
31. Çfarë emni mori Partija Komuniste Shqiptare më 1948?
32. Cili është organi më i naltë i Partisë së Punës së Shqipërisë?
33. Sa shpesh mbledhet Kongresi i Partisë?
34. Kë zgjedh Kongresi i Partisë?
35. Sa shpesh mbledhet K.Q.?
36. Pse mbledhet K.Q. çdo tre muajt?
37. Cila organizatë drejton udhëzimet e Kongresit kur ky nuk është në sesion?
38. A ka Partija mbi vete punë të përditëshme dhe të vazhdueshme?
39. Sa grupe njerzish ka K.Q. për të krye punë e përditëshme?

40. Si quhet grupi i përbërë prej 7 vetësh?
41. Si quhet grupi tjetër i përbërë prej 4 vetësh?
42. Për çfarë pune është Sekretariati?
43. Ç' titull ka njeriu që udhëheq Sekretariatin?
44. Kush është sot Sekretari i Parë?
45. A është Sekretari i Parë kryetari i vërtetë i Partisë?
46. Mbi çka ka ky fuqi të jashtëzakonshme?
47. A janë Organizatat bazë të Partisë organet e saja më të vogla?
48. Me anën e cilave organe e ushtron fuqinë e vet Sekretari i Parë?
49. Deri ku e ushtron Sekretari i Parë fuqinë e vet?
50. Ku gjinden organizatat bazë?
51. A kanë edhe rinija, gratë dhe punëtorët organizatat e tyre?
52. Si quhet organizata e rinisë?
53. Si quhet organizata e grave?
54. Si quhet organizata e punëtorëve?
55. Degë të cilës organizatë janë tri organizatat që përmendëm?

Plotësoni fjalit që vijojnë:

1. Kam lexue më shumë se four-fifths of the book
2. One-third of the people që ishin mbrëmë në kinema ishin pa xhaketa.
3. Komunistat came to power në Nënduer of 1944
4. Unë kam pasë my parents' support deri sa mbarova shkollën.
5. Me promise është gjithë e lehtë, por to keep those promises është gjithë tjetër.

Bëni 5 fjali të shkurta tue përdorue këto forma verbash.

të gënjehem

të kryente

të shkaktojshim

të luftojshin

të përkrahish

**PJESA E SHITATË
FJALORI**

**LXV
SEVENTH PART
VOCABULARY**

administrim, -i	(m)	administration, administering
anëtar, -i anëtarë, -t	(m)	member
bashkim, -i bashkime, -t	(m)	union, unity
Bashkimi Sovietik		Soviet Union
bazë, -a baza, -t	(f)	base, basis
çlirim, -i	(m)	liberation
çlirimtar, -e	(adj m & f)	liberation, liberating
me u-gënjye (unë gënjehem)	(v)	to be deceived, cheated
ideologji, -ja ideologji, -t	(f)	ideology
invadim, -i invadime, -t	(m)	invasion
komunist, -i komunista, -t	(m)	communist
kongres, -i kongrese, -t	(m)	convention, congress
me krye (unë kryej)	(v)	to finish, complete, accomplish, achieve
i, e, të largët të largëta	(adj)	remote, distant
me luftue (unë luftoj)	(v)	to fight (in a war)
marksist-leninist marksiste-leniniste	(adj m & f)	marxist-leninist

nacionalist, -i nacionalista, -t	(m)	nationalist
nacional, -e	(adj m & f)	national
nacionalist, -e	(adj m & f)	nationalistic, nationalist
nazist, -e	(adj m & f)	Nazi
ndërkombëtar, -e ndërkombëtarë	(adj)	international
okupator, -i okupatorë, -t	(m)	conqueror, invader
organizatë, -a organizata, -t	(f)	organization
organizim, -i organizime, -t	(m)	organizing, organization
i, t'organizuem e, t'organizueme	(adj m & f)	organized
patriot, -i patriotë, -t	(m)	patriot
përfaqësues, -i përfaqësues, -it	(m)	representative
pozitë, -a pozita, -t	(f)	position
me përkrahë (unë përkrah)	(v)	to support
përkrahje, -a	(f)	support
politbyro, -ja	(f)	Politbureau (the executive committee of the central com- mittee in communist parties)

popullarizim, -i	(m)	popularization
premtim, -i premtime, -t	(m)	promise
profesional, -e	(adj m & f)	professional
i, të pushtuem e, të pushtueme	(adj m & f)	occupied
qendror, -e	(adj m & f)	central
qëllim, -i qëllime, -t	(m)	goal, purpose, intention
rinf, -ja	(f)	youth
sovietik, -e	(adj m & f)	soviet
me synue (unë synoj)	(v)	to aim, have as a goal
me shkaktue (unë shkaktoj)	(v)	to cause
me u-themelue (themelohet)	(v)	to be founded
thjesht	(adv)	pure, simple
titull, -i tituj, -t	(m)	title
me ushtruar (unë ushtroj)	(v)	to exercise, train, drill, practice (a profession also); exert
vllavrasje, vllavrasja	(f)	fratricide, civil war
Shënime:		
me marrë fuqin në dorë		to seize power

1. Lidhorja në vend të kohës s'ardhme:

A shpresoj unë që fundi i tetorit të më gjëjë këtu?

Po, ti shpreson që fundi i tetorit të të gjëjë këtu.

Kush shpreson që fundi i tetorit t'a gjëjë këtu?

Ti shpreson që fundi i tetorit të të gjëjë këtu.

Çka shpresoj unë?

Ti shpreson që fundi i tetorit të të gjëjë këtu.

A jam unë gati të t'ap çdo gjë që të më kërkojsh?

Po, ti je gati të m'apish çdo gjë që të të kërkoj.

Kush është gati të t'api çdo gjë që t'i kërkojsh?

Ti je gati të m'apish çdo gjë që të të kërkoj.

Kujt jam gati t'i ap çdo gjë që të më kërkojë?

Ti je gati të m'apish mue çdo gjë që të të kërkoj.

Ç'jam gati të t'ap?

Ti je gati të m'apish çdo gjë që të të kërkoj.

2. Lakimi i numrorëvet kur përdoren si fjalë më vete:

a. A janë të dy librat e mij mbi tryezë?

Po, të dy librat tuej janë mbi tryezë.

Ku janë të dy librat e mij?

Të dy librat tuej janë mbi tryezë.

Dy shokët e mij kanë nga një automobil.

A janë automobilat e të dyve të rij?

Po, automobilat e të dyve janë të rij.

Si janë automobilat e të dyve?

Automobilat e të dyve janë të rij.

Automobilat e kujt janë të rij?

Automobilat e të dyve janë të rij.

Dy prej shokëvet të mij u kam pasë borxh.

A u a pagova borxhin të dyve?

Po, ti u a pagove borxhin të dyve.

Kujve u a pagova borxhin?

Ti u a pagove borxhin të dyve.

Ç'u pagova të dyve?

Ti u a pagove borxhin të dyve.

Cilëve u a pagova borxhin?

Ti u a pagove borxhin të dyve.

Kush u a pagoi borxhin të dyve?

Ti u a pagove borxhin të dyve.

Dje mora dy libra në bibliotekë.

A i harrova mbrëmë të dy në kinema?

Po, ti i harrove mbrëmë të dy në kinema.

Ku i harrova mbrëmë të dy?

Ti i harrove mbrëmë të dy në kinema.

Kush i harroi mbrëmë të dy në kinema?

Ti i harrove mbrëmë të dy në kinema.

Ç'harrova mbrëmë në kinema?

Ti i harrove mbrëmë të dy librat në kinema.

Sa libra harrova mbrëmë në kinema?

Ti i harrove mbrëmë të dy librat në kinema.

Të dy shokët e tû të kanë shkruar.

A ke marrë letër prej të dyve?

Po, kam marrë letër prej të dyve.

Ç'ke marrë prej të dyve?

Kam marrë prej të dyve letër.

Prej cilëve ke marrë letër?

Kam marrë letër prej të dyve.

Kush ka marrë letër prej të dyve?

Unë kam marrë letër prej të dyve.

Prej kujt ke marrë letër?

Kam marrë vetëm një letër prej të dyve.

b. Në Rrugën Kashari kam dy shtëpi.

A janë të dyja shtëpit në të njëjtën rrugë?

Po, të dyja janë në të njëjtën rrugë.

Në cilën rrugë janë të dyja shtëpit?

Të dyja janë në të njëjtën rrugë.

Në ç'vend janë të dyja shtëpit?

Të dyja shtëpit janë në të njëjtën rrugë.

Shtëpit e të dyja motraret të mija janë në plazhë.

A janë në plazhë shtëpit e të dyjave?

Po, shtëpit e të dyjave janë në plazhë.

Ku janë shtëpit e të dyjave?

Shtëpit e të dyjave janë në plazhë.

Shtëpit e kujt janë në plazhë?

Shtëpit e të dyja motraret tueja janë në plazhë.

Ti u thë të dyja motraret të tua që të blejnë nga një çantë të ré.

A u thë të dyjave që të blejnë nga një çantë të ré?

Po, u thash të dyjave që të blejnë nga një çantë të ré.

Ç'u thë të dyjave?

U thash të dyjave që të blejnë nga një çantë të ré.
Cilave u thë që të blejnë nga një çantë të ré?

U thash të dyja motravet të mija që të blejnë nga një çantë të ré.

Ç'u thë të dyjave që të blejnë?

U thash të dyjave që të blejnë nga një çantë të ré.

Unë i shoqnova të dyja shoqet e mija deri në plazhë.

A i shoqnuet të dyja deri në plazhë?

Po, i shoqnova të dyja deri në plazhë.

Kush i shoqnoi të dyja deri në plazhë?

Unë i shoqnova të dyja deri në plazhë.

Deri ku i shoqnuet të dyja?

Të dyja i shoqnova deri në plazhë.

Ai ka dy motra në Shqipni.

A ka marrë ai letër prej të dyjave?

Po, ai marrë letër prej të dyjave.

Prej sa motrave ka marrë ai letër?

Ai ka marrë letër prej të dyjave.

c. Tre yllaznit e mij kanë genë të sëmundë kët javë.

A do të dalin të tre nesër në punë?

Po, të tre do të dalin nesër në punë.

Sa prej vllaznëvet të mij do të dalin nesër në punë?

Të tre do të dalin nesër në punë.

Ç'ido të bëjnë nesër të tre?

Të tre do të dalin nesër në punë.

Kush do të dali nesër në punë?

Të tre do të dalin nesër në punë.

Unë kam tri motra.

A janë të trija të martueme?

Po, të trija janë të martueme.

Sa prej motravet të mija janë të martueme?

Të trija janë të martueme.

Katër prej shokëvet të mij do të shkojnë për pushime.

A do të udhëtojnë të katër me aeroplan?

Po, të katër do të udhëtojnë me aeroplan.

Sa prej tyre do të udhëtojnë me aeroplan?

Të katër do të udhëtojnë me aeroplan.

Me se do të udhëtojnë të katër?
Të katër do të udhëtojnë me aeroplan.

Ai ka katër motra.

A dijnë të katra të këndojnë mirë?
Po, të katra dijnë të këndojnë mirë.
Sa prej tyre dijnë të këndojnë mirë?
Të katra dijnë të këndojnë mirë.
Qysh dijnë të këndojnë të katra?
Të katra dijnë të këndojnë mirë.

2. Përemni pyetës "i sati."

Agimi mrrijti i pari.

I sati mrrijti Agimi?
Agimi mrrijti i pari.

Ky është mësimi i dytë.

I sati mësim është ky?
Ky është mësimi i dytë.

Zojusha Berati është e treta në klasë.

E sata në klasë është Zojusha Berati?
Zojusha Berati është e treta në klasë.

Kjo është e pesta herë që vij këtu.

E sata herë është kjo që vij këtu?
Kjo është e pesta herë.

Agimin e klasifikova të tretin.

Të satin e klasifikove Agimin?
Agimin e klasifikova të tretin.

Kur këceva për të tretën herë theva dorën.

Ti theve dorën kur këceve për të satën herë?
Unë theva dorën kur këceva për të tretën herë.

Nxânsit tonë dolën të parët.

Të satët dolën nxânsit tonë?
Nxânsit tonë dolën të parët.

Dy vajzat e mija u-nisën të parat.

Të satat u-nisën vajzat e tua?
Vajzat e mija u-nisën të parat.

Manastiri
i Shën
Naumit,
Pogradec

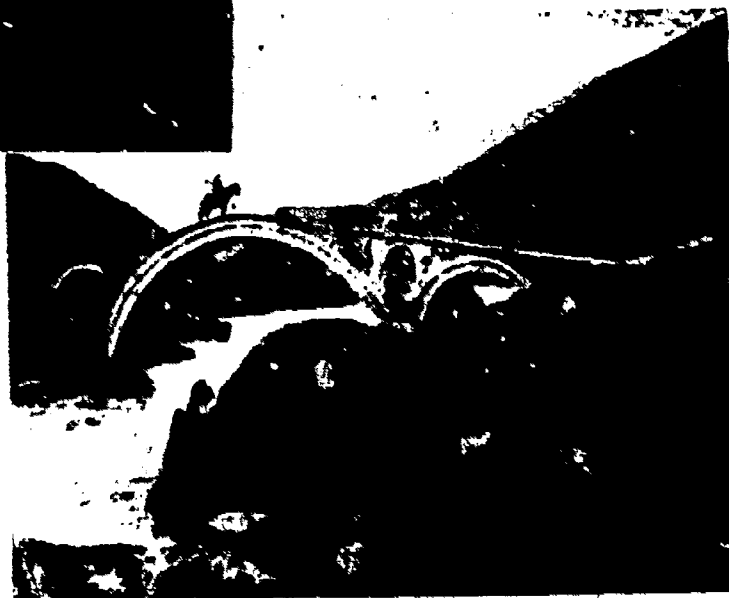

Kisha e vogël e
Thethit

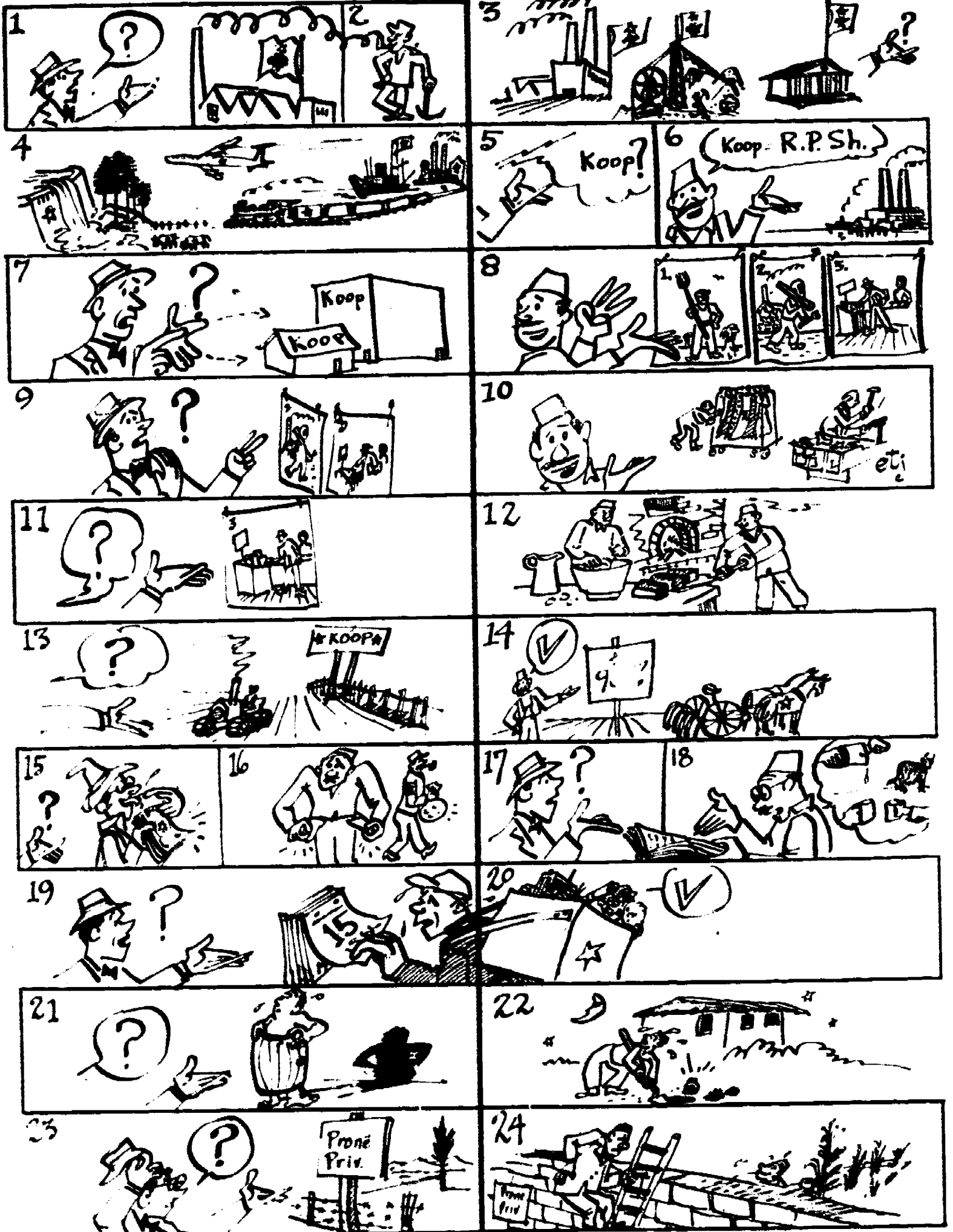
Baza e ekonomisë në R. P. të Shqipërisë

1. Cila është baza e ekonomisë në R.P. të Shqipërisë?
2. Baza e ekonomisë është pronë socialiste; në Shqipëri pothuaj se çdo gjë është shtetzue.
3. Dij se industria, minierat dhe bankat janë shtetzue; çka tjetër kanë shtetzue?
4. Ujnat, pyjet, kullotat, mjetet e komunikacionit ajror, hekurudhor e detar, ndërmarrjet ekonomike etj.
5. Po pronë kooperativiste, ç'është?
6. Pronë kooperativiste është një formë tjetër e pronës socialiste mbi mjetet e prodhimit.
7. Sa lloje kooperativash hynë në sistemin kooperativist?
8. Ka tri grupe kooperativash: kooperativat bujqësore, kooperativat e artizanatit dhe kooperativat e konsumit.
9. Cilat kooperativa përfshijnë dy të fundit?
10. Kooperativat e artizanatit përfshijnë kooperativat e prodhimit, si p.sh. kooperativat e veshmbathjes, ato të shërbimeve etj.
11. Po kooperativat e konsumit?
12. Në këto hynë të gjitha ato kooperativa që merren me prodhimin dhe shpërndamjen e artikujve ushqimorë.
13. Po tokët, a janë të gjitha pronë e kooperativave bujqësore?
14. Po, përmby 90% të tokëveve, si edhe kafshët e veglat e punës janë pronë e kooperativave bujqësore.
15. A nxjerr bujku fitime të mira nga kooperativa?
16. Atij shpeshherë nuk i del as me jetue; shteti vetëm ka përfitime nga sistemi kooperativist.
17. Ku bazohet ti kur e thue këtë?
18. Në rregulloren e organizimit të kooperativave lexohet: prodhimi vjetor ndahet ndër anëtarë vetëm pasi të kenë shlye detyrimet.
19. Detyrimet vjetore ndaj shtetit?
20. Po, një pjesë të madhe i a ep shtetit, mandej duhet të paguajë S.M.T.-në, të mbajë invalidët, pleqt, jetimat, bursistat, çerdhet e ku t'a dij unë ...

21. Po prona personale, ç'është?
22. Në sistemin shoqnor komunist, pronë personale quhen kursimet dhe shtëpija që përdoret si banesë.
23. Ç'kuptohet me shprehjen "pronë private"?
24. Pronë private është çdo pasuri që përdoret si mjet prodhimi; prona private është e rrallë dhe shikohet me sy të keq.

LESSON 66

The Basis of Economy of the People's
Republic of Albania

1. What is the economy of the People's Republic of Albania based on?
2. The basis of economy is Socialist ownership; in Albania almost everything is nationalized.
3. I know that industry, mines and banks are nationalized; what else is nationalized?
4. Water, forests, pastures, airways, railroads, maritime lines, economic enterprises, etc.
5. What is cooperative ownership?
6. Cooperative ownership is another form of Socialist ownership of the means of production.
7. How many kinds of cooperatives are included in the cooperative system?
8. There are three kinds of cooperatives: agricultural cooperatives, trade cooperatives and consumers' cooperatives.
9. Which cooperatives are included in the last two mentioned.
10. The trade cooperatives encompass those of production, such as the clothing and footwear cooperatives, and those of public services, etc.
11. What about the consumers' cooperatives?
12. These are all the cooperatives that deal with the production and distribution of food articles.
13. What about arable land, does it all belong to the agricultural cooperatives?
14. Yes, over 90% of the arable land, as well as animals and tools, are the property of the agricultural cooperatives.
15. Does the farmer draw good profits from the cooperative?
16. Oftentimes he cannot even make his living; only the state draws profits from the cooperative system.
17. What is your basis for saying this?
18. We read in the organizational rules in cooperatives: "The annual production of the cooperative is divided among its members only after they have fulfilled their obligations."

19. Annual obligations towards the state?
20. Yes, a large part is given to the state, then the motor and tractor stations must be paid, the invalids, old people, orphans, scholarships, kindergartens and what not must be supported.
21. What is personal property?
22. In the Communist social system personal properties are personal savings and the house in which one lives.
23. What then does "private property" mean?
24. Private property is any property which is used as a means of production; private property is rare and looked down upon.

103

1. The interrogative pronoun and adjective "i sati?":

The interrogative adjective "sa?" is used to ask a question related to quantity; in reply to "sa?" we have a cardinal number.

Examples:

Sa libra keni ju?	How many books do you have?
Unë kam 1 (2, 5, 100) libër.	I have 1 (2, 5, 100) book.

From the adjective "sa?" the pronoun "i sati?" (e sata, të satët and të satat) is formed, which is used to ask a question related to an order or succession of things. In reply to "I sati?" therefore we will have an ordinal number.

I sati dole në garën e 100 metërshit? Dola i dyti.	How did you finish in the 100 meter dash? I finished second.
E sata u-klasifikue kjo pikturë? U-klasifikue e para.	How was this painting classified? It won first prize.
Të satët dolën në klasë Agimi e Petriti?	How were Agim and Petrit classified at the end of the year?
Agimi doli i treti dhe Petriti i fundit.	Agim was third in the class and Petrit was last.

2. Cardinal numbers denoting definite quantity:

To convey the idea of a definite quantity the particle "të" precedes the cardinal number; the noun that follows, if any, will be in the definite form.

Examples:

Unë kam folë me të dy.	I have spoken to both of them.
Të tre djelmt janë të martuem.	All three of the boys are married.
Të dyja vajzat janë të mijat.	Both girls are my daughters.

Unë kam katër vajza dhe
të katra janë n'univer-
sitet.

I have four daughters and
all four of them are in
college.

Paradigms of the declension of "të dy djelm" (both boys) and "të dy" (both of them):

Masculine

Nom.		të dy djelm		të dy
Gen.	i, e, të	të dy djelmvet	i, e, të	të dyve
Dat.		të dy djelmvet		të dyve
Acc.		të dy djelm		të dy
Abl.	prej	të dy djelmvet	prej	të dyve

Feminine

Nom.		të dyja vajzat		të dyja
Gen.	i, e, të	të dyja vajzavet	i, e, të	të dyjave
Dat.		të dyja vajzavet		të dyjave
Acc.		të dyja vajzat		të dyjave
Abl.	prej	të dyja vajzavet	prej	të dyjave

3. The use of the subjunctive instead of the future:

The subjunctive is also used to substitute for the future, whenever we express readiness or desire to do something.

Examples:

Jam gati të ju ap çdo gjë që të më kërkon.
do të më kërkon.
(I am willing to give you anything you ask of me.)

Shpresoj që fundi i dhjetorit të më gjejë këtu.
do të më gjejë këtu.
(I hope the end of December will find me here.)

A keni shpresë të vini me mua?
se do të vini me mua?
(Do you hope that you will go with me?)

1. Përdorimi i lidhores në vend të kohës s'ardhme:

a. A do të pranoni çfarëdo pune që të gjëni?
Po, unë do të pranoj çfarëdo pune që të gjëj.

Kush do të pranojë çfarëdo pune që të gjëjë?
Unë do të pranoj çfarëdo pune që të gjëj.

Çfarë pune do të pranoni ju?
Unë do të pranoj çfarëdo pune që të gjëj.

A mund të vijë mjeku në çdo orë që t'a thërras?
Po, mjeku mund të vijë në orë që t'a thërrasish.

Kush mund të vijë në çdo orë që t'a thërras?
Mjeku mund të vijë në çdo orë që t'a thërrasish.

Në cilat orë mund të vijë mjeku?
Mjeku mund të vijë në çdo orë që t'a thërrasish.

A janë ata gati të kryejnë çdo detyrë që t'u caktoj?
Po, ata janë gati të kryejnë çdo detyrë që t'u caktojsh.

Kush është gati të kryejë çdo detyrë që t'i caktoj?
Ata janë gati të kryejnë çdo detyrë që t'u caktojsh.

Ç'janë ata gati të bëjnë?
Ata janë gati të kryejnë çdo detyrë që t'u caktoj unë.

Çfarë detyre janë ata gati të kryejnë?
Ata janë gati të kryejnë çdo detyrë që t'u caktojsh.

b. Nxënësit le të bëjnë pyetje nga fjalit që vijojnë:

Unë do të ju ftoj për drekë kur të marr rrogën.

Na do të largohemi prej këtu kur të mbarojmë kursin.

Agimi ka ndërmend me shkue në kinema posa të mbarojë letrën.

Na do t'i pyesim shokët kur t'i takojmë.

Due me qenë edhe unë aty kur t'a blejsh.

Ata kanë vendosë të mos shkojnë kur t'i ftojnë.

2. Përemni pyetës "i sati?".

a. Nxânsi le të bājë pyetje me përemnin "i sati?".

Mësuesi: Vllai im doli i pari i klasës.

Nxânsi: I sati doli vllai juej.

Motra ime do të niset e para.

E sata do të niset motra juej?

Vllaznit e mij e mbaruen provimin të parët.

Të satët e mbaruen provimin vllaznit e tû?

Motrat e mija dolën të parat.

Të satat dolën motrat e tua?

Shoku im mrrijti i treti në 1500 m.

I sati mrrijti shoku juej në 1500 m.?

Drita mrrijti e katërta në 100 m.

E sata mrrijti Drita në 100 m.?

Shokët e mij mrrijtën të parët me barkën e tyne.

Të satët mrrijtën shokët tuej me barkën e tyne?

Motrat e mija u-klasifikuen të parat në 100 e 200 m.

Të satat u-klasifikuen motrat e tua në 100 e 200 m.?

Alushi u-klasifikue i katërti ndër 300 vetë.

I sati u-klasifikue Alushi ndër 300 vetë?

Alushin e klasifikuen të katërtin.

Të satin e klasifikuen Alushin?

Hana u-klasifikue e para në histori dhe e dyta në gjeografi.

E sata u-klasifikue Hana në histori dhe e sata në gjeografi?

Hanën e klasifikuen të parën.

Të satën e klasifikuen Hanën?

Zekiu mori çmimin e parë.

Të satin çmim mori zekiu?

Petritin e takova sot për të tretën herë.

Për të satën herë e takove Petritin sot?

b. Përgjegjuni këtyne pyetjeve:

E sata ditë e javës është e hënja?

E sata ditë e javës është e dielja?

E sata orë mësimi është kjo?

I sati fëmijë je ti në familjen tande?

I sati muej i vjetit është prilli?

I sati muej i vjetit është tetori?

3. Nxânsi le të përdori vetëm numrorët si fjalë më vete:

Mësuesi: Unë fola me Hasanin dhe me Hysenin.

Nxânsi: Unë fola me të dy.

Unë u dhash të dy djelmvet të njëjtin këshill.

Unë u dhash të dyve të njëjtin këshill.

Të tre librat që bleva, janë shkruar sivjet.

Të tre janë shkruar sivjet.

Baba mori një shtëpi me qirë për të katër vllaznit e mij.

Baba mori një shtëpi me qirë për të katër.

Të pesë nxënësve u kam thënë me ardhë.

Të pesëve u kam thënë me ardhë.

Prej të tre mësuesve kam marrë letra.

Prej të treve kam marrë letra.

A u thë të katër shokëve me ardhë më heret nesër?

A u thë të katërve me ardhë më heret nesër?

Si njëni ashtu edhe tjetri flasin shqip.

Të dy flasin shqip.

Si njëni ashtu edhe tjetrit i kam dërgue letër.

Të dyve u kam dërgue letër.

Të dyja motrat kanë shtëpi.

Të dyja kanë shtëpi.

Të trija motravet u kam dhënë punë të lehta.
Të trijave u kam dhënë punë të lehta.

I humba të trija pëndat.
I humba të trija.

Prej të dyja vajzavet kam marrë lajme të këqija.
Prej të dyjave kam marrë lajme të këqija.

Shtëpit e të dyja vajzavet janë në plazhë.
Shtëpit e të dyjave janë në plazhë.

Të trija dritoret janë hapët.
Të trija janë hapët.

4. Nxânsit të bëjnë pyetje nga këto fjali.

Me kursimet që bëna vjet pagova taksat e shkollës.

Im at jetonte me t'ardhunat që mernte nga pasunija e patundëshme.

Sot në Shqipëri ka fare pak njerëz që merren me artizanat.

Po të bazohemi gjithëmonë në fjalët e botës, mund të bëjmë edhe gabime.

Nën çatë ka dy çerdhe zogjsh.

Na kemi një bazë detare me rëndësi në Adriatik.

Kush më pak e kush më shumë, të gjithë kemi detyrime ndaj prindëvet.

Pitimet që ep një restaurant janë më të mëdhaja gjatë verës.

Ka ca njerëz që i krijojnë punë vetes.

Na nxënë gjuhë të hueja që të kuptohemi me popuj tjerë.

Kjo zojë kërkon të ndahet nga i shoqi.

Banorët e një qyteje, të mëdhaj e të vogjël, përbëjnë popullsinë e atij qyteti.

Kjo pullë është shumë e rrallë, prandaj edhe kushton shumë.

Do t'i thom që t'a shlyejë emnin tim nga lista.

Shpërndamja e letravet fillon në mëngjes heret.

S.M.T.-ja e Durrësit e filloi punën vonë.

Nji ndër qëllimet kryesore të luftës nacional çlirimtare në Shqipëri, e thonë vetë komunistat, ishte që komunistat të merrshin fuqin në dorë dhe të krijojnëshin një pushtet të ri. Menjherë mbasi erdhën në fuqi, më 1945, qeverija e re nxori ligjë që filluen t'i vënë bazat një ekonomije së re, ekonomis socialiste. Kështu, një nga një, industria, minierat, bankat, mjetet e komunikacionit ajror, hekurudhor e detar, të gjitha ndërmarrjet ekonomike e deri kullotat kaluen në duert e shtetit; me një fjalë krijuen "pronën socialiste," e cila është baza ekonomike e pushtetit popullor në R.P. të Shqipëris.

Në R.P. të Shqipëris ka tri lloj pronash: pronë socialiste, pronë personale dhe pronë private. Le t'i shohim llojet dhe format e këtyne pronave simbas kuptimit që i jep secilës regjimi komunist.

Spektori më i rëndësishëm i ekonomis popullore është sektori socialist, sepse ai është baza e ekonomis së shtetit në një kohë kur po ndërtohet socializmi. Sektori socialist përfshin: minierat, ujnat, pyjet, kullotat, mjetet e komunikacionit, postat, telefonat, bankat, ndërmarrjet ekonomike, një pjesë të madhe të tokës bujqësore etj. Të gjitha këto përbajnë "pronën socialiste"; kjo ndahet në pronë shtetnore dhe pronë kooperativiste. Në pronën e shtetit hynë të gjitha mjetet e prodhimit që

thamë më nalt si edhe këto: ndërmarrjet bujqësore, radio-stacionet, banesat, uzinat, fabrikat etj. Në pronën kooperativiste hynë ato mjete dhe vegla prodhimi që janë pronë e një grupi njerzish ase ndërmarrjesh. Ka shumë lloje kooperativash: kooperativat bujqësore, kooperativat e artizanatit dhe kooperativat e konsumit. Në kooperativat e artizanatit bëjnë pjesë rrobagesit, këpucëtarët etj., kurse në kooperativat e konsumit hynë peshkatarët, fabrikat e vogla t'ushqimit etj.

Kooperativat bujqësore janë natyrisht më të rëndësishmet, janë ato që i apin shtetit fitimet më të mira. Në rregulloren e këtyne kooperativave lexohet se kooperativa duhet të shlyejë së pari detyrimet që ka ndaj shtetit, të paguejë S.M.T.-në për shërbimin që i ka bërë, të paguejë për mbajtjen e invalidëve, të pleqvet, të jetimave, të bursistave, të çerdhevet dhe më në fund t'i ndajë fitimet ndër anëtarë, d.m.th. ndër bujq. Sa përqind të prodhimit vjetor duhet t'i api kooperativa shtetit si detyrim nuk dihet, sepse qeverija nuk e thotë, por dihet se bujku shqiptar është aq i vorfën sa nuk i del me jetue nga prodhimet që merr nga kooperativa.

Pronë personale në R.P. të Shqipëris quhen t'ardhunat që ka qytetari nga puna e tij, kursimet, ndërtesa që përdoret për banesë, sendet që përdoren për ekonomin shtëpijake e natyrisht veshmbathjet.

Prona private, thuhet në Kushtetutë, është një lloj prone që u përkitte klasave shoqërore të regjimevet të kalueme. Sot, prona private është e rrallë dhe shikohet me sy të keq; toka për ndërtim dhe toka e bujkut që për arsye të ndryshme nuk bëjnë pjesë në ndonjë kooperativë janë dy nga format e rralla të pronës private.

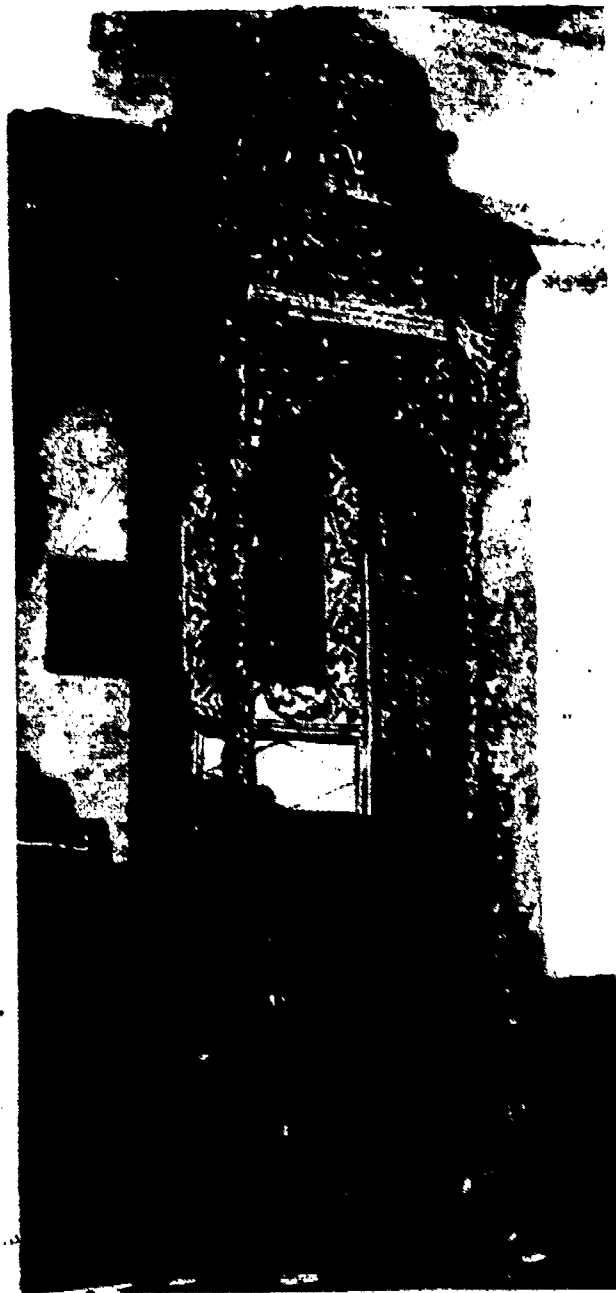
QUESTIONS-PYETJE

1. A ishte nji ndër qëllimet kryesore të luftës nacional çlirimtare që komunistët të merrshin fuqin në dorë?
2. Cili ishte qëllimi kryesor i luftës nacional çlirimtare?
3. Çfarë pushteti do të krijoshin komunistët mbasi t'a merrshin fuqin në dorë?
4. Kur erdhi në fuqi qeverija e ré?
5. Çka nxori qeverija e ré menjherë mbasi komunistët erdhën në fuqi?
6. Cilës ekonomí filluen t'i vënë bazat ligjët që nxori qeverija?
7. Në duert e kujt kaluen industria, minierat e bankat.
8. Mjetet e cilit komunikacion kaluen gjithashtu në duert e shtetit?
9. Çka tjetër kaloi në duert e shtetit?
10. Me nji fjalë, cilën pronë krijuen komunistët?
11. Baza e cilit pushtet është prona socialiste?
12. Sa lloj pronash ka në R.P. të Shqipnis?
13. Cili sektor është sektori më i rëndësishëm i ekonomís popullore?
14. Pse është sektori socialist më i rëndësishmi?
15. Cilat pasuní përfshihen në sektorin socialist?
16. Cilën pronë përbëjnë pasunít që përmendëm?
17. Në sa prona ndahet prona socialiste dhe cilat janë?
18. A hynë në pronën shtetnore të gjitha mjetet e prodhimit që thamë më parë?
19. Çka tjetër përfshihet në pronën shtetnore?

20. Në cilën pronë hynë ato mjete e vegla prodhimi që janë pronë e një grupi njerëzish ose ndërmarrjesh?
21. Sa lloje kooperativash ka?
22. Cilat janë llojet e kooperativave?
23. Në cilat kooperativa bëjnë pjesë rrobaqepsit, këpucëtarët etj?
24. Në cilat kooperativa hynë peshkatarët e fabrikat e vogla t'ushqimit?
25. Cilat kooperativa janë më të rëndësishmet?
26. Çfarë fitimesh i japin shtetit kooperativat bujqësore?
27. Çka duhet të shlyejë kooperativa së pari?
28. Për çka duhet t'a paguejë S.M.T.-në?
29. Për mbajtjen e kujt duhet të paguejë kooperativa?
30. Dhe më në fund, çka duhet të bëjë kooperativa me fitimet?
31. Sa përqind të prodhimit vjetor duhet t'i api kooperativa shtetit?
32. Pse nuk dihet sa përqind të prodhimit duhet t'i api shtetit?
33. Kush është i vorfën?
34. A i del me jetue bujku shqiptar me prodhimet që merr nga kooperativa?
35. Sa i vorfën është bujku shqiptar?
36. Si quhen t'ardhunat që ka qytetari nga puna e tij?
37. Çka tjetër mbahet si pronë personale?
38. Cila pronë i përkitte klasave shoqërore të regjimeve të kalueme?
39. Cilave klasa u përkitte prona private?

40. Ku thuhet se prona private është një lloj prone e klasave shoqërore të regjimeve të kalueme?
41. Sot, cila pronë është e rrallë?
42. Si shikohet prona private?
43. Cilat tokë janë dy nga format e rralla të pronës private?

**Përshkrueni me pak rradhë (100 fjalë mjaftojnë) si
e kuptojmë na në S. B.A. pronën private.**

**Fron në Kishën Ortodokse
të Korçës (skulpturë e
shekullit të XIX)**

t'ardhuna, -t	(f)	income, revenue
artikull, -i artikuj, -t	(m)	article
artizanat, -i artizanate, -t	(m)	trade, craft
bankë, -a banka, -t	(f)	bank
me u-bazue (unë bazohem)	(v)	to put on a base or basis, to rely upon
bujqësuer, bujqësore bujqësorë	(adj m & f)	agricultural, farm- ing
bursist, -i bursista, -t	(m)	scholarship-holder
çerdhe, çerdhja çerdhe, -t	(f)	nest; kindergarten
detâr, -e detarë	(adj m & f)	sea-, marine, maritime
detyrim, -i detyrime, -t	(m)	obligation
ekonomi, -ja	(f)	economy, economics
ekonomik, -e	(adj m & f)	economic, economical
fitim, -i fitime, -t	(m)	gain, earnings, winning
hekurudhor, -e	(adj m & f)	railroad-
invalid, -i invalidë, -t	(m)	invalid
jetim, -i jetima, -t	(m)	orphan
komunikacion, -i komunikacione, -t	(m)	communications

konsum, -i	(m)	consumption
kooperativë, -a kooperativa, -t	(f)	co-operative
kooperativist, -e	(adj m & f)	co-operative
me krijue (unë krijoj)	(v)	to create
kullotë, -a kullota, -t	(f)	pasture
me u-kuptue (unë kuptohem)	(v)	to be understood
kursim, -i kursime, -t	(m)	saving(s)
me u-lexue (lexohet)	(v)	to be read
minierë, -a miniera, -t	(f)	mine
me u-ndá (unë ndahem)	(v)	to be distributed, shared, split; divided, separated
ndaj	(prep)	toward
ndërmarrje, -a ndërmarrje, -t	(f)	enterprise, under- taking
pasi	(conj)	after; since
personal, -e	(adj m & f)	personal
me përbá (unë përbëj)	(v)	form, make up, consist of
përfitim, -i përfitime, -t	(m)	profit
i, e, të rrallë të rralla	(adj m & f)	rare

sistem, -i sisteme, -t	(m)	system
socialist, -e socialistë	(adj m & f)	socialistic, socialist
me shlye (unë shlyej)	(v)	to pay off; to erase
shoqner, shoqmore shoqorë	(adj m & f)	social
shpërndamje, -a	(f)	distribution, dispersion
shprehje, -a shprehje, -t	(f)	expression
me shtetzue (unë shtetzoj)	(v)	to nationalize
me u-shtetzue (shtetzohet)	(v)	to be nationalized
ushqimuer, ushqimore ushqimorë	(adj m & f)	food-

Shënime:

.... e ku t'a dij unë,
ku t'a dij unë

S.M.T. (Stacion maqinash
e traktorësh)

shikohet me sy të keq

... and what not,
how should I know?

Machine and tractor
station

it's looked down
upon

Na veshemi në mëngjes dhe çveshemi në mbrëmje.

Kur veshemi na?
Na veshemi në mëngjes.

Çka bëjmë na në mëngjes?
Në mëngjes na veshemi.

Kur çveshemi na?
Na çveshemi në mbrëmje.

Çka bëjmë na në mbrëmje?
Na çveshemi në mbrëmje.

Çka bëjmë në mëngjes dhe çka bëjmë në mbrëmje?
Në mëngjes na veshemi dhe në mbrëmje çveshemi.

Kur lodhemi kemi nevojë me u-shlodhë.

Çka kemi nevojë me bë kur lodhemi?
Kur lodhemi kemi nevojë me u-shlodhë.

Kur kemi nevojë me u-shlodhë?
Na kemi nevojë me u-shlodhë kur lodhemi.

A duhet t'a fillojmë punën përsëri mbasi të shlodhemi?
Po, mbasi të shlodhemi duhet t'a fillojmë punën përsëri.

Na e rregulluem dhomën, por erdhën fëmijët dhe e
çrregulluen.

Kush e rregulloi dhomën?
Na e rregulluem dhomën.

Çka bëmë na?
Na e rregulluem dhomën.

Çka rregulluem na?
Na e rregulluem dhomën.

Kush e çrregulloi dhomën?
Fëmijët e çrregulluen dhomën.

Çka bënë fëmijët?
Fëmijët e çrregulluen dhomën.

Mbasi të bëhet, puna e keqe nuk zhbëhet më.

Çka nuk zhbëhet, mbasi të bëhet?
Puna e keqe nuk zhbëhet mbasi të bëhet.

Kur nuk zhbëhet puna e keqe?
Puna e keqe nuk zhbëhet mbasi të bëhet.

Në drekë u-dukën rë të zeza, por n'orën dy u-zhdukën.

Çfarë rësh u-dukën në drekë?
Në drekë u-dukën rë të zeza.

Kur u-dukën rë të zeza?
Në drekë u-dukën rë të zeza.

Kur u-zhdukën rët e zeza?
N'orën dy u-zhdukën rët e zeza.

Çfarë rësh u-zhdukën n'orën dy?
Rët e zeza u-zhdukën n'orën dy.

Cilat rë u-zhdukën n'orën dy?
Rët e zeza u-zhdukën n'orën dy.

Gjyshi i merr fëmijët për dore posa ata fillojnë me ecë.

Kush i merr fëmijët për dore?
Gjyshi i merr fëmijët për dore.

Çka bën gjyshi?
Gjyshi i merr fëmijët për dore.

Kë merr gjyshi për dore?
Gjyshi i merr fëmijët për dore.

Kur i merr gjyshi i mijët për dore?
Gjyshi i merr fëmijët për dore posa ata fillojnë me ecë.

Infermieri e mori të sëmundin për krahu dhe e çoi në dhomë.

Kush e mori të sëmundin për krahu?
Infermieri e mori të sëmundin për krahu.

Kë mori infermieri për krahu?
Infermieri e mori të sëmundin për krahu.

Qysh e mori të sëmundin infermieri?
Infermieri e mori të sëmundin për krahu.

Ku e çoi ai të sëmundin tue e mbajtë për krahu?
Tue e mbajtë për krahu ai e çoi të sëmundin në dhomë.

Dy vajza u-zënë dhe e kapën njana tjetrën për flokësh.

Kë kapën për flokësh dy vajza?
Dy vajza e kapën për flokësh njana tjetrën.

Çka bënë dy vajza?
Dy vajza u-zënë dhe e kapën njana tjetrën për flokësh.

Qysh e kapën dy vajza njana tjetrën?
Dy vajza e kapën njana tjetrën për flokësh.

Pse e kapën dy vajza njana tjetrën për flokësh?
Dy vajza e kapën njana tjetrën për flokësh sepse u-zënë.

Petriti e tërhoqi qenin për bishti.

Kush e tërhoqi qenin për bishti?
Petriti e tërhoqi qenin për bishti.

Çka bëni Petriti?
Petriti e tërhoqi qenin për bishti.

Çka tërhoqi Petriti për bishti?
Petriti e tërhoqi qenin për bishti.

Qysh e tërhoqi Petriti qenin?
Petriti e tërhoqi qenin për bishti.

Qeni e kapi Petritin për pantallonash.

Çka bëni qeni?
Qeni e kapi Petritin për pantallonash.

Kë kapi qeni për pantallonash?
Qeni e kapi Petritin për pantallonash.

Çka i bëni qeni Petritit?
Qeni e kapi Petritin për pantallonash.

Ku e kapi Petritin qeni?
Qeni e kapi Petritin për pantallonash.

Polici e lidhi vjedhësin për duersh e për këmbësh.

Kush e lidhi vjedhësin për duersh e për këmbësh?
Polici e lidhi vjedhësin për duersh e për këmbësh.

Kë lidhi polici për duersh e për këmbësh?
Polici e lidhi vjedhësin për duersh e për këmbësh.

Në çfarë mënyre e lidhi polici vjedhësin?
Polici e lidhi vjedhësin për duersh e për këmbësh.

Gjoleka u-vrã dhe i rrodhi gjak për hundësh e për goje.

Çka i rrodhi Gjolekës për hundësh e për goje?
Gjolekës i rrodhi gjak për hundësh e për goje.

Kujt i rrodhi gjak për hundësh e për goje?
Gjolekës i rrodhi gjak për hundësh e për goje.

Nga cilat pjesë të trupit i rrodhi gjak Gjolekës?
Gjolekës i rrodhi gjak për hundësh e për goje.

Përdorimi i ndajfoljes "mos"

a. Në fjallë pyetse:

Mësuesi: Më duket, se ju jeni vllai i Tefikut.
Nxënësi: A mos jeni ju vllai i Tefikut?

Unë dishroj që Hasani të ketë fjetë ke ju.
A mos ka fjetë Hasani ke ju?

Ndoshta ju e dini kur këthehet drejtori.
A mos e dini kur këthehet drejtori?

Na jemi takue diku; më duket se po.
A mos jemi takue ndokund?

Pendën e kam humbë, por shpresoj të ju a kem dhënë
jû.
A mos ju a kam dhënë jû pendën?

Shpresoj të vijë sonte, por nuk e diç a vjen.
A mos do të vijë sonte?

Më duket se Halimi ka pasë dje një aksident: shpresoj
se jo.

A mos ka pasë Halimi një aksident dje?

Shpresoj që ti të diçsh gjermanisht.
A mos di gjermanisht ti?

Më duket se fola me jù dje.

A mos fola me jù dje?

b. Në fjalë që shprehin frikë:

Mësuesi: Ndoshta e kanë arrestue.

Nxânsi: Kam frikë se mos e kanë arrestue.

Më duket se e kam humbë sahatin.

Kam frikë se mos e kam humbë sahatin.

Më duket se Agimi ka folë keq për mue.

Kam frikë se mos ka folë keq për mue Agimi.

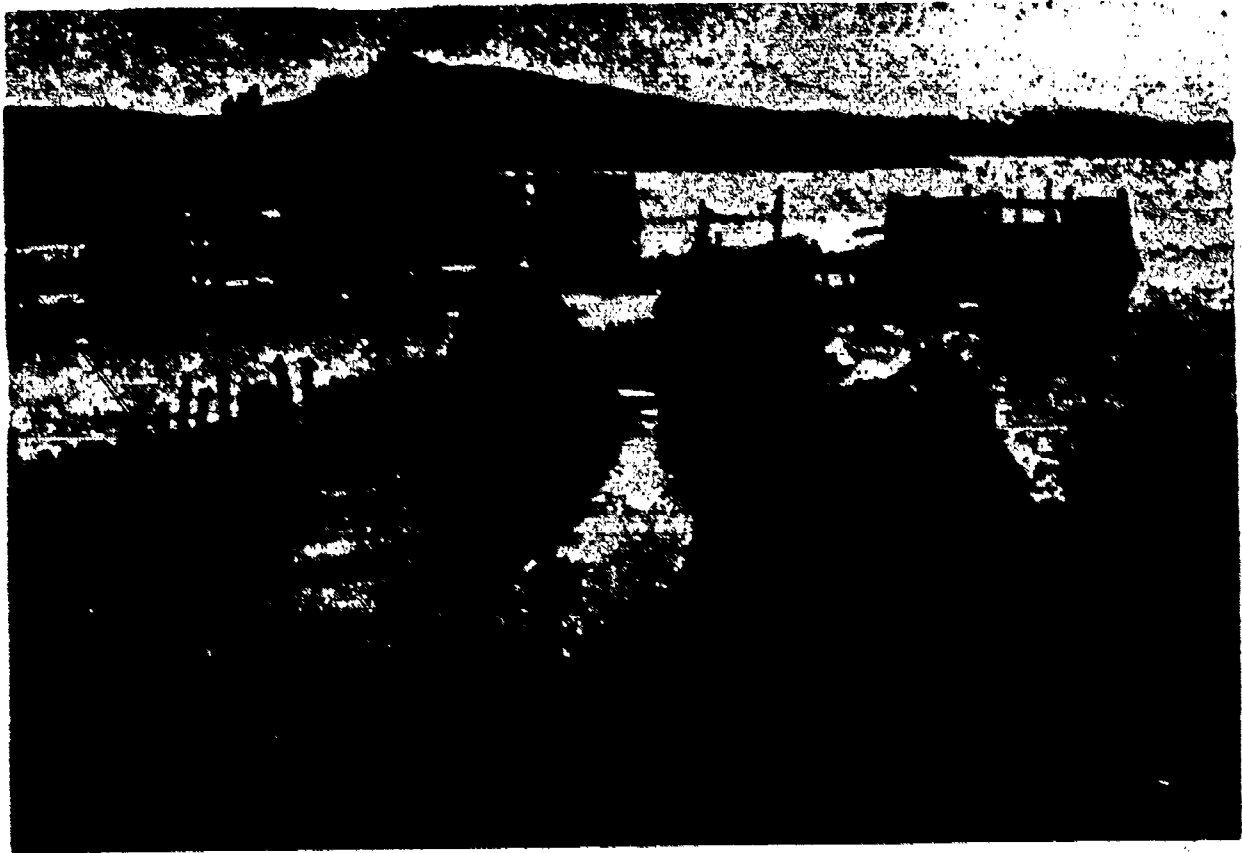
Nesër do të bjerë shi, për fat të keq.

Kam frikë se mos do të bjerë shi nesër.

**Marrëdhëniet diplomatike dhe tregtare
të R.P. të Shqipërisë**

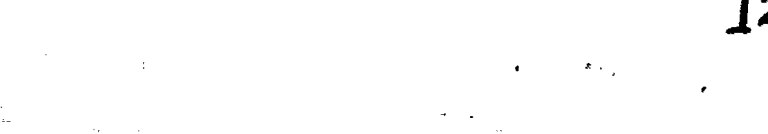
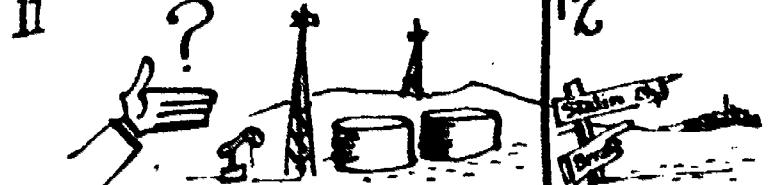
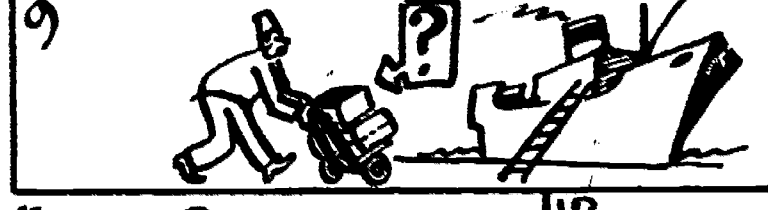
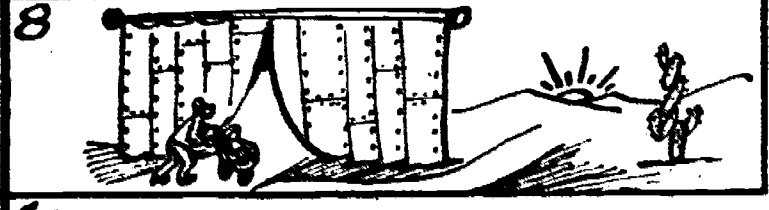
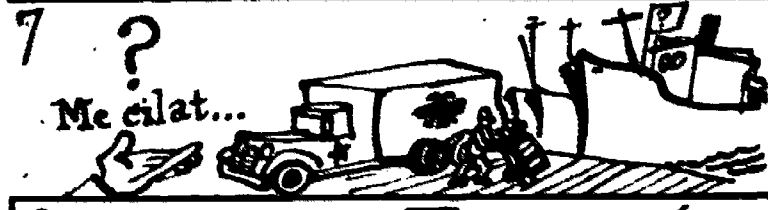
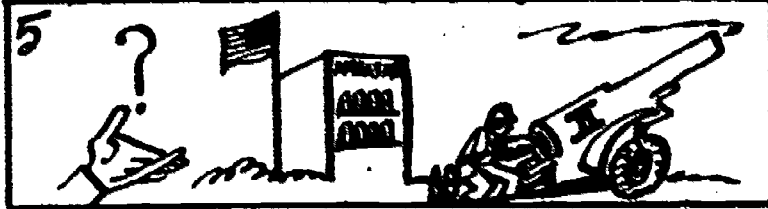
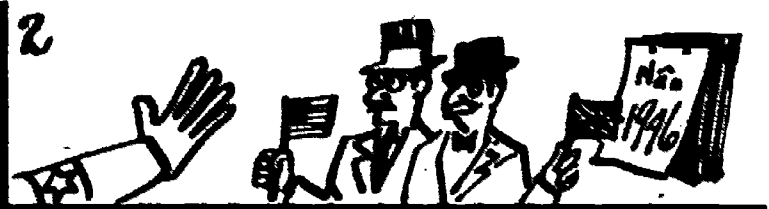
1. A ka Shqipëria marrëdhënie diplomatike me Shtetet e Bashkueme t'Amerikës?
2. Jo, as me SH.B.A. as me Britanin e Madhe, qysh nga Nëndori i 1946-ës.
3. Ç'gradë kishte përfaqësuesi diplomatik i SH.B.A. më 1946, ambasador apo konsull?
4. As konsull as ambasador; SH.B.A. përfaqësoheshin nga një mision në krye të të cilit ishte një kryetar.
5. Po para Luftës së Dytë, ambasadë kishte atje?
6. Jo. Përfaqësuesi amerikan në Tiranë ishte ministër fuqiplotë.
7. Me cilat shtete bën tregti Shqipëria sot?
8. Me vendet përtej perdes së hekurt dhe me disa nga shtetet prendimore.
9. Ç'eksporton Shqipëria?
10. Më shumë se çdo gjë tjetër eksporton prodhime të nëntokës, në rradhë të parë vojgur, bakër e krom.
11. Ku ndodhen zonat vojgurore më me rëndësi?
12. Rreth Beratit. Puset e vojgurit më me rëndësi janë të përqendrueme rreth Kuçovës, që sot quhet Qyteti Stalin.
13. Ç'tjetër eksporton përveç prodhimevet të nëntokës?
14. Lëkura, lesh, duhan, dërrasa e fruta; këto janë disa nga artikujt që eksporton Shqipëria.
15. Firma dhe shoqni private janë ato që bëjnë tregti me vendet e huaja?
16. Jo. Tregtija, qoftë e mbrendëshme ose e jashtme, është monopol i shtetit dhe bëhet nga Ministrija e Tregtis.
17. Sa është rroga mesatare e një punëtor në Shqipëri?
18. Një punëtor i pakualifikuem në sektorin e bujqësisë ka një mëditje prej 12 lekësh; në sektorin e industrisë fiton pak më shumë.

19. Po një punëtor i kualifikuar?
20. Një punëtor i kualifikuar ose një nëpunës i ndërmarrjeve të ndryshme shtetnore paguhet 15-22 lekë në ditë.
21. Ç'fuqi blese ka kjo shumë?
22. Me 15 lekë ai blen 6 kg. miell ose një kilogram e gjymës sheqer.
23. Sa thuhet dollari në Shqipëri?
24. Në çek banka e thyen dollarin me 15 lekë; turistavet u a thyen me 25.

Kësolla peshkatarësh në Bunë

LESSON 67

**Diplomatic and Trade Relations of the
People's Republic of Albania**

1. Does Albania have diplomatic relations with the U.S.A.?
2. No, neither with the U.S.A. nor with Great Britain since November 1946.
3. What was the rank of the U.S. diplomatic representative, ambassador or consul?
4. Neither consul nor ambassador; the U.S. was represented by a mission headed by its chief.
5. What about before the Second World War, was a U.S. embassy there?
6. No. The American representative was a plenipotentiary minister.
7. Which nations does Albania trade with now?
8. With the countries beyond the Iron Curtain and with some of the western nations.
9. What does Albania export?
10. More than anything else minerals, primarily petroleum, copper and chromium.
11. Where are the most important petroleum fields located?
12. Around Berat. The most important oil wells are concentrated in Kuçovë, which today is called Stalin City.
13. What else, besides minerals, does Albania export?
14. Hides, wool, tobacco, wood and fruits; these are some of the articles that Albania exports.
15. Are there private companies and firms that handle Albania's foreign trade?
16. No. Trade, be it domestic or foreign, is a state monopoly and is handled by the Ministry of trade.
17. What is the average salary of a worker in Albania?
18. An unqualified agricultural worker earns 12 leks a day; in industry he earns a little more.
19. What about a qualified worker?
20. A qualified worker or an employee of the various state enterprises is paid 15-22 leks a day.

21. What is the buying power of this amount?
22. With 15 leks, one buys 6 kg. of flour or 1.5 kg. of sugar.
23. What is the rate of exchange of a dollar in Albania.
24. In the bank one dollar is 15 leks; there is also another exchange rate for tourists -- one dollar is 25 leks.

Asht koha me mbushë ujë

1. Verbal prefixes

- a. The verbal prefix ç- and its variant sh- usually negate the action expressed by the basic verb.

Examples:

me u-lodhë
(to get tired)

me u-çlodhë, u-shlodhë
(to rest)

me armatosë
(to arm)

me çarmatosë
(to disarm)

me veshë
(to dress)

me çveshë
(to undress)

me qetsue
(to calm down)

me shqetsue
(to perturb)

Remark: When the verb begins with the consonant "b" and "d" the prefix zh- is used to signify the contrary of the basic action.

Examples:

me u-dukë
(to appear)

me u-zhdukë
(to disappear)

me bë
(to do)

me zhbë
(to undo)

- b. The same prefixes sh- and ç-, in many cases, function as intensifiers, they reinforce the idea of the basic verb.

Examples:

me lirue
(to free)

me çlirue
(to free)

me përndë
(to distribute)

me shpërndë
(to distribute)

me pague
(to pay)

me shpague
(to overpay, reward)

- c. The prefix *për-* also is used to reinforce the meaning of the basic verb, but the meaning of the derived verb is considerably altered and must be learned as a new vocabulary item.

Examples:

me hapë (to open)	me përhapë (to divulge, spread)
me këthye (to turn, turn into)	me përkëthye (to translate)
me caktue (to assign)	me përcaktue (to define)
me bë (to make)	me për bë (to form, consist of)

- d. The prefixes *n-*, *s-* and *z-* are sometime attached to adjectives or nouns to form verbs.

Examples:

i gjallë (alive)	me ngjallë (to revive)
i kuq (red)	me skuqë (to redden)
i bukur (beautiful)	me zbukurue (to beautify, decorate)
dritë (light)	me ndriçue (to enlighten, illuminate)

2. The preposition "për"

We have seen so far that the preposition "për" governs the accusative. This preposition may also govern the ablative; in such a case, most of the time it is translated into English with "by."

Examples:

me kapë dikë për dore	to grab someone by the hand
për krahu	by the arm
për flokësh	by the hair
për xhakete	by the jacket
etj.	etc.

me lidhë dikë për duersh to tie somebody's hands
 për kambësh feet
 etj. etc.

me tërheqë dikë për veshi pull someone by the ear
 për kambësh by the feet

për hundësh lead someone by the nose
 etj. etc.

* * *

Për të kaluar kohën:

Gjeni emrat e sendeve që paraqesin pikturat këtu poshtë. Shkronjat paraqiten nga numra. Vëni shkronjat ndër katrorë simbas numrave që paraqesin. Në qoftë se jeni korrekt mund të lexoni një shprehje të patriotit shqiptar të Rilindjes, Sami Frashëri (për zgjidhje, shif faqen e fundit)

1	2	3	4	5	6	5	5	5	7	8
9	8	10	11	8	5	12	2	13	5	6
8	9	8	10	2	3	10	6	2	5	14
15	13	10	16	17	8	1	2	3	4	5
6	5	5	4	15	6	1	8	9	8	10

3,4,2,6,1

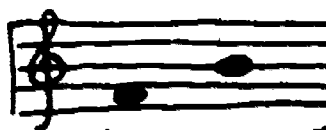
9,8

10,15,12

7,2,13,11,16

14,2 17,5

1. Përdorimi i ndajfoljes "mos"

a. Në fjalf pyetëse që tregojnë dyshim, çudí ase dëshirë:

Mësuesi: A e di ti vallë, kush e ka marrë librin tim?

Nxânsi: A mos e di ti, kush e ka marrë librin tim?

A mendon ti se ai është zemrue me mue?

A mos është zemrue ai me mue?

Më duket se ti e ke njoftë babën tim, apo jo?

A mos e ke njoftë ti babën tim?

A e ke pã vallë kapelën time?

A mos e ke pã kapelën time?

Kujtoj se ju m'a keni bã kët pyetje edhe një herë tjetër.

A mos m'a keni bã kët pyetje edhe një herë tjetër?

Vallë, a do të kemi shtesë rroge sivjet?

A mos do të kemi shtesë rroge sivjet?

Dikush ka qenë këtu mbrëmë; kam dyshim se ke qenë ti.

A mos ke qenë ti këtu mbrëmë?

Vallë, a e ka marrë Agimi fjalorin tim?

A mos e ka marrë Agimi fjalorin tim?

Vallë, a e ka gjetë ndokush prej jush fjalorin tim?

A mos e ka gjetë ndokush prej jush fjalorin tim?

A e di ti vallë ku ka shkue Agimi?

A mos e di ti ku ka shkue Agimi?

A bân të ftofët atje, vallë?

A mos bân të ftofët atje?

b. Në fjalf që tregojnë frikë:

Mësuesi: Kam frikë se do të ftofet djali.

Nxânsi: Kam frikë se mos të ftofet djali.

Kam frikë se do të zemrohet.

Kam frikë se mos të zemrohet.

Ai ka frikë se do të bjerë shí nesër.

Ai ka frikë se mos të bjerë shí nesër.

Ndoshta e kanë arrestue. Sa keq!
Kam frikë se mos e kanë arrestue.

Ata kanë frikë se do të mbesin në klasë.
Ata kanë frikë se mos të mbesin në klasë.

Unë kam frikë se ata e dijnë.
Unë kam frikë se mos e dijnë.

Ai ka frikë se baba do të vlijë.
Ai ka frikë se mos të vlijë baba.

Na kemi frikë se do të bëjë të ftofët.
Na kemi frikë se mos të bëjë të ftofët.

c. Me urdhënore, lidhore e infinitiv (përsëritje e mësimvet të kalueme):

Mësuesi: Shkrueni!
Nxënsi: Mos shkrueni!

Shkrueje me laps!
Mos e shkruiej me laps!

Shko me fjetë!
Mos shko me fjetë!

Rrini këtu!
Mos rrini këtu!

Merre librin!
Mos e merr librin!

Lahuni me ujë të nxehët!
Mos u-lani me ujë të nxehët!

Vëhuni në rresht!
Mos u-vëni në rresht!

Agimi të rrijë këtu!
Agimi mos të rrijë!

A i thë Agimit të më telefonojë?
A i thë Agimi mos të më telefonojë?

Ai më tha të shkoj heret.
Ai më tha mos të shkoj heret.

Unë dishroj të vij me jù.
Unë dishroj mos të vij me jù.

Kam vendosë me u-zgjue heret nesër.
 Kam vendosë mos me u-zgjue heret nesër.

Ai më ka thënë me folë me ju.
 Ai më ka thënë mos me folë me ju.

Ai flet si me qenë i ri.
 Ai flet si mos me qenë i ri.

2. Parashtesat mohuese

a. sh-

Na e kemi frÿ topin mbrëmë.

Kush e ka frÿ topin mbrëmë?
 Çka kemi frÿ mbrëmë?

Na e kemi shfrÿ topin sot?

Kush e ka shfrÿ topin sot?
 Çka kemi shfrÿ sot?
 Kur e kemi shfrÿ topin?

Punët e mira e nderojnë njeriun.

Cilat punë e nderojnë njeriun?
 Kë nderojnë punët e mira?
 Çka i bëjnë punët e mira njeriut?

Punët e këqija e shnderojnë njeriun.

Cilat punë e shnderojnë njeriun?
 Kë shnderojnë punët e këqija?
 Çka i bëjnë njeriut punët e këqija?

b. ç-

Punët e mija i rregulloj unë vetë.

Kush i rregullon punët tueja?
 Cilat punë rregulloni ju vetë?

Dikush m'a ka çrregullue mbrëmë zyrën.

Kush m'a ka çrregullue zyrën?
 Çka më ka çrregullue dikush?
 Çka i ka bë dikush zyrës sime?

Kapiten Selmani e ka organizue mirë njisin e tij.

Kush e ka organizue mirë njisin e tij?
 Cilën njisi ka organizue mirë Kapiten Selmani?
 Si e ka organizue njisin e tij Kapiten Selmani?

Komunistat e kanë çorganizue ekonomin e vendit.

Kush e ka çorganizue ekonomin e vendit?
 Cilën ekonomi kanë çorganizue komunistat?
 Çka i kanë bërë komunistat ekonomisë së vendit?

3. Parafjala "për" me ablativ

Agimi e kapi shokun e tij për kambe.

kravatë:	Agimi e kapi shokun e tij për kravate.	
dorë	"	dore.
xhaketë	"	xhakete.
flokë	"	flokësh.
pantallona	"	pantallonash.
krah	"	krahu.
vesh	"	veshi.

Mos e tërhiqni djalin për flokësh!

xhaketë	Mos e tërhiqni djalin për xhakete!	
vesh	"	veshi.
krah	"	krahu.
kambë	"	kambe.
dorë	"	dore.

U-mundova me e mbajtë për krahu, por më shpëtoi.

xhaketë	U-mundova me e mbajtë për xhakete, por	më shpëtoi.
krah	"	krahu, "
flokë	"	flokësh, "
kambë	"	kambe "
pantallona	"	pantallonash,
		por më shpëtoi.

4. Bëni pyetje nga fjalit që vijojnë:

U-çudita shumë nga qëndrimi i tij anmiqsor.

Miniera më e madhe e bakrit gjindet në Rubik.

Fuqija blese e dollarit nuk është aq e madhe sa gjatë luftës.

Para luftës, në Shqipëri ka pasë mjaft firma tregtare të hueja.

Franca dhe Italia kanë përfaqësues diplomatikë në Tiranë.

Në fund të një letre na vëmë gjithëmonë firmën.

Luejta kumër gjithë natën, por nuk fitova gjë.

Dy familjet tona kanë pasë gjithëmonë marrëdhënie të mira.

Lëkurën e dhenvet në Shqipëri e përdorin për t'u-ulë mbi të dhe ajo quhet "postiqe".

Me "pasunf nëntoke" zakonisht kuptojmë ato çka nxjerrim nga minierat.

Kur një vend ka bregdet, aty janë të përqëndrueme edhe qytetet.

Detyra e mësuesvet në rradhë të parë është me mësue.

Kur thomi "valutë" zakonisht kuptojmë të hollat e një shteti të huej.

Mësuesi u dha nxënësvet një temë, që t'a zhvillojshin në shtëpi.

Sot (1965), një dollar amerikan thyhet me 15 lekë.

Ndërsa po mbyllshem dritoren u-thye xhami.

Kryetari i zyrës m'urdhënoi me i shkruaj një letër zyrës suaj.

Deri tash kam kursye një shumë të vogël të hollash.

Mielli i misrit ka më pak ushqim se mielli i grunit.

Duhani ka qenë monopol i shtetit edhe para luftës.

Nëpunësit e shtetit paguhen çdo muaj.

Unë do t'a gjej atë kudo që të fshehet.

Plaga ime, në vend që të shërohet po keqsohet.

Mbas ardhjes në fuqi të komunistavet, në Nanduer të vjetit 1944, qeverija e tyre e parë kërkoi që të njifet nga shtetet prendimore. Shtetet e Bashkueme t'Amerikës dërguen në Shqipni një mision për të pë se ç'po ngjante atje dhe ç'punë po zhvillonte Fronti Demokratik. Ky ishte emni i ri i organizatës "Lëvizja Nacional Çlirimtare," mbrapa të cilit fshehesh partiya komuniste. Edhe Anglija bëni të njëjtën gjë. Hapat e parë pra drejt vendosjes së marradhënievet diplomatike ndërmjet këtyne vendeve ishin bërë, por gjatë vjetit 1946 marrëdhëniet ndërmjet Shqipnis dhe Shtetevet të Bashkueme u-keqsuen për këto arsye: vendet prendimore nuk pranuem me dorëzue refugjatët politikë që ishin strehë n'Europë, e sidomos n'Itali e Greqi; ca prej anëtarëvet të misionit amerikan e anglez u-nxorën jashtë nga Shqipnija, tjerët s'mund të dilshin nga kryeqyteti pa leje; puna e njerëzvet të UNRRA-s u-bërë e pamundur nga vështirësit që u shkaktonte qeverija. Por arsyeja më e madhe ka qenë se qeverija shqiptare nuk kërkoi kurr vendosjen e marrëdhënievet diplomatike me Shtetet e Bashkueme, kurse këto të fundit e kishin kërkue disa herë. Përveç këtyne, radiostacioni i Tiranës dhe gazeta "Zëri i Popullit," organ i K.Q. të P.P.Sh., filluen të përdorin një gjuhë shumë të keqe kundër qeveris së Sh.B.A. dhe politikës së saj. Në

nji atmosferë të tillë amiqsore, me 5 Nanduer 1946, Ministri i Jashtëm i Amerikës urdhënoi tërheqjen e misionit amerikan nga Shqipëria. Deri sot s'janë bërë hapa tjerë për vendosjen e marrëdhënieve diplomatike.

Tregtën R.P.Sh. e bëjnë me të gjitha vendet përtej perdes së hekurt, në rradhë të parë me Çekosllovakën, me Gjermaninë Lindore, me Hungarin dhe Rumaninë. Nuk duhet harruar se Shqipëria nuk ka marrëdhënie diplomatike ase tregtare me Bashkimin Sovjetik; këto dy shtete u-prishën në vjetin 1961, dhe deri në këtë datë 42% e tregtis së Shqipërisë bëhet me Bashkimin Sovjetik. Mallnat më me rëndësi që Shqipëria eksporton në këto vende përtej perdes së hekurt janë: prodhimet e nëntokës si vojtur, bakër e krom, dhe artikuj tjerë si lëkura (sidomos lepurash e dhelprash), lesh, pambuk, duhan, ulli, dërrasa e fruta.

Tregtia me vendet e lira të Prendimit është e vogël; pjesa më e madhe e kësaj tregtie bëhet me Italinë. Qeveria komuniste shqiptare asnjë herë nuk ka dhënë informata rreth valutës me të cilën paguhen mallnat që importohen nga vendet e huaja. Dihet se në marrëdhëniet tregtare ndërkombëtare leku nuk pranohet; me vendet prendimore çmimet caktohen në dollarë, kurse me vendet e demokracisë popullore në rubla.

QUESTIONS - PYETJE

1. Nga cilat shtete kërkoi që të njifet qeverija e parë e komuniste.
2. Çka kërkoi qeverija e parë e komuniste.
3. Kur kërkoi qeverija e parë e komuniste që të njifet nga shtetet prendimore?
4. Me ç' datë erdhën komunistat në fuqi?
5. Çka dërguen Shtetet e Bashkueme në Shqipni?
6. Pse e dërguen at mision Shtetet e Bashkueme në Shqipni?
7. Cili ishte emni i ri i Lëvizjes Nacional Çlirimtare?
8. Cila organizatë fshehesh mbrapa Frontit Demokratik?
9. Cili shtet tjetër bëri të njëjtën gjë, d.m.th. dërgoi mision?
10. Drejt vendosjes së cilave marrëdhënie ishin bërë hapat e parë?
11. Me dërgimin e cilave misione ishin bërë hapat e parë drejt vendosjes së marrëdhënievet diplomatike?
12. Drejt vendosjes së marrëdhënievet diplomatike ndërmjet cilave vende ishin bërë hapat e parë?
13. Gjatë cilit vjet u-keqsuen marrëdhëniet ndërmjet Shqipnis dhe Shtetevet të Bashkueme?
14. Çka ngjau gjatë vjetit 1946?
15. Cilët refugjatë nuk pranuen me dorëzue shtetet prendimore?
16. Ku ishin strehë këta refugjatë?
17. Ç'u ngjau ca prej anëtarëve të misionit amerikan e anglez?
18. Po ca tjerëve, anëtarë të misionit, ç'u ngjau?
19. Pse u-bërë pamundun puna e njerëzvet të UNRRA-s?

20. Cilat kanë qenë pra katër nga arsyet për të cilat u-keqsuen marrëdhëniet diplomatike?
21. Por, arsyeja më e madhe, a ka qenë se qeverija shqiptare nuk kërkoi kurr vendosjen e marrëdhënievet diplomatike?
22. Cila qeveri nuk kërkoi vendosjen e marrëdhënievet diplomatike?
23. Po Shtetet e Bashkueme t'Amerikës, a e kishin kërkue vendosjen e marrëdhënievet diplomatike?
24. Cilat organe filluen të përdoriu një gjuhë të keqe kundër qeveris së Sh.B.A.?
25. Organ i cilës organizatë është gazeta "Zëri i Popullit"?
26. Kush e urdhënoi tërheqjen e misionit amerikan nga Shqipnija?
27. Në çfarë atmosfere e urdhënoi tërheqjen e misionit Ministri i Jashtëm i Sh.B.A.?
28. Me ç'datë e urdhënoi ai tërheqjen e misionit në një atmosferë armiqsore?
29. Deri sot, a janë bërë hapa tjerë për vendosjen e marrëdhënievet diplomatike?
30. Me çfarë vendesh bën tregti R.P.Sh.?
31. Cilat janë ato vende përtej perdes së hekurt, me të cilat bën tregti R.P.Sh.?
32. A ka Shqipnija marrëdhënie diplomatike me Bashkimin Sovietik?
33. Kur u-prishën këto dy shtete?
34. Deri në vjetin 1961, me cilin shtet bënësh 42% e tregtis së Shqipnis?
35. Cilat janë prodhimet e nëntokës që eksporton Shqipnija?
36. Çfarë lëkurash eksporton Shqipnija?

37. Çka tjetër eksporton Shqipëria në vendet përtej perdes së hekurt?
38. Tregtija që bëhet me cilat vende është e vogël?
39. Me cilin shtet të Prendimit bëhet pjesa më e madhe e kësaj tregtie?
40. Cila qeveri nuk ka dhënë informata rreth valutës me të cilën paguhen mallinat?
41. Për cilët mallina jemi tue folë?
42. A pranohet leku në marrëdhëniet tregtare ndër-kombëtare?
43. Me çfarë valute caktohen çmimet me vendet prendimore?
44. Po me vendet e demokracisë popullore, me çfarë valute caktohen çmimet?

Plotësoni fjalit që vijojnë:

1. Me at njerf s'kam pasë kurr _____.
good relations
2. Përtej _____ nuk kanë mbjellë misër.
the river
3. Ai nuk është i pasun, por ka një _____
a large amount
të hollash, që ka _____ gjatë luftës.
earned
4. Ky është një ilaç për ata që kanë _____.
dry skin
5. Gjendja politike e botës s'ka qenë kurr e mirë dhe
_____ çdo ditë.
is getting worse

Bëni 5 fjalf me fjalët që vijojnë:

anmiqsor, -e

firmë, -a

me u-fshehë

të përqëndrueme

me urdhënue

ambasadë, -a ambasada, -t	(f)	embassy
ambasador, -i ambasadorë, -t	(m)	ambassador
anmiqsor, -e anmiqsorë	(adj m & f)	hostile
atmosferë, -a	(f)	atmosphere
bakër, bakri	(m)	copper
blës, -e	(adj m & f)	purchasing power
Britanija e Madhe	(f)	Great Britain
demokratik, -e demokratikë	(adj m & f)	democratic
diplomatik, -e	(adj m & f)	diplomatic
me dorëzue (unë dorëzoj)	(v)	to hand over, deli- ver; present; ordain; give into custody
me eksportue (unë eksporto)	(v)	to export
firmë, -a firma, -t	(f)	firm; signature
me fitue (unë fitoj)	(v)	to win, gain, earn
front, -i fronte, -t	(m)	front
me u-fshehë (unë fshehem)	(v)	to hide
fuqiplotë	(adj m & f)	plenipotentiary (invested with full power)

i, e, të hekur të hekurta	(adj m & f)	iron-, of iron; strong
i, të jashtëm e, të jashtëme	(adj)	foreign, external, outer
me u-keqsue (unë keqsohem)	(v)	to get worse, deteriorate
konsull, -i konsuj, -t	(m)	consul
krom, -i	(m)	chrome
i, të kualifikuem e, të kualifikueme	(adj m & f)	qualified
lëkurë, -a lëkura, -t	(f)	hide, leather; skin, rind, peel
marrëdhënie, -a marrëdhënie, -t	(f)	relation
mëditje, -a mëditje, -t	(f)	wage
miell, -i	(m)	flour
mision, -i misione, -t	(m)	mission
monopol, -i monopole, -t	(m)	monopoly
nëntokë, -a	(f)	underground
me u-pague (unë paguhem)	(v)	to be paid, to get paid
i, të pakualifikuem e, të pakualifikueme	(adj m & f)	unqualified
me u-përfaqësue (unë përfaqësohem)	(v)	to be represented
i, të përqëndruem e, të përqëndrueme	(adj m & f)	concentrated
përtej	(prep & adv)	beyond, on the other side

politikë, -a	(f)	policy, politics
rubël, rubla rubla, -t	(f)	ruble
sektor, -i sektorë, -t	(m)	sector
shumë, -a shuma, -t	(f)	sum, amount
tregtár, -e tregtarë	(adj m & f)	trade-, commercial, trading, merchant
turist, -i turista, -t	(m)	tourist
me u-thye (unë thyhem)	(v)	to be exchanged (for money); to be broken, shattered; be de- feated
me urdhënie (unë urdhënoj)	(v)	to order, command
valutë, -a	(f)	currency
vojgur, -i	(m)	oil (petroleum)
vojguror, -e vojgurorë	(adj m & f)	oil-
me zhvillue (unë zhvilloj)	(v)	to develop, evolve
Shënime:		
me bñ tregti		to trade
në rradhë të parë		primarily

1. Mbiemni që përdoret para e mbas emnit

a. i njëjti

Ky është i njëjti punëtuar që ka punuar ke ju.

Cili punëtuar është ky?
Ku ka punuar i njëjti punëtuar?

Edhe shtëpia që keni marrë ju me qirë është e të njëjtit punëtuar.

Edhe cila shtëpi është e të njëjtit punëtuar?
B kujt është shtëpia që kam marrë unë me qirë?

Edhe unë i kam dhënë të holla huá të njëjtit punëtuar.

Cilit punëtuar i keni dhënë ju të holla huá?
Çka i keni dhënë ju të njëjtit punëtuar?

Ai do të marri me punuar të njëjtin punëtuar.

Cilin punëtuar do të marri ai me punuar?
Kush do t'a marri të njëjtin punëtuar?

Nji ftesë si këtë kam marrë edhe unë prej të njëjtit punëtuar.

Prej cilit punëtuar keni marrë ju nji ftesë si këtë?
Çfarë ftese keni marrë ju prej të njëjtit punëtuar?

Ky libër është i njëjtë me atë librin që keni ju në shtëpi.

A është ky libër i njëjtë me atë që keni ju në shtëpi?
Cili libër është i njëjtë me atë që keni ju në shtëpi?
Cili libër është i njëjtë me atë që keni ju, por jo i njëjti?

b. e njëjta

Kjo është e njëjta grue me të cilën folat dje.

A është kjo e njëjta grue me të cilën folat dje?
Cila është kjo grue?

Këta janë fëmijët e së njëjtës grue që erdhi sot në zyrë.

A janë këta fëmijët e së njëjtës grue që erdhi sot në zyrë?

Fëmijët e cilës grue janë këta?

Së njëjtës grue i kanë thënë të vjërë në zyrë edhe një herë.

Cilës grue i kanë thënë të vjërë në zyrë edhe një herë?
Çka i kanë thënë të bëjë së njëjtës grue?

Të njëjtën grue e takova përsëri në rrugë.

Kush e takoi përsëri në rrugë të njëjtën grue?
Cilën grue takova përsëri në rrugë?

Unë i blej vetë prej së njëjtës grue që i blen ti.

Kush i blen vetë prej së njëjtës grue që i blen ti?
Prej cilës grue i blen unë vetë?
Ç'blen unë prej së njëjtës grue?

Kjo shtëpi është e njëjtë me atë që pashë dje.

A është kjo shtëpi e njëjtë me atë që pashë dje?
Cila shtëpi është e njëjtë me atë që pashë dje?
Cila shtëpi është e njëjtë me atë që pashë dje por jo e njëjta?

c. të njëjtët

Të njëjtët punëtorë do të vijnë edhe ke unë.

Cilët punëtorë do të vijnë ke ju?
Ku do të vijnë të njëjtët punëtorë?

Unë do të marr të njëjtët punëtorë.

Cilët punëtorë do të marrni ju?
Kush do t'i marri të njëjtët punëtorë?

d. të njëjtat

Këto janë të njëjtat vajza me të cilat foli dje.

Cilat vajza janë këto?
Kush foli dje me të njëjtat vajza?

Unë do të takoj sot të njëjtat vajza që keni takue ju.

Cilat vajza do të takoni sot?

Kush do t'i takojë të njëjtat vajza që kam takue unë?

e. i vetmi

Kjo është fotografia e të vetmit vllá që kam në Shqipni.

Cila fotografi është kjo?

Kjo është fotografia e cilit vllá?

Sot do t'i shkruiej të vetmit vllá që kam në Shqipni.

Cilit vllá do t'i shkrueni sot?

Kur do t'i shkrueni të vetmit vllá që keni në Shqipni?

Të vetmin njeri që arrestuen e lëshuen të nesërmen.

Cilin njeri lëshuen të nesërmen?

Kur e lëshuen të vetmin njeri që arrestuen?

Sot mora letër prej të vetmit vllá që kam në Shqipni.

Prej cilit vllá mora letër sot?

Kush mori letër prej të vetmit vllá që ka në Shqipni?

f. e vetmja

Kjo është e vetmja vajzë që vjen heret.

A është kjo e vetmja vajzë që vjen heret?

Cila është e vetmja vajzë që vjen heret?

Ky është provimi i së vetmes vajzë që mbeti në klasë.

A është ky provimi i së vetmes vajzë që mbeti në klasë?

Provimi i cilës vajzë është ky?

Ai i dërgon pako së vetmes vajzë që ka në Shqipni.

Kush i dërgon pako së vetmes vajzë që ka në Shqipni?

Çka i dërgon ai së vetmes vajzë që ka në Shqipni?

Sot humba të vetmen pëndë që kishem.

Cilën pëndë humbët sot?

Kur e humbët të vetmen pëndë që kishi?

Sot mora letër prej së vetmes vajzë që kam në Shqipëri.

Prej cilës vajzë morët sot letër?

Kur morët letër prej së vetmes vajzë që keni në Shqipëri?

2. Si "i njëjti" dhe "i vetmi" edhe mbiemnat tjerë mund të vëhen para emnit me qëllim që të theksohet fakti.

Mësuesi: Ti je nxënësi i parë amerikan që ke studjue shqip.

Nxënësi: Ti je i pari nxënës amerikan që ke studjue shqip.

Kjo është fotografia e nxënësit të parë amerikan që ka studjue shqip.

Kjo është fotografia e të parit nxënës amerikan që ka studjue shqip.

Nxënësit të parë amerikan që ka studjue shqip i kanë dhënë një punë të mirë.

Të parit nxënës amerikan që ka studjue shqip i kanë dhënë një punë të mirë.

Unë kam njëftë nxënësin e parë amerikan që ka studjue shqip.

Unë kam njëftë të parin nxënës amerikan që ka studjue shqip.

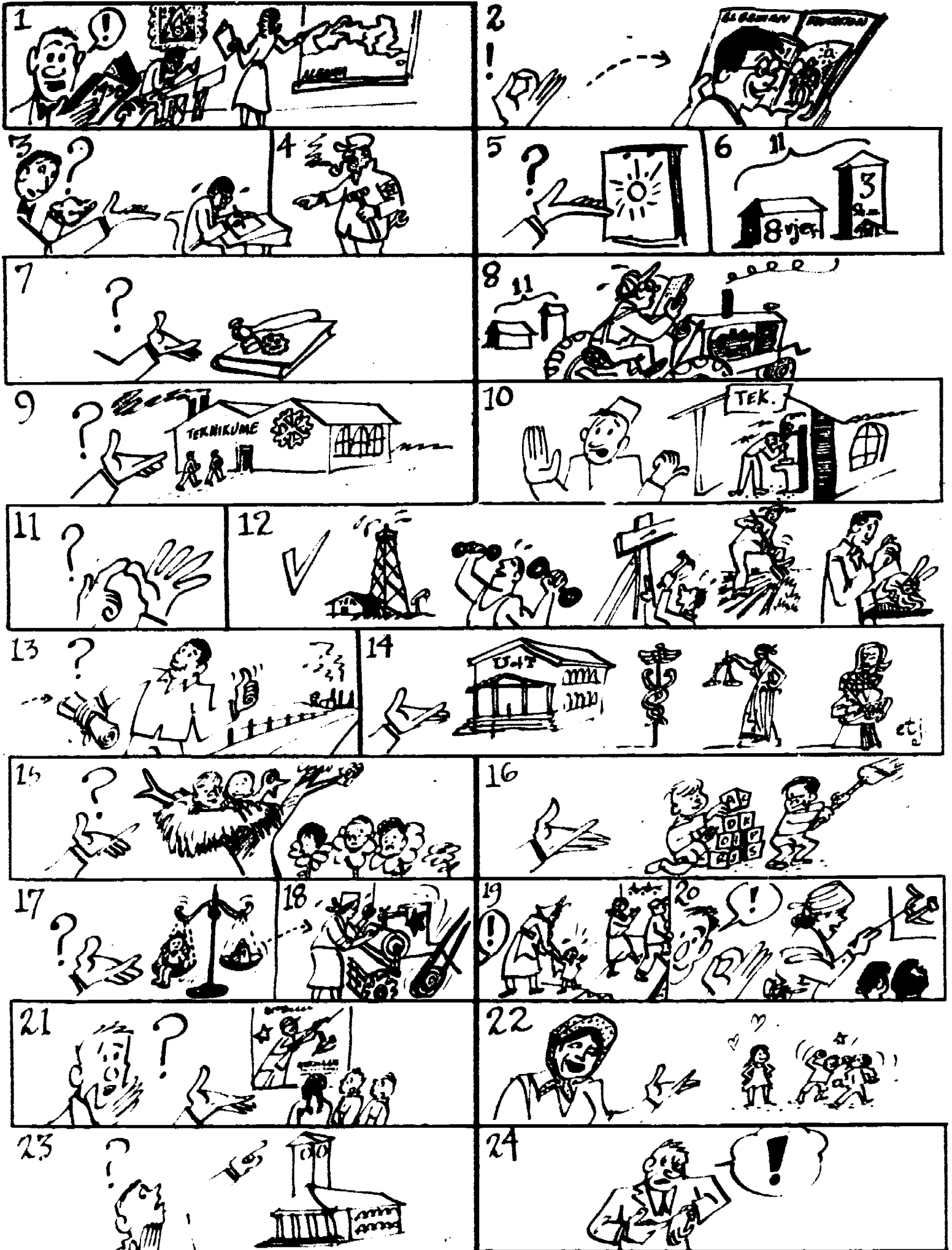
Arësimi në Shqipëri

1. Kam lexue se gjatë periudhës së paraluftës, në Shqipëri ka pasë një sistem shkollor modern.
2. Asht e vërtetë. N'at kohë arësimi ka qenë influencue nga qytetnimi prendimuer.
3. Si është i riorganizuem sot arësimi shqiptar?
4. Asht i riorganizuem simbas sistemit shkollor sovietik, në baza politeknike-praktike.
5. Cila është baza e arësimit të përgjithëshëm sot?
6. Shkolla 11-vjeçare, e cila ndahet në shkollën 8-vjeçare, që është e detyrueshme, dhe në shkollën e mesme, që zgjat tre vjetë.
7. Çka doni me thënë ju me fjalët "baza politeknike-praktike"?
8. Due me thënë se gjatë shkollës 11-vjeçare, paralelisht me lëndët e arësimit të përgjithëshëm mësohen edhe mjeshtri të ndryshme.
9. Atëherë ato shkolla qenkan teknikume.
10. Jo. Teknikume janë shkolla të mesme të veçanta profesionale, ku nxënësi specializohet në një zanat.
11. A mund të më numroni ndonji prej këtyne teknikumeve?
12. Po. Teknikumi i Naftës, Teknikumi i Fiskulturës, Teknikumi i Ndërtimit, Teknikumi Bujqësor e Zooteknik etj.
13. Mbase një i ri merr maturën, çfarë mundësisht i open atij për të punuar dhe bërë karrierë?
14. Mund të regjistrohet në një nga fakultetet e ndryshme të Universitetit Shtetnor: në mjeksi, në drejtësi, në letërsi etj.
15. Ç'janë çerdhet dhe kopshtet e fëmijëve?
16. Në teori janë qendra edukimi të arësimit parashkollor, ku fëmijëve u mësohen lojnat e u open njohuri të dobishme.
17. Po në praktikë?
18. Tue qenë se qeverija dishron pjesëmarrjen sa më të gjatë të gruas në industri...

19. E kuptoj; ato shërbejnë -ir të rrejtë fëmijët gjatë ditëve që prindët dalin në punë.
20. Tamam. Përveç kësaj, qeverija përfiton nga këto shkolla për t'u dhënë fëmijëve njohuritë e para të botëkuptimit komunist.
21. Pse, a mendon se n'at moshë mund t'influencohet një fëmijë nga propaganda komuniste?
22. T'a merr mendja. Fëmija nxën t'adhurojë disa njerëz, t'urrejë disa tjerë; me fjalë tjera, rritet me paragjykimë.
23. Desha të dij diçka edhe për arësimin e naltë.
24. E lëmë për një herë tjetër këtë subjekt.

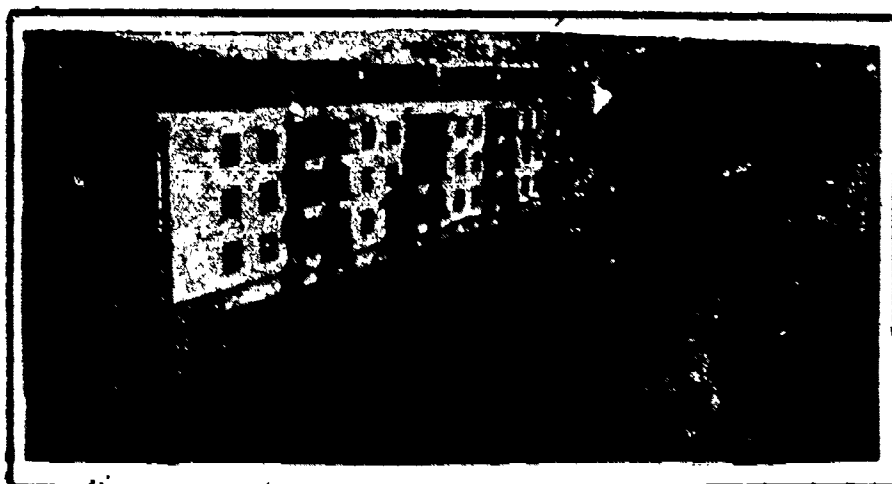
LESSON 68

Education in Albania

1. I have read that during the pre-war period Albania had a modern educational system.
2. That's right. At that time the Albanian education was under the influence of western civilization.
3. How is the Albanian education reorganized now?
4. It is reorganized on the basis of the Soviet educational system, polytechnical and practical.
5. What is the basis of the general education today?
6. The 11 year school, which is divided into an 8 year obligatory school and a three year high school.
7. What do you mean by saying "the polytechnical and practical basis"?
8. I mean that during the 11 year schooling, along with general education various skills are also taught.
9. Then these schools are vocational schools?
10. No. Technical high schools are special schools, where a student specializes in one skill.
11. Can you enumerate some of these technical high schools?
12. Yes. The Petroleum Technical High School, Physical Education High School, Construction High School, Agricultural High School, Zootechnic High School, etc.
13. After a young man receives his high school diploma, what possibilities does he have to progress and make a career?
14. He can enroll in one of the branches of the State University of Tirana: in medicine, law, literature, etc.
15. What are the "nests" and the "gardens" for children.
16. In theory they are the centers of pre-school education, where children are taught how to play and given useful knowledge.
17. What is the practical usefulness of this?
18. Since the government requires women's greatest participation in industry ...
19. I get it now, they serve to care for the children during the days their parents work.
20. Exactly. Besides this, the government takes advantage of these schools to teach the children the first elements of communism.

21. Why, does the government think that at that age children can be influenced by propaganda.
22. Naturally. The child learns to adore some people, hate others; in other words he grows up with prejudices.
23. I wanted to know something about higher education also.
24. We will leave the subject for some other time.

Tirane

1. Adjectives preceding nouns

- a. As a rule in Albanian the adjective follows the noun. The adjectives

i, e, të njëjtë	i, të vetëm
të njëjta	e, të vetme

precede the noun they modify. These adjectives carry the case ending, while the noun indicates only the meaning and is used in the indefinite form.

Examples:

Më vizitoi i njëjti mjek që të vizitoi ty.
The same doctor that examined you examined me.

Mora me qirë të njëjtën shtëpi që kam pasë 4 vjetë më parë.
I rented the same house that I had 4 years ago.

Të vetmit njeri që i kam shkruar këto kohët e fundit është Thomai.
Thomas is the only person to whom I wrote lately.

Humba të vetmen pëndë që pata.
I lost the only pen I had.

The paradigms of "i njëjti"

Masculine

Nom.		i njëjti	libër		të njëjtët	libra
Gen.	i, e, të	të njëjtit	libër	i, e, të	të njëjtëvet	libra
Dat.		të njëjtit	libër		të njëjtëvet	libra
Acc.		të njëjtin	libër		të njëjtët	libra
Abl.	prej	të njëjtit	libër	prej	të njëjtëvet	libra

Feminine

Nom.		e njëjta	vajzë		të njëjtat	vajza
Gen.	i, e, të	së njëjtës	vajzë	i, e, të	të njëjtavet	vajza
Dat.		së njëjtës	vajzë		të njëjtavet	vajza
Acc.		të njëjtën	vajzë		të njëjta	vajza
Abl.	prej	së njëjtës	vajzë	prej	të njëjtavet	vajza

- b. An adjective for emphasis may precede the noun it modifies.

Examples:

Ti qe i pari nxënës që mbarove provimin.
You were the first student to finish the test.

Po, ashtu është, i dashuni shok.
Yes, that's correct my dear friend.

I mjeri djalë, sa shumë po vuen!
Poor boy, he is suffering so much!

2. Nouns used as adjectives

In Albanian a noun, without a particular ending, may function as an adjective. Whenever this happens, the student is encouraged to learn them as idiomatic expressions rather than learn to follow a pattern.

Examples:

Agimin e kam shumë shok (d.m.th. i dashun).
Agim is a very good friend of mine.

Ti bën më fëmijë se yt bir (d.m.th. më i vogël).
You are more childish than your son.

Ky është një problem çelës (d.m.th. i rëndësishëm).
This is a problem of capital importance.

1. Mbiemni kur përdoret para e mbas emnit.

a. i njëjti

Ky është i njëjti oficer, me të cilin foli dje.

Cili oficer është ky?

Këta janë fëmijët e të njëjtit oficer, me të cilin
piva raki dje.

Fëmijët e cilit oficer janë këta?

Të njëjtit polic i thash të njëjtën gjë.

Cilit polic i thash të njëjtën gjë?

Të njëjtin oficer e sjell përditë me automobil në
shkollë.

Kush e sjell të njëjtin oficer përditë në shkollë me
automobil?

Cilin oficer sjell përditë në shkollë me automobil?

Na jemi prej të njëjtit qytet.

A jemi na prej të njëjtit qytet?
Cilët janë prej të njëjtit qytet?

Ky automobil është i njëjtë me atë që ke blé ti.

Me cilin automobil është i njëjtë ky automobil?

b. e njëjta

Kjo është e njëjta gjë që më ka ngjã më parë.

Kur më ka ngjã e njëjta gjë?
Kujt i ka ngjã e njëjta gjë më parë?

Këto janë syzat e së njëjtës tavolinë.

A janë këto syzat e së njëjtës tavolinë?
Syzat e cilës tavolinë janë këto?

I shkrova edhe një herë së njëjtës zyrë për këtë çashtje.

A i shkrova edhe një herë së njëjtës zyrë për këtë çashtje?
Cilës zyrë i shkrova edhe një herë për këtë çashtje?

Unë i thash atij të njëjtën gjë.

Kujt i thash unë të njëjtën gjë?
Çka i thash atij?

Prej së njëjtës kushrinë kam marrë edhe një libër.

Kush ka marrë edhe një libër prej së njëjtës kushrinë?
Prej cilës kushrinë kam marrë unë edhe një libër?

Kjo kravatë është e njëjtë me atë që ke vÿ ti.

A është kjo kravatë e njëjtë me atë që ke vÿ ti?
Cila kravatë është e njëjtë me atë që ke vÿ ti?

c. të njëjtët (emnore)

Këta janë të njëjtët njerëz që arrestuen ca ditë më parë.

A janë këta të njëjtët njerëz që arrestuen ca ditë më parë?
Cilët janë këta njerëz?

Të njëjtët njerëz i kam pã tue kalue nëpër këtë rrugë?

Cilët kam pã tue kalue nëpër këtë rrugë?
Ku i kam pã tue kalue këta njerëz?

Automobilat e këtij vjeti janë pothuaj të njëjtë me ata të vjetit të kaluem.

Cilët automobila janë pothuaj të njëjtë me ata të vjetit të kaluem?

d. të njëjtat (emnore)

Të njëjtat grã kanë ardhë edhe më parë për të kërkue djelmt e tyne.

Cilat grã kanë ardhë edhe më parë për të kërkue djelmt e tyne?
Pse kanë ardhë të njëjtat grã?

Të njëllojtat grá i pashë tue hÿ në polici.

Cilat grá pashë tue hÿ në polici?
Ku i pashë tue hÿ të njëllojtat grá?

Këto këmisha janë të njëllojta me ato që ke ti.

A janë këto këmisha të njëllojta me ato që ke ti?
Cilat këmisha janë të njëllojta me ato që ke ti?

e. i vetmi

Skënderi është i vetmi shok që kam që s'e pi rakën.

Cili është i vetmi shok që s'e pi rakën?
Ç'nuk pi i vetmi shok që kam?

Ajo është fotografia e të vetmit nxënës me origjinë shqiptare që kemi pasë.

A është ajo fotografia e të vetmit nxënës me origjinë shqiptare që kemi pasë?
Fotografia e cilit nxënës është ajo?

I përgjegjja të vetmit njeri që më kishte shkruar.

A i përgjegjja të vetmit njeri që më kishte shkruar?
Cilit njeri i përgjegjja?

Sot shitën të vetmin automobil që u kishte mbetur.

A e shitën sot të vetmin automobil që u kishte mbetur?
Cilin automobil shitën sot?

Mora letër prej të vetmit shok që kam.

A mora letër prej të vetmit shok që kam?
Prej cilit shok mora letër?

f. e vetmja

Kjo është e vetmja mënyrë për të punuar.

A është kjo e vetmja mënyrë për të punuar?
Cila është e vetmja mënyrë për të punuar?

Kjo është fotografia e së vetmes zotë italo-shqiptare që njof.

A është kjo fotografia e së vetmes zotë italo-shqiptare që njof?

Potografija e cilës zojë është kjo?

I dhash pak ʘmbʘlsinë së vetmes vajzë që kishte mbetë pa marrë.

A i dhash pak ʘmbʘlsinë së vetmes vajzë që kishte mbetë pa marrë?
Cilës vajzë i dhash pak ʘmbʘlsinë?

Kam marrë letër prej së vetmes vajzë që kam në Shqipni.

Prej cilës vajzë kam marrë letër?
Kush ka marrë letër prej së vetmes vajzë që ka në Shqipni?

g. të vetmit

Ata të Sigurimit janë të vetmit njerëz që i paguejnë mirë.

A janë ata të Sigurimit të vetmit njerëz që i paguejnë mirë?
Cilët janë ata që i paguejnë mirë?

Ata janë të vetmit njerëz që nuk i kanë falë.

A janë ata të vetmit njerëz që nuk i kanë falë?
Cilët janë të vetmit njerëz që nuk i kanë falë?

h. të vetmet

Ato janë të vetmet grá që studjojnë gjuhë të hueja në kët shkollë.

A janë ato të vetmet grá që studjojnë gjuhë të hueja në kët shkollë?
Cilat janë të vetmet grá që studjojnë gjuhë të hueja në kët shkollë?

Dje shita të vetmet pula që kishem.

A shitët dje të vetmet pula që kishi?
Cilat pula shitët dje?

2. Mbiemni para emnit për të theksue faktin.

a. i pari - i parë

Ky është i pari udhëtim që po bëj me aeroplan.

A është ky i pari udhëtim që po bëj me aeroplan?
Cili është i pari udhëtim që po bëj me aeroplan?

Roja arrestoi të parin ushtër që zûni pa leje.

A e arrestoi roja të parin ushtër që zûni pa leje?
Cilin ushtër arrestoi roja?

Ai ka qenë mësuesi i parë në këtë shkollë që ka mësue japonisht.

A ka qenë ai mësuesi i parë në këtë shkollë që ka mësue japonisht?
Cili ka qenë mësuesi i parë në këtë shkollë që ka mësue japonisht?

Njeriun e parë e quejshin Adam.

Kë quejshin Adam?
Si e quejshin njeriun e parë?

b. e para - e parë

Kjo është e para herë që i thash.

A është kjo e para herë që i thash?
Cila herë është kjo që i thash?

Nuk më dhanë leje të parën herë, prandej bëna lutje përsëri.

A bëna lutje përsëri mbasi nuk më dhanë leje herën e parë?
Ç'bëna mbasi nuk më dhanë leje herën e parë?

Kjo është ndërtesa e parë që ka ndërtue shoqnia jonë.

A është kjo ndërtesa e parë që ka ndërtue shoqnia jonë?
E sata ndërtesë është kjo që ka ndërtue shoqnia jonë?

Herën e parë shkova vetëm.

A shkova vetëm herën e parë?
Cilën herë shkova vetëm?

c. të parët - e parë

Të parët banorë të Ballkanit janë Shqiptarët.

A janë Shqiptarët të parët banorë të Ballkanit?
Cilët janë të parët banorë të Ballkanit?

Të parët njerëz që arrestuen i dërguen n'Itali.

A i dërguen n'Itali të parët njerëz që arrestuen?
Cilët njerëz dërguen n'Itali?

Fiqt e parë dalin zakonisht në qershuer.

A dalin në qershuer zakonisht fiqt e parë?
Kur dalin fiqt e parë?

Studentat e parë që erdhën i dërgova ke drejtori.

A i dërgova ke drejtori studentat e parë që erdhën?
Cilët studenta dërgova ke drejtori?
Ke kush i dërgova studentat e parë që erdhën?

d. të parat - e para

Këto janë të parat prodhime që merr nga kjo tokë.

A janë këto të parat prodhimet që merr nga kjo tokë?
Cilat prodhime janë këto?

Të parat prodhime i mbajti për vete.

A i mbajti për vete të parat prodhime?
Cilat prodhime mbajti për vete?

Qytetet e para të Shqipnís kanë mbi 30 mijë banorë.

A kanë mbi 30 mijë banorë qytetet e para të Shqipnís?
Cilat qytete të Shqipnís kanë mbi 30 mijë banorë?

Mësimet e para i di pothuej përmendsh.

A i di pothuej përmendsh mësimet e para?
Cilat mësimet di pothuej përmendsh?
Kush i di pothuej përmendsh mësimet e para?

3. Numër plus mbiemën

Fakulteti i mjeksis është 6-vjeçar.

A është 6-vjeçar fakulteti i mjeksis?
 Cili fakultet është 6-vjeçar?
 Sa i gjatë është fakulteti i mjeksis?

Fakulteti i drejtësis është 4-vjeçar.

A është 4-vjeçar fakulteti i drejtësis?
 Cili fakultet është 4-vjeçar?
 Sa i gjatë është fakulteti i drejtësis?

4. Nxânsi le të bëjë pyetje nga këto fjalf:

1. Shqipnija ka mjaft landë të para si vojgur, krom etj.
2. Letërsija shqipe e paraluftës është shumë më e pasun se ajo e mbasluftës.
3. Ai s'është mësue ende me klimën e Monterey-t.
4. Nji njerf që studjon drejtësi duhet të dijë latinisht.
5. Gjuhët e hueja janë i vetmi subjekt që mësohet në kët shkollë.
6. Ai është i zoti në teori, por në praktikë s'merr vesh fare.
7. Në Tiranë ka shkollë të posaçme për fiskulturë.
8. Gjâja më e mirë është me dashë gjithëkënd dhe mos me urrejtë askënd.
9. Përfitoi nga koha e keqe dhe iku nga burgu.
10. Ushtarët e adhurojshin Skënderbeun.

Sekretari i Parë i K.Q. të P.P.Sh. ka thënë kështu në Kongresin e Parë të Partisë, më 1948:

"... Shkolla jonë duhet t'i mësojë popullit punëtor idet e Partisë, qëllimet dhe veprat e saja; duhet t'edukojë fëmijët tonë në bazë t'arësimit të ri socialist; duhet të luftojë kundër çdo ideologjije dhe influence së huaj në rinë ..."

Mjaftojnë këto pak shprehje të njeriut më me rëndësi të pushtetit për të përcaktuar se çfarë lloj shkolle kanë krijuar sot në R.P. të Shqipërisë. Rinia, simbas komunizmit, është pronë e shtetit, prandaj "shteti duhet të kujdesohet që fëmijët të rriten nën kontrollin e shtetit" thotë Kushtetuta. Simbas ideologjisë komuniste kultura nuk duhet të jetë një stolisje e mendjes, por vetëm që t'a vëjë njeriun në gjendje që të prodhojë sa më shumë e më mirë. Arësimi komunist i ushtron fëmijët në një fushë të ngushtë njohunish dhe tamam për këtë arsye arësimi profesional është zhvilluar shumë në R.P.Sh.

Në Shqipëri, arësimi fillon me "arësimin parashkollor," që përfshin çerdhet dhe kopshtet e fëmijëve. Të qenë se sot pjesëmarrja e gruas shqiptare në industri është shumë e gjatë, numri i çerdheve dhe i kopshteve të fëmijëve është rritur shumë në 10 vjetët e fundit dhe gjithënjë

rritet. Mbas arësimit parashkollor vjen "arësimi i përgjithëshëm," që përfshin: shkollën fillore (4 vjetë), shkollën e mesme t'ulët (4 vjetë) dhe shkollën e mesme (3 vjetë). Dy të parat, që janë të detyrueshme me ligjë, quhen "shkollë 8-vjeçare" dhe të trija së bashku quhen "shkollë 11-vjeçare." Ndër shkollat e mesme, si u-tha më nalt, rëndësi të madhe kanë shkollat profesionale, d.m.th. teknikumet; këto u mësojnë nxënësvet nga një zanat, në mënyrë që të jenë në gjendje me ndihmë specialistët me arësim të naltë.

Sot, arësimin e naltë të rijt shqiptarë e marrin në Universitetin Shtetnor të Tiranës, i vetmi universitet në Shqipëri, i cili përfshin disa nga fakultetet më kryesore; fakultetet që nuk i përfshin universiteti studentat shqiptarë i ndjekin në vendet e demokracisë popullore. Një student që ka mbaruar universitetin mund t'i vazhdojë studimet në programin e quejtun "aspiranturë," që zgjat 3 vjetë. Po i mbaroi këto studime, ai fiton gradën "Aspirant" ose "Kandidat i Shkencave," gradë që i përgjegjet pak u shumë gradës amerikane "Ph.D." Mbas aspiranturës mund të futet në doktoranturë, "që zgjat edhe kjo 3 vjetë, për të fituar gradën "Doktor i Shkencave." Titulli "Profesor" është grada më e naltë, që zakonisht u jepet ca prej Doktorave më të zotë.

QUESTIONS-PYETJE

1. Çfarë idesh duhet t'i mësojë shkolla popullit punëtor?
2. Kush ka thënë se shkolla duhet t'i mësojë popullit punëtor idët e Partisë?
3. Ku dhe kur e ka thënë këtë Sekretari i Parë i K.Q. të P.P.Sh.?
4. Cilat qëllime dhe vepra duhet të dijë populli?
5. Simbas Sekretarit të Parë, në bazë të cilit arësim duhet t'i edukojë fëmijët shkolla?
6. Kundër cilës ideologji dhe influencë duhet të luftojë shkolla në rinë?
7. Çka ka thënë pra Sekretari i Parë në Kongresin e Parë të Partisë?
8. Cili është njeriu më me rëndësi i pushtetit në R.P. të Shqipërisë?
9. A mjaftojnë këto pak shprehje të Sekretarit të Parë për të përcaktuar se çfarë shkolle kanë krijuar sot në Shqipëri?
10. Simbas cilës ideologji rinija është pronë e shtetit?
11. Kush duhet të kujdesohet "që fëmijët të rriten nën kontrollin e shtetit"?
12. Pse duhet që shteti të kujdesohet për rininë?
13. Ku thuhet se "shteti duhet të kujdesohet që fëmijët të rriten nën kontrollin e tij"?
14. Simbas cilës ideologji, kultura nuk duhet të jetë një stolisje e mendjes?
15. Kë duhet të vëjë në gjendje kultura që të prodhojë sa më shumë e më mirë?
16. Çka duhet të bëjë pra kultura, simbas ideologjisë komuniste?
17. Cili arësim i ushtron fëmijët në një fushë të ngushtë njohëse?

18. Tamam për këtë arsye, cili arësim është zhvilluar shumë në R.P.Sh.
19. Pse është zhvilluar shumë arësimi profesional në R.P.Sh.?
20. Me ç'illoj arësimi fillon arësimi në Shqipëri?
21. Çka përfshin arësimi parashkollor?
22. Pjesëmarrja e kujt është sot shumë e gjënë në industri?
23. Për këtë arsye, sa është rritë numri i çerdhevet dhe i kopshteve të fëmijëve?
24. Pse është rritë shumë numri i çerdhevet dhe i kopshteve të fëmijëve?
25. Cili arësim vjen mbas arësimit parashkollor?
26. Cilat shkolla përfshin arësimi i përgjithëshëm?
27. Sa vjetë zgjat shkolla fillore?
28. Sa vjetë zgjat shkolla e mesme e ulët?
29. Sa vjetë zgjat shkolla e mesme?
30. Cilat shkolla janë të detyrueshme me ligjë?
31. Si quhen shkolla fillore dhe shkolla e mesme e ulët?
32. Si quhen shkolla 8-vjeçare dhe shkolla e mesme?
33. Ndër shkollat e mesme, cilat shkolla kanë rëndësi të madhe?
34. Si quhen me një fjalë shkollat profesionale?
35. Çka u mësojnë nxënësve teknikimet?
36. Kë duhet të jenë në gjendje me ndihmë nxënësve që mësojnë nga një zanat?
37. Ku e nxënë zanatin nxënësve që ndihmojnë specialistët me arësim të lartë?
38. Ku e marrin arësimin e lartë të ri shqiptarë?

39. Sa universitete ka në Shqipëri?
40. Sa fakultete përfshin Universiteti Shtetnor i Tiranës?
41. Ku i ndjekin studentat shqiptarë fakultetet që nuk i përfshin Universiteti Shtetnor i Tiranës?
42. Ku mund t'i vazhdojë studimet një njeri që ka mbaruar universitetin?
43. Sa kohë zgjat aspirantura?
44. Ç'gradë fiton ai që mbaron aspiranturën?
45. Cilës gradë amerikane i përgjigjet aspiranti ose kandidati i shkencave?
46. Në cilat studime mund të futet aspiranti ose kandidati i shkencave?
47. Sa kohë zgjat doktorantura?
48. Ç'gradë fiton ai që mbaron doktoranturën?
49. Cila është grada më e lartë në arsim?
50. Cilëve u jepet titulli "Profesor"?
51. Ç'titull u jepet ca prej Doktorave më të zotë?

Përkëtheni fjalit që vijojnë:

1. E shoqja ka punue si rrobagepëse për 20 vjetë; t'a merr mendja që e di mirë këtë zanat.
2. Meshari (missal) i Gjon Buzukut, që mban datën 1555, shenon fillimin e letërsisë shqipe.
3. Nji nxënës që nuk merr nota (grades) të kalueshme në më shumë se dy lëndë, duhet t'a përsërisi klasën.
4. Paragjykimet janë mendime që formojnë njerzit pa e studjue mirë nji çashtje ase mendime që janë formue prej tjerëve.
5. Nji njeri që është rritë në nji klimë të ngroftë, do nji kohë të gjatë deri sa të mësohet me klimën e egër të vendeve veriore.

me adhurue (unë adhurtoj)	(v)	to worship, adore
botëkuptim, -i botëkuptime, -t	(m)	the idea that one has about life and the world
i, të detyrueshëm e, të detyrueshme	(adj m & f)	obligatory, compul- sory, mandatory
i, të dobishëm e, të dobishme	(adj m & f)	useful, beneficial, profitable
drejtësi, -ja	(f)	law (jurisprudence), justice
edukim, -i	(m)	education, educating
me edukue (unë edukoj)	(v)	to educate
fakultet, -i fakultete, -t	(m)	faculty (a branch of learning or instruc- tion in a university)
fiskulturë, -a	(f)	physical education
influencë, -a influenca, -t	(f)	influence
me influencue (unë influencoj)	(v)	to influence
me u-influencue (unë influencohem)	(v)	to be influenced
karrierë, -a	(f)	career
kontroll, -i kontrolle, -t	(m)	control
landë, -a landë, -f	(f)	subject (school); material, lumber, timber
letërsi, -ja letërsi, -t	(f)	literature

maturë, -a matura, -t	(f)	high school diploma
mendje, mendja mendje, -t	(f)	mind
me u-mësue (unë mësohem)	(v)	to be taught; to get used to
mjeksi, -ja	(f)	science of medicine
naftë, -a	(f)	diesel oil, naphtha
ndërtim, -i ndërtime, -t	(m)	construction, constructing
njohuri, -ja njohuri, -t	(f)	knowledge, information
paragjykim, -i paragjykime, -t	(m)	prejudice
paralelisht	(adv)	simultaneously
i, e, të paraluftës	(adj m & f)	pertaining to pre- World War II period
parashkolluer, parashkollorë, parashkollorë	(adj m & f)	pre-school
periudhë, -a periudha, -t	(f)	period (time)
me përfitue (unë përfitoj)	(v)	to profit, benefit, to take advantage
i, të përgjithëshëm e, të përgjithëshme	(adj m & f)	general
me përparue (unë përparoj)	(v)	to progress, advance
pjesëmarrje, -a	(f)	participation, partaking
politeknik, -e politeknikë	(adj)	polytechnic

praktik, -e praktikë	(adj m & f)	practical
praktikë, -a	(f)	practice
me prodhues (unë prodhoj)	(v)	to produce
qytetnim, -i qytetnime, -t	(m)	civilization
me u-regjistruar (unë regjistrohem)	(v)	to be registered, to sign up
i, të riorganizuar e, të riorganizueme	(adj m & f)	reorganized
me u-specializuar (unë specializohem)	(v)	to be specialized
stolisje, stolisja stolisje, -t	(f)	decoration, orna- ment
subjekt, -i subjekte, -t	(m)	subject
shkollues, shkollorë shkollorë	(adj m & f)	school-, scholastic
teknikum, -i teknikume, -t	(m)	trade (high) school
teori, -ja teori, -t	(f)	theory
me urrejtë (unë urrej)	(v)	to hate
vjeçar, -e vjeçarë	(adj m & f)	year-old
zanat, -i zanate, -t	(m)	trade, skill

zooteknik, -e

(adj
m & f)zotechnic (pertain-
ing to the science
relating to the
breeding and domesti-
cation of animals)

Shënime:

t'a merr mendja

of course

* * *

Asht e kotë që të mundohemi t'a shofim veten ashtu si na shofin të tjerët: nuk do t'u besojshim kurr syvet tonë.

Infermierja: Agim, pse i rë shokut t'and kokës?
Agimi: Sepse s'di gramatikë. Ishim tue vù gardh përreth kopshtit të tij dhe ai më tha: "Tash do të marr një hù dhe t'a fus në gropë; kur unë t'ul kokën, ti merr çekiçin e bjeri me gjithë fuqi. Edhe unë i rësh ...".

Shkrimtarja George Sand jetonte në një kështjellë të vogël. Shpeshherë i vijshin miq për të kaluar ca ditë në pronën e saj plot komforte. Një prej këtyre miqve kishte ndejtë jashtëzakonisht shumë dhe nuk po epte shej se donte me u-nisë.

"A e di cili është ndryshimi ndërmjet teje dhe Don Kishotit?" e pyeti Zoja Sand. "Don Kishoti i merrte hotelet për kështjella, kurse ti ... ti i merr kështjellat për hotele".

176

1. Përemnat e pakufishëm

a. Kërkush s'erdhi në mbledhje.

A erdhi ndokush në mbledhje?
Kush s'erdhi në mbledhje?

Ky qen s'është i kërkujt.

I kujt është ky qen?
Cili qen s'është i kërkujt?

Nuk i a kam thënë kërkujt këtë gjë.

A i a kam thënë ndokujt këtë gjë?
Kujt i a kam thënë këtë gjë?

S'pashë kërkënd në kafe mbrëmë.

A pashë ndokënd në kafe mbrëmë?
Kush s'pa kërkënd në kafe mbrëmë?

Ai s'merr pare huá prej kërkujt.

A merr ai pare huá prej ndokujt?
Kush s'merr pare huá prej kërkujt?
Çka s'merr ai hua prej kërkujt?

b. Dikush duhet të ketë punë këtu mbrëmë.

A duhet të ketë punë dikush këtu mbrëmë?
Kush duhet të ketë punë këtu mbrëmë?
Kur duhet të ketë punë dikush këtu?

Kjo shtëpi është e dikujt që s'i a di emnin.

A është kjo shtëpi e dikujt që s'i a di emnin?
E kujt është kjo shtëpi?

I thash dikujt të më sjelli pak çaj.

A i thash dikujt të më sjelli pak çaj?
Kujt i thash të më sjelli pak çaj?
Çka i thash dikujt të më sjelli?

Kanë pa dikë(nd) tue hÿ në kamp pa leje.

A kanë pa dikë(nd) tue hÿ në kamp pa leje?
Kë kanë pa tue hÿ në kamp pa leje?

Kam marrë letër prej dikujt që s'e kam takue kurr.

A kam marrë letër prej dikujt që s'e kam takue kurr?
Kush ka marrë letër prej dikujt që s'e ka takue kurr?

c. Kushdo që e njef, e di se do të martohet.

Kush e di se do të martohet?
Çka di kushdo që e njef?

B kujt do qoftë ajo tokë, ti s'duhet t'a kullosish
bagëtin aty.

Çka s'duhet të bëni?

Do t'i thom kujt do për çashtjen tände.

A do t'i thom kujt do për çashtjen tände?
Kujt do t'i thom për çashtjen tände?

Ti nuk duhet të flasish me këdo për këtë çashtje.

Kush nuk duhet të flasi me këdo për këtë çashtje?
Me kë nuk duhet të flas unë për këtë çashtje?

d. Ndokush mund t'a dijë këtë gjë.

A mund t'a dijë ndokush këtë gjë?
Kush mund t'a dijë këtë gjë?

Kjo shtëpi mund të jetë e ndokujt që nuk banon këtu.

A mund të jetë kjo shtëpi e ndokujt që nuk banon
këtu?
E kujt mund të jetë kjo shtëpi?
Cila shtëpi mund të jetë e ndokujt që nuk banon këtu?

Thueji ndokujt që të na sjelli pak kafe.

A t'i thom ndokujt që të ju sjelli pak kafe?
Kujt t'i thom që të ju sjelli pak kafe?
Çka t'i thom ndokujt që të ju sjelli?

S'pashë ndokënd që njof n'at mbledhje.

A pashë ndokënd që njof n'at mbledhje?
Ku s'pashë ndokënd që njof?

Këtë do t'a kesh ndigjue prej ndokujt.

A do t'a kem ndigjue këtë prej ndokujt?
Prej kujt mund t'a kem ndigjue këtë?

e. Cilido që të vjërë i pari, ai duhet të hapi dritoret.

A duhet t'i hapi dritoret cilido që të vjërë i pari?
Kush duhet t'i hapi dritoret?

I cilitdo qoftë libri, merre; s'ka rëndësi.

A t'a marr librin, i cilitdo qoftë?
Çka të marr?

Cilindo që të gjëjsh në rrugë mbas orës 10 arrestojel

A t'arrestoj cilindo që të gjëj në rrugë mbas
orës 10?
Cilin duhet t'arrestoj?

Merr një filxhan prej cilitdo prej tyne.

Prej cilit të marr një filxhan?
Çka të marr prej cilitdo prej tyne?

f. Cilado që të largohet e fundit, duhet të mbylli derën.

A duhet t'a mbylli derën cilado që të largohet e
fundit?
Çka duhet të bëjë ajo që do të largohet e fundit?

I cilësdo qoftë krahnin, merre; s'ka rëndësi.

A t'a marr krahnin i cilësdo qoftë?
Çka duhet të marr?

Epi kët libër cilësdo prej tyne.

Cilës t'i a ap kët libër?
Çka duhet t'i ap cilësdo prej tyne?

Merre cilendo (pëndë) po të të hëjë në punë.

A t'a marr cilendo (pëndë) po të më hëjë në punë?
Cilën të marr po të më hëjë në punë?

Merr ca libra huá prej cilësdo prej tyne.

A të marr ca libra huá prej cilësdo prej tyne?
Prej kujt të marr libra huá?

2. Emna me parashtesën "pa"

a. Nga një emën:

Ai ka aftësi për këtë punë, prandaj bën rrallë gabime.

A ka ai aftësi për këtë punë, prandaj bën rrallë gabime?

Kush ka aftësi për këtë punë, prandaj bën rrallë gabime?

E pushuen nga puna për paftësi.

A e pushuen nga puna për paftësi?

Kë pushuen nga puna për paftësi?

Pse e pushuen nga puna atë?

Ai ka mundësi të të ndihmojë, por s'do.

A ka ai mundësi të të ndihmojë, por s'do?

Kush ka mundësi të të ndihmojë, por s'do?

Çka ka mundësi ai të bëjë?

Ai është në pamundësi t'i mbajë të gjithë me bukë.

A është ai në pamundësi t'i mbajë të gjithë me bukë?

Kush është në pamundësi t'i mbajë të gjithë me bukë?

Cilët është ai në pamundësi të mbajë?

Ai ka gjumë gjithënjë.

A ka ai gjumë gjithënjë?

Kush ka gjumë gjithënjë?

Jam shumë i lodhur nga pagjumi.

A jam shumë i lodhur nga pagjumi?

Kush është shumë i lodhur nga pagjumi?

Nga se jam shumë i lodhur?

b. Nga një mbiemën:

Në verë ky lum është i kalueshëm me kambë.

A është ky lum i kalueshëm me kambë në verë?

Cili lum është i kalueshëm me kambë në verë?

Kur është i kalueshëm ky lum?

Në dimën kjo rrugë është e pakalueshme për arsye të borës.

A është e pakalueshme kjo rrugë në dimën për arsye të borës?

Cila rrugë është e pakalueshme në dimën për arsye të borës?

Kur është e pakalueshme kjo rrugë?

Pse është e pakalueshme kjo rrugë në dimën?

Ai është shumë i kujdesshëm kur e nget maqinën.

A është ai shumë i kujdesshëm kur e nget maqinën?

Kush është shumë i kujdesshëm kur e nget maqinën?

Kur është ai shumë i kujdesshëm?

Ai është i pakujdesshëm, prandej ka pasë shumë aksidente.

A është ai i pakujdesshëm prandej ka pasë shumë aksidente?

Kush është i pakujdesshëm, prandej ka pasë shumë aksidente?

Pse ka pasë ai kaq shumë aksidente?

Qumështi është shumë i nevojshëm sidomos për fëmijë.

A është qumështi shumë i nevojshëm sidomos për fëmijë?

Për cilët sidomos është shumë i nevojshëm qumështi?

Çka është shumë i nevojshëm sidomos për fëmijë?

Ai ishte i panevojshëm këtu, prandej i dhanë një punë tjetër.

A ishte ai i panevojshëm këtu, prandej i dhanë një punë tjetër?

Kush ishte i panevojshëm këtu, prandej i dhanë një punë tjetër?

Jam shumë i lodhun nga të nxehtit dhe nga puna.

A jam shumë i lodhun nga të nxehtit dhe nga puna?

Kush është shumë i lodhun nga të nxehtit dhe nga puna?

Nga se jam shumë i lodhun?

Ai është i palodhun në punë, prandej i kaloi të gjitha vështirësit.

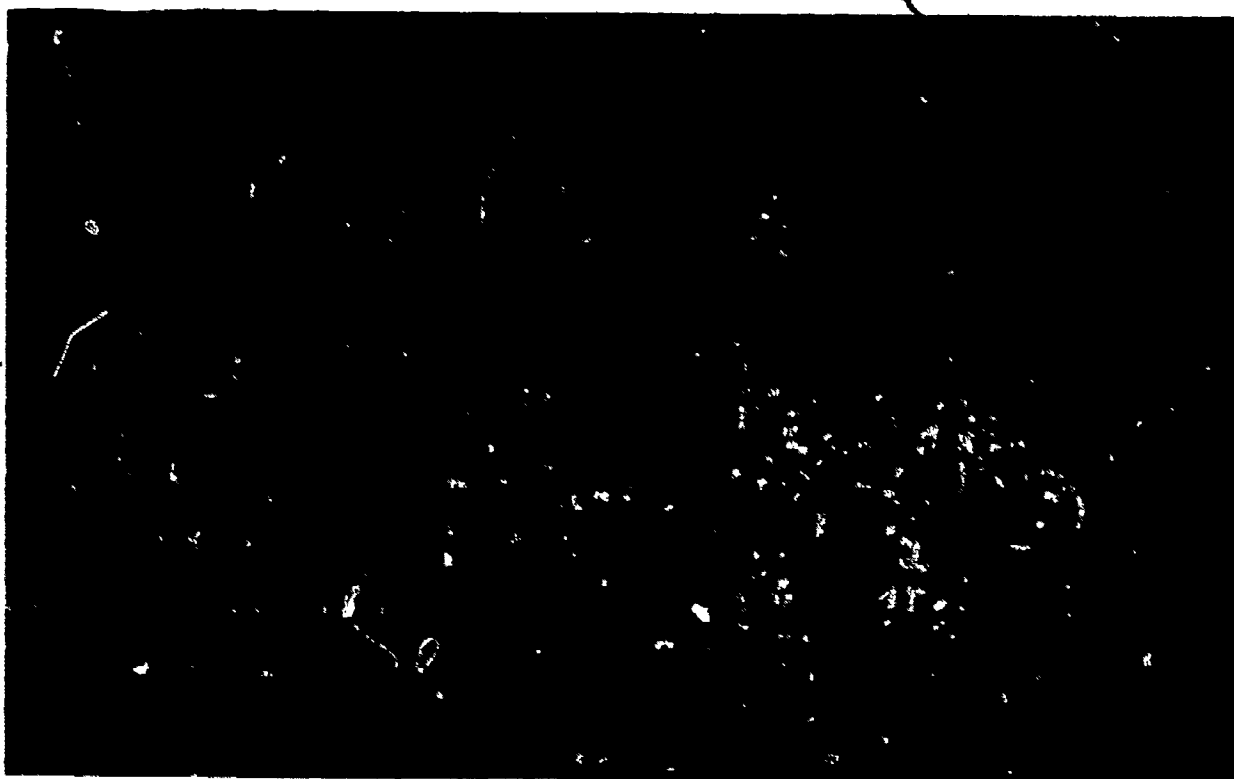
A është ai i palodhun në punë e prandej i kaloi të gjitha vështirësit?

Kush është i palodhun në punë e prandej i kaloi të gjitha vështirësit?

Shëndetsija në R.P. të Shqipërisë

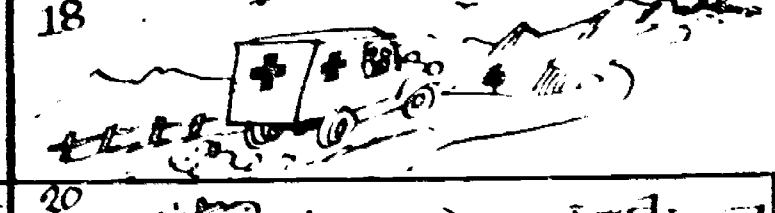
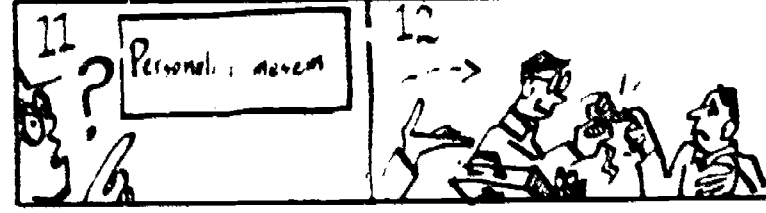
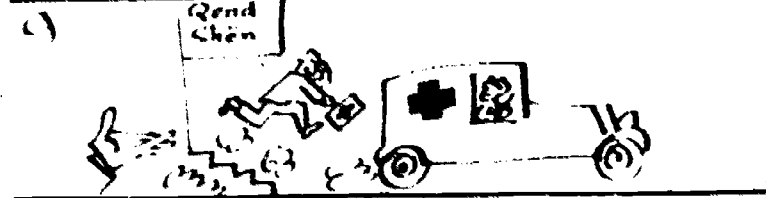
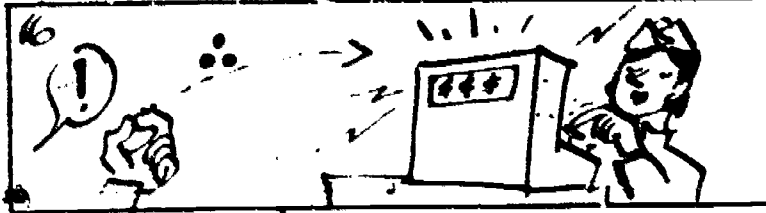
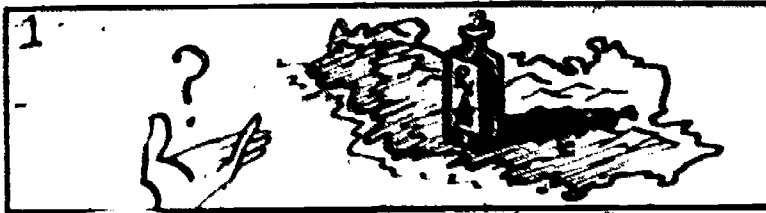
1. Në Shqipëri, mjeksija është e shtetzueme, apo jo?
2. Po. Si çdo gjë tjetër, edhe aktiviteti i mjekëvevet ushtrohet nën kontrollin e shtetit me anë të Ministrisë së Shëndetsisë.
3. Me fjalë tjera, i sëmundi nuk paguen as për mjekim, as për ilaçe dhe as në formë shpërblimi për mjekun.
4. Nuk mund të thuhet se nuk paguen; shërbimet mjeksore janë pjesë e sigurimevet shoqërore, për të cilat ...
5. E di, çdo njeri që punon ep një kontribut mujor.
6. Tamam. Prandej, ndihma mjeksore nuk i epet falas kërkujt.
7. A mund të thërrasi një i sëmundë cilindo, mjek që dishron?
8. Së pari, i sëmundi nuk thërret mjekun, por qendrën shëndetsore, ku ka një numër mjekësh në shërbim.
9. Qendra shëndetsore e dërgon mjekun?
10. Po. Ajo e dërgon mbasi i sëmundi t'a njoftojë mbi simptomat e sëmundjes që ka.
11. Ç'është "personeli i mesëm"?
12. Me këtë emër quhen ndihmës mjekët, të cilët janë t'ushtroem me dhënë ndihmë të shpejtë, me shëruar plagët e sëmundjeve të thjeshta.
13. Pse quhen kështu?
14. Sepse për aftësi profesionale dhe përgjegjësi qëndrojnë në mes t'infermierevet dhe mjekëvevet.
15. Ku e zhvillojnë ata aktivitetin e tyre?
16. Nëpër ambulanca periferike, nëpër konsultore për fëmijë, por sidomos nëpër fabrika e qendra pune.
17. Ç'janë "ekipet javore mjeksore ose dentare"?
18. Janë grupe mjekësh, dentistësh ose mamësh që vizitojnë çdo javë të sëmundët ndër fshatra të largët ku s'ka ambulanca ose spitale rurale.
19. Cilat janë sëmundjet më të përhapura, si p.sh. na këtu kemi sëmundjet e zemrës dhe kancerin?
20. Në Shqipëri, tuberkulozi dhe epidemit e vjetit janë sëmundjet më të përhapura.

21. Cilat epidemi?
22. Tifoja, barku i keq, sidomos ndër foshnje.
23. Pse vallë?
24. Duket se vapa e madhe i prish shpejt ushqimet.

Nji kishë e vjetër në Mborje, afër Korçës, ndërtue në vjetin 898.

LESSON 69

Public Health in the People's Republic of Albania

1. In Albania, medicine is socialized, isn't it?
2. Yes. Like anything else the activity of the physicians is under state control, through the Ministry of Health.
3. In other words, the patient doesn't pay either for treatment, medicine or the doctor's fees.
4. Well, you can't say that he doesn't pay. Medicare is part of social security, for which ...
5. I know. Every person that works gives a monthly contribution.
6. Exactly. Therefore, medicare is not given free to anybody.
7. Can a patient call any doctor he wishes?
8. First of all, the patient cannot call a doctor, but calls the medical center where a number of doctors are on duty.
9. You mean that the medical center sends the physician?
10. Yes. They send the doctor after the patient has given the symptoms of the disease that he has.
11. What's "middle personnel"?
12. This name is given to the assistant physicians, who are trained in giving first aid, to treat wounds and simple diseases.
13. Why are they called this?
14. Because for professional skill and responsibility they fall between nurses and doctors.
15. Where do they practice their activity?
16. In suburban ambulances, in consulting centers for children, but especially in the factories and in work centers.
17. What are the "medical or dental weekly crews"?
18. They are a group of physicians, dentists and midwives, who visit every week the remote villages where there are no ambulances or rural hospitals.

19. What are the most wide spread diseases, for example we have heart disease and cancer here.
20. In Albania, tuberculosis and the yearly epidemics are the most wide spread.
21. What epidemics?
22. Typhoid fever, dysentery, especially among children.
23. I wonder why?
24. It seems that the heat spoils the foodstuffs quickly.

Indefinite compound pronouns:

(a) The following indefinite compound pronouns refer to persons only and cannot be used as adjectives (followed by a noun).

ndokush	someone, (it is usually used to ask questions)
dikush	someone, somebody
pakkush	few people
shumëkush	many people
gjithkush	everybody
askush or kurrkush (kërkush)	nobody
tjetërkush	somebody else
kushdo	anyone, whoever

Paradigms of ndokush and kushdo

Nom.	ndokush	kushdo
Gen. i, e, të	ndokujt	kujtëdo
Dat.	ndokujt	kujtëdo
Acc.	ndokë, ndokënd	këdo
Abl. prej	ndokujt	prej kujtëdo

(b) The following may refer to persons or objects, and be followed by a noun (used in the indefinite form, but only the indefinite adjective is declined).

cilido, cilado	everybody, anyone (no matter who)
secili, secila	each, everyone, anyone (of them)
gjithësecili, gjithësecila	each of them, everyone of them

Paradigms of cilido and cilado

Nom.		cilido (djalë)		cilado (vajzë)
Gen.	i, e, të	cilitdo "	i, e, të	cilësdo "
Dat.		cilitdo "		cilësdo "
Acc.		cilindo "		cilëndo "
Abl.	prej	cilitdo "	prej	cilësdo "

(c) The following are used as adjectives only if followed by a noun.

çdo each, every (The noun that follows is declined in the indefinite singular):

Nom.		çdo djalë
Gen.	i, e, të	çdo djali
Dat.		çdo djali
Acc.		çdo djalë
Abl.	prej	çdo djali

nji farë a certain kind of

kurrfarë none of that kind

çfarëdo any kind (precedes the noun in the ablative).

Examples:

Ky djathë bëhet në një farë katundi të Shqipërisë Veriut.

(This cheese is produced in a certain village of Northern Albania.)

Nuk më pëlqen me lexue kurrfarë reviste.

(I don't like to read any kind of magazines.)

Blëj çfarëdo mishi që të gjejsh në treg.

(Buy any kind of meat you find in the market)

Më nuk më pëlqen qumështi, çfarëdo qumështi që të jetë.

(I don't like milk, no matter what kind of milk it is.)

A e njeh ti një farë Haki Bakalli?

(Do you know a certain Haki Bakalli?)

1. Përemnat e pakufishëm

a. Emnorja

Gjithëkush e di se ai ka lë në Përmet.
Kush e di se ai ka lë në Përmet?
Ç'di gjithëkush?

Shumëkush shkon për pushime në gusht.
Kush shkon për pushime në gusht?
Në ç'muej shkon shumëkush për pushime?
Ç'bën shumëkush në gusht?

Pakkush udhëton sot më kalë.
Kush udhëton sot më kalë?
Ç'bën sot pakkush?
Qysh udhëton sot pakkush?

Dikush ka thye xhamin e dritores.
Ç'ka thye dikush?
Kush e ka thye xhamin e dritores?
Cilin xham ka thye dikush?

Kërkush (kurrkush) s'do me e blë këtë radio të vjetër.
Kush s'do me e blë këtë radio të vjetër?
Çka s'do me blë kërkush?
Cilin radio s'do me e blë kërkush?

Askush nuk më tregoi se ç'kishte ngjã.

Kush nuk më tregoi se ç'kishte ngjã?
Çka nuk më tregoi askush?

b. Gjindorja

Kjo ambëlsinë s'është vetëm imja, është e gjithëkujt.
Cila ambëlsinë s'është vetëm imja?
E kujt është kjo ambëlsinë?

Shtëpfit e shumëkujt kanë dritore të vogla.
Shtëpfit e kujt kanë dritore të vogla?
Çfarë dritoresh kanë shtëpfit e shumëkujt?

Ky është vetëm mendimi i pakkujt.
Cili është vetëm mendimi i pakkujt?
Mendimi i kujt është ky?

Ai s'është automobili i Janit, është i dikujt tjetër.
 Cili automobil s'është i Janit, por i dikujt tjetër?
 I kujt është ai automobil?

Ajo s'është çanta e kërkujt që njof unë.
 Cila s'është çanta e kërkujt që njof unë?
 Çka s'është ajo?

Paret e askujt nuk do të shpenzohen kot.
 A do të shpenzohen kot pare e ndokujt?
 Cilat pare nuk do të shpenzohen kot?

c. Dhënorja

Gjithëkujt nuk i pëlqen të shkojë për pushime në verë.
 Kujt nuk i pëlqen të shkojë për pushime në verë?
 Çka nuk i pëlqen gjithëkujt të bëjë?

Shumëkujt i duhet të marri pare huá në fund të vjetit.
 A i duhet shumëkujt të marri pare huá në fund të vjetit?
 Kujt i duhet të marri pare huá në fund të vjetit?
 Ç'i duhet të marri shumëkujt në fund të vjetit?

Pakkujt i kanë thënë të vijë nesër në punë.
 Kujt i kanë thënë të vijë nesër në punë?
 Çka i kanë thënë pakkujt?

I bëna telefon dikujt me ardhë me më marrë.
 Kujt i bëna telefon me ardhë me më marrë?
 Pse i bëna telefon dikujt?

Nuk i tregova kërkujt se do të nisemi nesër.
 Kujt nuk i tregova se do të nisemi nesër?
 Çka nuk i tregova kërkujt?

Askujt nuk i tregon sa vjeç është.
 Kujt nuk i tregon sa vjeç është?
 Çka nuk i tregon askujt?

d. Kallzorja

Kam pyet gjithëkënd, por askush s'e njef.
 A kam pyet gjithëkënd, por askush s'e njef?
 Kë kam pyet, por askush s'e njef?
 Kush ka pyet gjithëkënd, por askush s'e njef?

Do të ëshillohem me shumëkënd para se të vendos.
 Me kë do të këshillohem para se të vendos?
 Çka do të bëj para se të vendos?
 Kush do të këshillohet me shumëkënd para se të vendosi?

Unë njoftoj pakkënd në rrugën ku banoj.

Kë njoftoj unë në rrugën ku banoj?

Në cilën rrugë njoftoj unë pakkënd?

Kush njoftoj pakkënd në rrugën ku banon?

Nesër mbrama kam ftue dikë(nd) për darkë.

Kë kam ftue për darkë nesër mbrama?

Kush ka ftue dikë(nd) për darkë nesër mbrama?

S'pashë në teatër kërkënd që njoftoj.

Kë s'pashë në teatër?

Ku s'pashë kërkënd që njoftoj?

Kush s'paj në teatër kërkënd që njoftoj?

Nuk do të shkoj me askënd tjetër në Korçë.

Me kë nuk do të shkoj në Korçë?

Ku nuk do të shkoj me askënd tjetër?

Kush nuk do të shkojë me askënd tjetër në Korçë?

e. Rrjedhja

S'kam marrë ende përgjegje prej gjithëkujt.

Prej kujt s'kam marrë ende përgjegje?

Çka s'kam marrë ende prej gjithëkujt?

Kush s'ka marrë ende përgjegje prej gjithëkujt?

Pres lajme prej shumëkujt.

Prej kujt pres lajme?

Ç'pres prej shumëkujt?

Kush pret lajme prej shumëkujt?

Prej pakuajt kam marrë letër muejin që shkoi.

Prej kujt kam marrë letër muejin që shkoi?

Çka kam marrë prej pakuajt muejin që shkoi?

Kur kam marrë letër prej pakuajt?

Kam marrë një kartëpostale prej dikujt që ti nuk njoftoj.

Prej kujt ke marrë një kartëpostale?

Çka ke marrë prej dikujt që ti nuk njoftoj unë?

Sa kartëpostale ke marrë prej dikujt që nuk njoftoj unë?

S'kam marrë pare huá prej kërkujt.

Prej kujt s'kam marrë pare huá?

Çka s'kam marrë prej kërkujt?

Kush s'ka marrë pare huá prej kërkujt?

Nuk pres letër prej askujt.
 Prej kujt nuk pres letër?
 Çka nuk pres prej askujt?
 Kush nuk pret letër prej askujt?

f. Fto nxânsit të bëjnë nga një fjall me këto përemna të pakufishëm: secili, secila, cilido, cilado, çfarëdo.

2. Emnat e formuem me "pa"

a. Nga një emën

Gjergji ka mundësi të vijë nesër mbasdreke.
 Kur ka mundësi të vijë Gjergji?
 Kush ka mundësi të vijë nesër mbasdreke.
 Ç'ka mundësi të bëjë Gjergji nesër mbasdreke.

Tahiri është në pamundësi të vijë n'orën pesë.
 Kush është në pamundësi të vijë n'orën pesë?
 Ç'është Tahiri në pamundësi të bëjë?

Drejtësija është karakteristike e njeriut të ndershëm.
 Karakteristike e cilit njeri është drejtësija?
 Cili virtyt është karakteristike e njeriut të ndershëm?

Këtij njeriu i kanë bërë shumë padrejtësi.
 Kujt i kanë bërë shumë padrejtësi?
 Ç'i kanë bërë këtij njeriu?
 Sa padrejtësi i kanë bërë këtij njeriu?

Një punëtuar i mirë punon me kujdes.
 Cili punëtuar punon me kujdes?
 Si punon një punëtuar i ndershëm?

Shtëpia mori zjarr nga pakujdesija e të zotit.
 Çka i ngjau shtëpis nga pakujdesija e të zotit?
 Nga se mori zjarr shtëpia?

b. Nga mbiemni

Të gjithë shokët e mij janë të martuem.
 Shokët e kujt janë të martuem?
 Cilët shokë janë të martuem?

Vllai i tij është i pamartuem.
 Vllai i kujt është i pamartuem?
 Kush është i pamartuem?

Asht e mundun që të nisemi të gjithë me aeroplan.
 A është e mundun që të nisemi të gjithë me aeroplan?
 Me se është e mundun që të nisemi të gjithë?
 Ç'është e mundun të bëjmë të gjithë?

Asht e pamundun që të nisemi të gjithë me tren.
 A është e pamundun që të nisemi të gjithë me tren?
 Me se është e pamundun të nisemi të gjithë?
 Ç'është e pamundun të bëjmë të gjithë?

Mishi është një ushqim i nevojshëm për njeriun.
 Për kë është mishi një ushqim i nevojshëm?
 Çfarë ushqimi është mishi për njeriun?

Çakmaku është i panevojshëm për ata që nuk e
 pijnë duhanin.
 A është çakmaku i panevojshëm për ata që nuk e
 pijnë duhanin?
 Për kë është çakmaku i panevojshëm?

Kur ngasim automobilin duhet të jemi të kujdesshëm.
 Qysh duhet të jemi kur ngasim automobilin?
 Kur duhet të jemi të kujdesshëm?

Vllai i saj është njëri i pakujdesshëm.
 A është vllai i saj njëri i pakujdesshëm?
 Vllai i kujt është njëri i pakujdesshëm?
 Çfarë njeriu është vllai i saj?

Ajo është e kënaqun me punën që ka.
 Kush është e kënaqun me punën që ka?
 Me cilën punë është e kënaqun ajo?

Ajo është e pakënaqun me rrogën që merr.
 Kush është e pakënaqun me rrogën që merr?
 Me cilën rrogë është e pakënaqun ajo?

Uji në shishe nuk është i mjaftueshëm për mue.
 Cili ujë nuk është i mjaftueshëm për mue?
 Për kë nuk është i mjaftueshëm uji në shishe?

Këto të holla janë të mjaftueshme për një muej.
 Për sa muej janë të mjaftueshme këto të holla?
 Cilat të holla janë të mjaftueshme për një muej?

Rroga që marr unë është e pamjaftueshme për një familje
4 vetësh.

Cila rrogë është e pamjaftueshme për një familje
4 vetësh?

Për cilën familje është e pamjaftueshme rroga që
merr ti?

3. Nxënësi të bëjë pyetje nga këto fjali:

Plaga e tij ka nevojë për mjekim.

Vjet djali i tij ka filluar të ushtrojë zanatin
si berber.

Në qoftë se punoj të dielevet do të m'apin një
shpërblim mjaft të mirë.

Do t'a bëj vetë; nuk kam nevojë për ndihmë.

Gjendja e tij shëndetsore është mjaft e mirë.

Dje më kanë njoftuar për ardhjen e tij në Durrës.

Megjithëqë jemi në mes të verës nuk bëjmë të
nxehët.

Anglishtja është një ndër gjuhët më të përhapura
në botë.

Ajo grue me foshnje në krah është Zoja Kosturi.

Zemra e njeriut gjindet në anën e majtë të gjoksit.

Këtë libër nuk e kam blerë, por më kanë dhënë
falas.

Për të shkuar nga Elbasani në Korçë duhet kaluar
nëpër Pogradec.

Unë s'kam përgjegjësi për ç'ka ngjall mbramë.

Disa sëmundje nuk mund të shërohen.

Ministri me personelin ndihmës u-nisën mbramë.

Mjekësia në Shqipëri është e shtetzueme; kjo do të thotë se mjekët, ndihmës mjekët, dentistat dhe infermieret janë nëpunës të shtetit; ata mund t'ushtrojnë zanatin e tyre vetëm gjatë kohës së lirë, d.m.th. jashtë orarit të punës. Dikasteri që administron shërbimet mjeksore është Ministrija e Shëndetsis.

Sigurimet Shoqnore Shtetnore në R.P.Sh. u përgjajnë shumë atyne në Bashkimin Sovietik dhe mvaren nga Ministrija e Financave, ato veprojnë në bashkëpunim me Ministrinë e Mbrendëshme, me Ministrinë e Shëndetsis dhe me Bashkimet Profesionale. Sigurimet Shoqnore Shtetnore përfshijnë këto ndihma: (1) ndihmat mjeksore, (2) ndihmat për paaftësi të përkohëshme në punë, (3) ndihmat për foshnjen mbas lindjes, (4) pensionet dhe (5) ndihmat për plotësimin e nevojave kulturore të punëtorëve dhe nëpunësve.

Ndihmat mjeksore u epen falas gjithë atyne që punojnë dhe familjarëve të tyre; tue qenë se në Shqipëri nuk ka njerëz që nuk punojnë -- Kushtetuta thotë se "puna është detyrë; kush nuk punon nuk ha" -- pothuajse i gjithë populli ka të drejtë me kërkue ndihmë mjeksore nga qendrat shëndetsore.

Ndihmat për paaftësi të përkohëshme i marrin të gjithë ata punëtorë e nëpunës që bienë të sëmundë ase

vriten në punë dhe grát me barrë ca kohë para dhe mbas lindjes.

Punëtori, kur e ndien veten të sëmundë, shkon në qendrën shëndetsore dhe kërkon të vizitohet nga një prej mjekëve që ka atje në shërbim. Po që se nuk është në gjendje me ecë, atëherë thërret qendrën shëndetsore të lagjes, e cila, mbasi pyet për simptomat e sëmundjes, i çon mjekun. Punën më të madhe nëpër qendrat shëndetsore, nëpër ambulanca periferike, nëpër fabrika e qendra pune e bëjnë ndihmës mjekët; këta janë t'ushtuem me shëruje sëmundje të thjeshta; në konsultoret për fëmijë, ata këshillojnë nënat e reja si me rritë fëmijët.

QUESTIONS-PYETJE

1. Ku është e shtetzueme mjeksija?
2. Tue qenë mjeksija e shtetzueme, cilët janë nëpunës të shtetit?
3. Pse janë nëpunës të shtetit mjekët, ndihmës mjekët, dentistat dhe infermieret?
4. Kur mund t'a ushtrojnë ata zanatin e tyre?
5. Cilët mund t'a ushtrojnë zanatin e tyre gjatë kohës së lirë?
6. Kur është "kohë e lirë" për mjekët, dentistat etj.?
7. Cili dikaster i administron shërbimet mjeksore?
8. Cilat shërbime administron Ministrija e Shëndetsfis?
9. Cilave sigurime u përgjajnë shumë Sigurimet Shoqnore Shtetnore në R.P.Sh.?
10. Nga cila ministri mvaren Sigurimet Shoqnore Shtetnore?
11. Në bashkëpunim me cilat ministri veprojnë Sigurimet Shoqnore Shtetnore?
12. Sa lloj ndihmash përfshijnë Sigurimet Shoqnore Shtetnore?
13. Cilat janë 5 llojet e ndihmave që përfshijnë Sigurimet Shoqnore Shtetnore?
14. Çfarë lloj ndihmash u epen falas gjithë atyne që punojnë dhe familjarëvet të tyre?
15. Cilëve u epen falas ndihmat mjeksore?
16. A ka njerëz që nuk punojnë në Shqipni?
17. Çka thotë Kushtetuta për punën?
18. A ka ndonji njeri që nuk punon në Shqipni?
19. Pse pra, pothuajse i gjithë populli ka të drejtë me kërkue ndihmë mjeksore?

20. Nga cilat organizata kërkon populli ndihmë mjeksore?
21. Çfarë ndihmash marrin të gjithë ata punëtorë e nëpunës që bijnë të sëmundë?
22. Cilët i marrin ndihmat për paaftësi të përkohëshme?
23. Vetëm ata që bijnë të sëmundë kanë të drejtë me marrë ndihmat e paaftësis së përkohëshme?
24. Kush tjetër ka të drejtë me kërkue ndihmat e paaftësis së përkohëshme?
25. Kur i marrin grat me barrë ndihmat e paaftësis së përkohëshme?
26. Ku shkon punëtori kur e ndien veten të sëmundë?
27. Çka kërkon punëtori nga një prej mjekëve që ka në shërbim atje?
28. Çka bën punëtori kur e ndien veten të sëmundë?
29. Po qe se punëtori nuk është në gjendje me ecë, cilën zyrë thërret ai?
30. Ku gjindet qendra shëndetsore që thërret punëtori?
31. Në cilin rast thërret punëtori qendrën shëndetsore të lagjes së tij?
32. Për çka e pyet punëtorin qendra shëndetsore?
33. Mbasi e pyet punëtorin për simptomat e sëmundjes, çka bën qendra shëndetsore?
34. Kur i a çon mjekun punëtorit qendra shëndetsore e lagjes?
35. Kush e bën punën më të madhe nëpër qendrat shëndetsore?
36. Sa punë bëjnë ndihmës mjekët nëpër qendrat shëndetsore, nëpër ambulanca periferike, nëpër fabrika e qendra pune?
37. Ku e bëjnë ndihmës mjekët punën më të madhe?
38. Cilët janë t'ushtruem me shërue sëmundje të thjeshta?

39. Çfarë sëmundjesh janë t'ushtruen me shërue ndihmës mjekët?
40. Cilat nana këshillojnë ata si me rritë fëmijët?
41. Kush i këshillon nanat e reja si me rritë fëmijët?
42. Çfarë pune bëjnë ndihmës mjekët nëpër konsultore për fëmijë.

Curr në Majën e Çardakut,
Shalë

Përgjegjnieu këtyne pyetjeve:

1. Sa herë në minut rref zemra e nji njeriu me shëndet të mirë?
2. Çka kuptoni ju me fjalët "kontribut mujor"?
3. Çka kuptoni ju me fjalët "kjo është përgjegjësjja ime"?

Bëni 5 fjalis me këto fjalë:

falas

me njoftue

i përhapun

me shërue

shpërblim

me dhënë këshilla

aftësi, -ja aftësi, -t	(f)	ability, capability
aktivitet, -i aktivitete, -t	(m)	activity
ambulancë, -a ambulanca, -t	(f)	first aid station, infirmary, ambu- lance
ambulancë periferike ambulanca "	(f)	suburban first aid station
barku i keq	(m)	dysentery
bashkëpunim, -i	(m)	collaboration, collaborating, cooperation, co- operating
cilido	(adj m & pron.)	any, whoever, whichever
dentâr, -e	(adj m & f)	dental
ekip, -i ekipe, -t	(m)	crew
epidemf, -ja epidemf, -t	(f)	epidemic
falas	(adv)	free (of charge), gratis
foshnje, -ja foshnje, -t	(f)	baby
grue me barrë	(f)	pregnant woman
javuer, javore	(adj m & f)	weekly
kancer, -i	(m)	cancer
kërkush	(pron)	(to) nobody

konsultore, konsultorja konsultore, -t	(f)	dispensary
kontribut, -i kontribute, -t	(m)	contribution
mamf, -ja mamf, -t	(f)	midwife
në mes (të)	(prep)	between
mjekim, -i mjekime, -t	(m)	treatment (medical)
mjeksuer, mjeksore	(adj m & f)	medical
mujuer, mujore	(adj m & f)	monthly
ndihmë, -a ndihma, -t	(f)	help, aid, contri- bution
ndihmës, -e	(adj m & f)	assistant-, auxiliary
nëpër	(prep)	in, through, across
me njoftue (unë njoftoj)	(v)	to notify, advise
paaftësi, -ja paaftësi, -t	(f)	inability, ineffi- ciency, incapability
pension, -i pensione, -t	(m)	pension; board- inghouse
personel, -i	(m)	personnel
përgjegjësi, -ja përgjegjësi, -t	(f)	responsibility
i, e, të përhapun të përhapuna	(adj m & f)	widespread
i, të përkohëshëm e, të përkohëshme	(adj m & f)	temporary, pro- visional

plagë, -a plagë, -t	(f)	wound, scar, sore
plotësim, -i	(m)	completion, completing
rural, -e	(adj m & f)	rural
me rritë (unë rris)	(v)	to grow, raise
simptomë, -a simptoma, -t	(f)	symptom
shëndetsi, -ja	(f)	health, sanitation
shëndetsuer, shëndetsore	(adj m & f)	medical, sanitary
me shërue (unë shëroj)	(v)	to heal
shpërblim, -i shpërblime, -t	(m)	compensation, reparations, damages
tifo, -ja	(f)	typhus
tuberkuloz, -i	(m)	tuberculosis
me u-ushtroem (unë ushtrohem)	(v)	to be exercised, exerted, trained
i, t'ushtruem e, t'ushtrueme	(adj m & f)	trained
zemër, zemra zemra, -t	(f)	heart

1. Përdorimi i foljevet të formës thuhet, flitet, tregohet, etj.

- me thënë:

A thonë se e kanë pushue nga puna për vjedhje?
Po, thonë se e kanë pushue nga puna për vjedhje.

Kush thotë se e kanë pushue nga puna për vjedhje?
Gjithëkush thotë se e kanë pushue nga puna për vjedhje.

Për çka thonë se e kanë pushue nga puna?
Thonë se e kanë pushue nga puna për vjedhje.

- me u-thënë:

A thuhet se e kanë pushue nga puna për vjedhje?
Po, thuhet se e kanë pushue nga puna për vjedhje.

Për çka thuhet se e kanë pushue nga puna?
Thuhet se e kanë pushue nga puna për vjedhje.

- me folë:

A flasin bota për Skënder Teqen gjithëfarë fjalësh së këqija?
Po, bota flasin gjithëfarë fjalësh së këqija për Skënder Teqen.

Kush flet fjalë të këqija për Skënder Teqen?
Bota flasin fjalë të këqija për Skënder Teqen.

Çfarë fjalësh flasin bota për Skënder Teqen?
Bota flasin gjithëfarë fjalësh së këqija për Skënder Teqen.

- me u-folë:

A fliten gjithëfarë fjalësh së këqija për Skënder Teqen?
Po, për Skënder Teqen fliten gjithëfarë fjalësh së këqija.

Çfarë fjalësh fliten për Skënder Teqen?
Për Skënder Teqen fliten gjithëfarë fjalësh së këqija.

Për kë fliten gjithëfarë fjalësh së këqija?
Për Skënder Tegen fliten gjithëfarë fjalësh së këqija.

2. Përdorimi i vetes së tretë të fojevet pësore me kuptimin "është ase nuk është e mundun," "është ase nuk është zakon":

A është zakon me shkue në një dasëm pa ftesë?
Jo, pa ftesë nuk është zakon me shkue në një dasëm.

Ku nuk është zakon me shkue pa ftesë?
Në një dasëm nuk është zakon me shkue pa ftesë.

Pa çka nuk është zakon me shkue në një dasëm?
Pa ftesë nuk është zakon me shkue në një dasëm.

A shkohet në një dasëm pa ftesë?
Jo, pa ftesë nuk shkohet në një dasëm.

Ku nuk shkohet pa ftesë?
Në një dasëm nuk shkohet pa ftesë.

Pa çka nuk shkohet në një dasëm?
Pa ftesë nuk shkohet në një dasëm.

A është e mundun me udhëtue nëpër këtë krahinë në dimën?
Jo, nëpër këtë krahinë nuk është e mundun me udhëtue në dimën.

Ku nuk është e mundun me udhëtue në dimën?
Nëpër këtë krahinë nuk është e mundun me udhëtue në dimën.

A udhëtohet nëpër këtë krahinë në dimën?
Jo, nëpër këtë krahinë nuk udhëtohet në dimën.

Ku nuk udhëtohet në dimën?
Nëpër këtë krahinë nuk udhëtohet në dimën.

Në cilën stinë nuk udhëtohet nëpër këtë krahinë?
Nëpër këtë krahinë nuk udhëtohet në dimën.

A është zakon, ndër katunde, me e çue ke burri nusen më kalë?
Po, ndër katunde është zakon me e çue nusen ke burri më kalë.

Ku është zakoni me e çue nusen ke burri më kalë?
 Ndër katunde është zakoni me e çue nusen ke burri
 më kalë.

A çohet nusja ke burri më kalë ndër katunde?
 Po, ndër katunde nusja çohet ke burri më kalë.

Si çohet nusja ke burri ndër katunde?
 Ndër katunde nusja çohet ke burri më kalë.

Ku çohet nusja ke burri më kalë?
 Nusja çohet ke burri më kalë ndër katunde.

3. Përdorimi i ndajfoljes "mos" para dhe mbas "të-s"
 së lidhores:

Mësuesi: Ai më tha mos të rrij këtu.

Nxënsi: Ai më tha të mos rrij këtu.

Vazhdoni:

Ai ka vendosë mos të të ftojë.
 Ai ka vendosë të mos të ftojë.

Ai ka vendosë mos t'a ftojë.
 Ai ka vendosë të mos e ftojë.

Ai ka vendosë mos të na ftojë.
 Ai ka vendosë të mos na ftojë.

Ai ka vendosë mos t'i ftojë.
 Ai ka vendosë të mos i ftojë.

Pse keni dëshirë mos të bjerë shi?
 Pse keni dëshirë të mos bjerë shi?

Mos të rrijë pa punë.
 Të mos rrijë pa punë.

Asht mirë që na mos të flasim më për këtë çashtje.
 Asht mirë që na të mos flasim më për këtë çashtje.

Unë dishroj që mos t'i a thoni këtë gjë atij.
 Unë dishroj që të mos i a thoni këtë gjë atij.

Ushtria Popullore Shqiptare

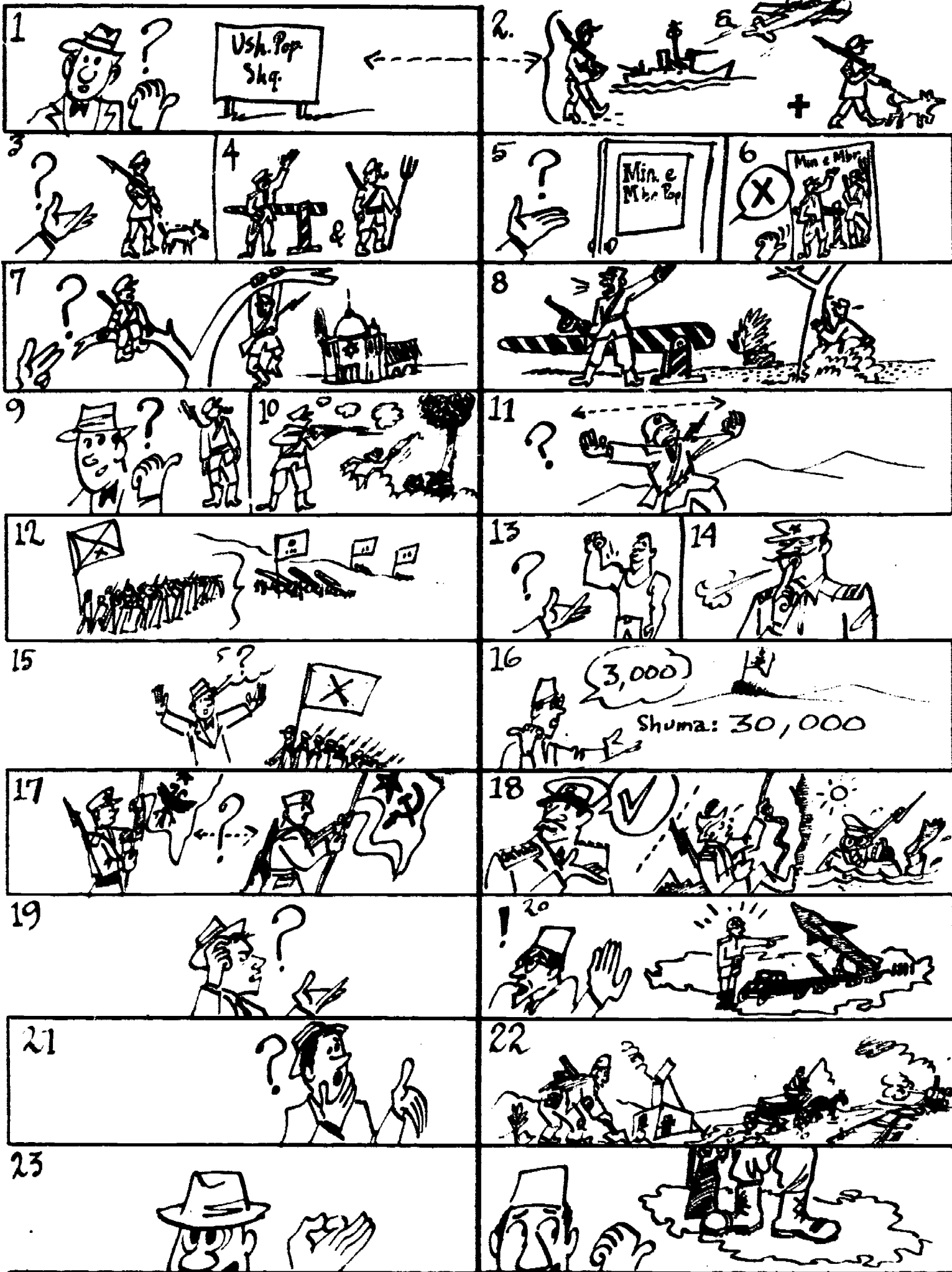
1. Ç'kuptoni me fjalët "Ushtria Popullore Shqiptare"?
2. Me këtë emën njifen kolektivisht Forcat e Armatosuna: tokësore, detare dhe ajrore, si edhe Forcat Ushtarake të Sigurimit.
3. Ç'përfshijnë Forcat Ushtarake të Sigurimit?
4. Ato përfshijnë Rojën e Kufnit dhe Mbrojtjen e Popullit, që quhet edhe Sigurimi.
5. Prej Ministrisë së Mbrojtjes Popullore mvaren të gjitha këto?
6. Jo. DË të fundit mvaren nga Ministrija e Mbrendëshme, sepse janë më fort forca politike policore se sa ushtarake.
7. Cili është misioni i secilës nga këto dy degë të Forcave të Armatosuna?
8. Misioni i Rojës së Kufnit është me rrejtë kufnin, kryesisht që të mos aratisen njerëz të pakënaqun e kundërshtarët e regjimit.
9. Po tjetra, dhe me thënë Mbrojtja e Popullit?
10. Ajo mbron regjimin nga çdo akt rezistence a sabotimi ase nga një kryengritje e armatosun; merret edhe me kundërzbulim.
11. Cila është njisija taktike më e madhe e fuqivet tokësore?
12. Brigada e kambësoris, e cila përfshin një regjiment artilerije dhe ca bataliona tjerë repartesh së veçanta.
13. Sa është efektiv i kësaj njisije?
14. Autoritetet shqiptare nuk e kanë shpallë kurr botënisht numrin e saktë që kanë nën armë.
15. Mirëpo, sa mendohet të jetë efektiv i kësaj brigade?
16. 3000 vetë. Fuqit e sotshme ushtarake nuk besohet t'i kalojnë 30,000 vetët, tue numruet edhe kuadrot.
17. Ushtria shqiptare, a u përshtatet ndopak parimevet t'organizimit taktik sovietik?
18. Në vija të përgjithëshme po, por Forcat e armatosuna u janë përshtatë më fort konditavet të vendit.

19. Çka doni me thënë me këtë?
20. Nji fuqi moderne të pajisun dhe t'armatosun mirë nuk mund t'a ketë kurr Shqipnija.
21. Cilat janë arsyet që e pengojnë të ketë nji ushtri të tillë?
22. Gjendja financiare e popullit, mungesa e zhvillimit t'industrisë, rrjeta e kufizuese e rrugëvevet dhe e hekurudhëvevet.
23. Keni të drejtë. Këto janë arsye të forta.
24. Sido që të jetë, për Shqipninë ushtria e saj është mjaft e madhe.

Tiranë, Xhamija e Vjetër dhe Sahati (fot. 1938)

LESSON 70

The Albanian People's Army

1. What do you mean by the words "The Albanian People's Army"?
2. The Armed Forces are known collectively by this name; those of the land, sea and air, as well as the Security Armed Forces.
3. What do the Security Armed Forces include?
4. They include the Frontier Guard and the "People's Defense" which is also called the Security.
5. Are they all part of the Ministry of Defense?
6. No. The last two are under control of the Ministry of Interior, because they are mostly political police forces rather than military.
7. What is the mission of each of these two branches of the Armed Forces?
8. The mission of the Frontier Guard is to guard the border, primarily not to allow discontented citizens and opponents of the regime to flee the country.
9. What about the other one? I mean the People's Defense?
10. It protects the regime from any resistance or sabotage acts or from an armed revolt; it also deals with counterintelligence.
11. What is the largest tactical unit of the land forces?
12. The infantry brigade, which comprises an artillery regiment and several other batalions of special units.
13. What's the strength of this unit?
14. The Albanian authorities have never announced publicly the exact number of men in the Armed Forces.
15. How large is this brigade thought to be?
16. It has 3000 men. The present Armed Forces are not believed to have more than 30,000 men, counting the officers and NCO's also.
17. Does the Albanian army comply somewhat with the principles of the Soviet tactical organization?
18. In general lines yes, but the Armed Forces are adjusted mostly to the local conditions.

19. What do you mean by this?
20. Albania can never have a modern, well armed and equipped army.
21. What are the reasons that hinder her from having such an army?
22. The economic condition of the people, lack of industrial development and the limited network of roads and railroads.
23. You are right. These are very good reasons.
24. Anyway, for Albania its army is quite large.

Compound adjectives

Adjectives in Albanian may be formed by combining a noun with another noun, a noun with an adjective after omitting the particle, or an adverb with a noun. These types of adjectives are of high frequency in speech and oftentimes cannot be found in dictionaries. Moreover, their translation is quite often difficult; students are encouraged to analyze their derivation in order to get the real meaning and enjoy the beauty of the expression.

Examples:

(a) Adjectives formed by two nouns:

sÿ (eye)	zhgabë (eagle)	sÿzhgabë (sharp-sighted)
gojë (mouth)	mjaltë (honey)	gojëmjaltë (gentle)
buzë (lip)	gaz (laughter)	buzëgaz (good natured, jolly)
zemër (heart)	gûr (stone)	zemërgûr (cold hearted)

(b) Adjectives formed by a noun and adjective:

dorë (hand)	i lëshuem (loose)	dorëlëshuem (spendthrift)
faqe (cheek)	e bardhë (white)	faqebardhë (successful, honorable)
faqe (cheek)	i zi, (black) e zezë	faqezî, faqezezë (wretched, vile, dishonest)
fjalë (word)	i madh (big)	fjalëmadh (bombastic, arrogant)

(c) Adjectives formed by a noun and adverb:

fjalë (word)	shumë (much)	fjalëshumë (chatterbox)
fjalë (word)	mirë (good)	fjalëmirë (peacemaker)
kuptim (mean- ing)	plot (full)	kuptimplotë (meaningful)

(d) Adjectives formed by a noun and an agentival noun:

mish (meat)	ngranës (eater)	mishngranës (carnivorous)
liri (free- dom)	dashës (lover)	liridashës (freedom loving)
gjak (blood)	pirës (drinker)	gjakpirës (bloodthirsty)
bár (grass)	ngranës (eater)	barngranës (herbivorous)

1. Përdorimi i foljevet të formës thuhet, flitet, tregohet, etj.

Thuhet se atij i ka lënë i ati shumë pasuní.
Çfarë pasunije thuhet se i ka lënë i ati atij?
Kujt thuhet se i ati i ka lënë shumë pasuní?
Çka thuhet për atë?

Flitet se miku ynë kërkon me u-ndá nga e shoqja.
Nga kush flitet se kërkon me u-ndá miku ynë?
Kush, flitet se kërkon me u-ndá miku ynë?
Çka flitet për mikun tonë?

Për një dasëm të tillë mendohet se janë shpenzue 7500 lekë.

Sa mendohet se janë shpenzue për një dasëm të tillë?
Për çfarë dasme mendohet se janë shpenzue 7500 lekë?
A është e sigurtë se janë shpenzue 7500 lekë për një dasëm të tillë?

Kjo përrallë nuk mund të tregohet sepse është e ndytë.
Pse nuk mund të tregohet kjo përrallë?
Cila përrallë nuk mund të tregohet?

Ai fiton mjaft, por nuk mund të thuhet se është i pasun.
Kush fiton mjaft, por nuk mund të thuhet se është i pasun?
Për kë nuk mund të thuhet se është i pasun?
Megjithëse fiton mjaft, çka nuk mund të thuhet?

Javën që kaloi flitesh se do të kemi shtesë rroge.
Kur flitesh se do të kemi shtesë rroge?
Çka flitesh javën që kaloi?
Çfarë lloj shtese flitesh se do të kemi?

Dje u-fol gjatë e gjënë mbi zakonet e vendit tonë.
Kur u-fol gjatë e gjënë mbi zakonet e vendit tonë?
Mbi cilat zakone u-fol dje gjatë e gjënë?
Çka u-fol dje?

Dje u-tha se do të bisedojmë përsëri mbi këtë çashtje.
Kur u-tha se do të bisedojmë përsëri mbi këtë çashtje?
Mbi cilën çashtje u-tha dje se do të bisedojmë përsëri?
Ç'u-tha dje?

2. Përdorimi i ndajfoljes "mos" para e mbas "të-s" së lidhores:

a. Përgjegjnieu pyetjevet:

Më kanë këshillue mos të shkoj në qytet sot.
 Ku ju kanë këshillue mos të shkoni sot?
 Kur ju kanë këshillue mos të shkoni në qytet?
 Ç'ju kanë këshillue të bëni sot?

Më kanë këshillue të mos shkoj në qytet sot.
 Ku ju kanë këshillue të mos shkoni sot?
 Kur ju kanë këshillue të mos shkoni në qytet?
 Ç'ju kanë këshillue të mos bëni sot?

Asht mirë që ai të mos flasi me atë për këtë çashtje.
 Për cilën çashtje është mirë që ai të mos flasi me atë?
 Me kë është mirë që ai të mos flasi për këtë çashtje?

Policija na rrejti që të mos aratiseshim.
 Kush na rrejti që të mos aratiseshim?
 Kë rrejti policija që të mos aratisesh?
 Pse na rrejti policija?

b. Ndërroni në fjalf mohuese fjalfit që vijojnë:

Mësuesi: Na kemi vendosë t'i përgjegjim.
 Nxënsi: Na kemi vendosë të mos i përgjegjim.

Ju keni vendosë t'a shkrueni edhe një herë.
 Ju keni vendosë të mos e shkrueni edhe një herë.

Ai ju dha urdhën të shkoni pa atë.
 Ai ju dha urdhën të mos shkoni pa atë.

Ju më këshilluet t'i marr edhe shokët.
 Ju më këshilluet të mos i marr edhe shokët.

Ata të thanë të marrish trenin e orës 4.
 Ata të thanë të mos marrish trenin e orës 4.

Ata nuk më thanë të nisem.
 Ata nuk më thanë që të mos nisem.

Ai nuk deshë që të takoheni me mue.
 Ai nuk deshë që të mos takoheni me mue.

3. Bani pyetje nga fjalit që vijojnë:

Dy nga ata që u-aratisën e kaluen kuffnin gjatë natës.

Ai ka thënë kaq herë botënisht se nuk është n'asnji parti.

Të gjithë të rijt e shkollavet janë t'organizuem ndër brigada pune.

Akti i parë i çfaqjes është më i gjatë se i dyti dhe i treti.

E vetmja konditë që më vuni është që të mos mbaj kafshë në shtëpi.

Njerzit bëjnë kryengritje ndër ato vende ku nuk ka liri.

Dy vetë janë kundërshtarë atëherë kur mendimet e tyre nuk pajtohen.

Besohet se kundërzbulimi anglez ka qenë më i mirë se kundërzbulimi gjerman.

Para luftës im at merresh me tregtin e lekuravet.

Kam një plagë të vjetër në këmbë e ajo më pengon me ecë shpejt.

Një afrikan nuk mund t'i përshtatet mirë klimës s'Europës Veriore.

Një sahat i lirë nuk mund të jetë kurr i mirë.

Para derës së zyrës së gjeneralit kishte dy roje t'armatosuna.

Gjendja financiare nuk më lejon të shkoj për pushime sivjet.

Kam blé një këmishë të bukur; është e bardhë me vija të kaltërta, shumë të holla.

Gjendja financiare e popullit, mungesa e zhvillimit industrial, rrjeta e kufizueme e rrugëvet dhe e hekurudhavit nuk e lejojnë Shqipërinë të ketë një ushtri moderne të pajisun dhe t'armatosun mirë; megjithatë, për një vend të vogël dhe të vorfën si Shqipëria, ushtria e saj është tepër e madhe; ndoshta ka 30,000 vetë tue numrue edhe kuadrot. Mbajtja nën armë e një efektivit të tillë i kushton shtetit e popullit shuma të mëdhaja të hollash e materiali. Forcat e Armatosuna të R.P.Sh. -- Komunistët vetë e dijnë, por nuk e thonë -- mbahen për dy qëllime: (1) për të mbajtur regjimin në fuqi, tue e rrujtur atë nga ndonjë kryengritje e armatosun e kundërshtarëve të regjimit, punë që ato e kryejnë në bashkëpunim me Forcat Ushtarake të Sigurimit; (2) për të ndihmë ndërmarrjet e ndryshme në punët e rënda të "ndërtimit të socializmit".

Forcat e Armatosuna janë nën komandën e një gjenerali, që është njëkohësisht edhe Ministër i Mbrojtjes Popullore. Dy degë të Fuqivet t'Armatosuna që nuk mvaren nga Ministrija e Mbrojtjes Popullore janë Roja e Kufnit dhe Mbrojtja e Popullit, të cilat njifen me emnin Forcat Ushtarake të Sigurimit; ato, mbasi puna e tyre është kryesisht politike e policore, mvaren nga Ministrija e Mbrendëshme.

Thuhet se Ushtria është e përbërë nga dy njësi të mëdha, ndoshta nga 15,000 vetë secila, që quhen korparmata; çdo korparmata ndahet në brigada, që është njësija taktike më e madhe e fuqivet tokësore. Në vija të përgjithëshme, aty ku e lejojnë konditat e vendit, Ushtria Shqiptare u përshtatet parimevet t'organizimit taktik sovjetik. Përveç krenëvet ushtarakë, në kuadrin e Forcavet t'Armatosuna përfshihen edhe "komisarët politikë," të cilët mvaren nga Drejtorija Politike e Ushtrisë (D.P.U.). Zyrtarisht, ata kanë përgjegjësinë e edukimit t'ushtarakëvet me ideologjinë marksiste-leniniste, por në të vërtetë, tue qenë se janë njerëz të Partisë, ata kontrollojnë çdo veprim t'ushtrisë dhe punën e oficeravet.

Shërbimi ushtarak është i detyrueshëm me ligjë: 2 vjetë në kambësori dhe n'artilieri, 3 vjetë n'aviacion, në marinë e në Rojën e Kufnit.

QUESTIONS-PYETJE

1. A e lejojnë Shqipëria gjendja financiare e popullit dhe mungesa e zhvillimit industrial të ketë një ushtri moderne?
2. Çka nuk e lejon Shqipëria të ketë një ushtri moderne?
3. Përveç gjendjes financiare të popullit dhe mungesës së zhvillimit industrial, çka tjetër nuk e lejon Shqipëria të ketë një ushtri moderne?
4. Si është e pajisur dhe e armatosur një ushtri moderne?
5. Megjithatë, për cilin vend ushtria e tij është tepër e madhe?
6. Çfarë vendi është Shqipëria?
7. Sa vetë ka ushtria shqiptare tue numre edhe kuadrot?
8. Kujt i kushton shuma të mëdha të hollash e materiali mbajtja e një efektiv të tillë?
9. Çka i kushton popullit mbajtja e një efektiv të tillë?
10. Për sa qëllime mbahen Forcat e Armatosuna të R.P.Sh.?
11. Cilat forca mbahen për dy qëllime?
12. Për të mbajtur cilin regjim mbahen Forcat e Armatosuna?
13. Cili është pra qëllimi i parë i mbajtjes së Forcave të Armatosuna?
14. Nga çka e rrijnë Forcat e Armatosuna regjimin?
15. Në bashkëpunim me cilat forca e kryejnë këtë punë Forcat e Armatosuna?
16. Çka bëjnë Forcat e Armatosuna në bashkëpunim me Forcat Ushtarake të Sigurimit?
17. Në cilat punë i ndihmojnë ndërmarrjet e ndryshme Forcat e Armatosuna?

18. Cili është pra qëllimi i dytë i mbajtjes së Forcave t'Armatosuna?
19. Nën komandën e kujt janë Forcat e Armatosuna?
20. Çfarë detyre ka ky gjeneral?
21. Kush është Ministër i Mbrojtjes Popullore?
22. A mvaren nga Ministrija e Mbrojtjes Popullore Roja e Kuffnit dhe Mbrojtja e Popullit?
23. Cilat janë dy degët e Forcave t'Armatosuna që nuk mvaren nga Ministrija e Mbrojtjes Popullore?
24. Me çfarë emni njihen Roja e Kuffnit dhe Mbrojtja e Popullit?
25. Puna e cilave forca është kryesisht politike e policore?
26. Çfarë lloj pune kanë Forcat e Sigurimit?
27. Nga cili dikaster mvaren Forcat e Sigurimit?
28. Nga sa njisi të mëdhaja thuhet se është e përbërë Ushtria?
29. Si quhen dy njisjt e mëdhaja që përbëjnë Ushtrinë e R.P. të Shqipërisë?
30. Sa vetë ka secila korparmatë?
31. Në çfarë njisish ndahet korparmatë?
32. Çfarë njisije është brigada?
33. Cila është njisija më e madhe e fuqive tokësore?
34. Në çfarë njisije të përgjithëshme, cila ushtri u përshtatet parimeve të organizimit taktik sovietik?
35. Cilave parime u përshtatet në vija të përgjithëshme Ushtria Shqiptare?
36. Në ç'rast u përshtatet këtyre parimeve Ushtria Shqiptare?

37. Përveç krenëvet ushtarakë, kush tjetër përfshihet në kuadrin e Forcave t'Armatosuna?
38. Në kuadrin e cilave forca përfshihen edhe komisarët politikë?
39. Nga cila zyrë mvaren komisarët politikë?
40. Zyrtarisht, kush e ka përgjegjësin e edukimit t'ushtarakëvet me ideologjin marksiste-leniniste?
41. Çfarë përgjegjësije kanë komisarët politikë?
42. Në të vërtetë, a kontrollojnë ata çdo veprim t'ushtaris dhe punën e oficerave?
43. Çfarë pune bëjnë komisarët politikë?
44. Cilët janë njerëz të Partisë?
45. Cili shërbim është i detyrueshëm me ligj?
46. Sa vjetë zgjat shërbimi ushtarak në kambësori dhe n'artilieri?
47. Në ç'degë t'ushtaris zgjat 2 vjetë shërbimi ushtarak?
48. Po n'aviacion, në marinë dhe në Rojën e Kufnit, sa vjetë zgjat shërbimi ushtarak?
49. Në cilat degë të Forcave t'Armatosuna zgjat shërbimi ushtarak 3 vjetë?

Plotësoni fjalit që vijojnë:

1. Policija kërkon dy vetë _____ ca ditë
who fled
më parë dhe që kërkojnë me _____
across the border
2. _____ gjerman gjatë _____
The counterintelligence World War II
ka qenë i organizuem mirë.
3. Në _____ të Ministrisë kishte një
main gate
_____
armed guard
4. S'më kanë _____ ende zyrtarisht.
notified
5. Nesër do të bjerë shi, por _____ unë
however
do të shkoj.

Bëni 5 fjalf të shkurta me fjalët që vijojnë:

konditë

kryengritje

me mbrojtë

zhvillim

me lejue

**PJESA E SHITATË
FJALORI**

**LXX
SEVENTH PART
VOCABULARY**

akt, -i akte, -t	(m)	act
me u-aratisë (unë aratisem)	(v)	to flee, escape
artilëri, -ja artilëri, -t	(f)	artillery
batalion, -i bataliona, -t	(m)	battalion
me u-besue (unë besohem)	(v)	to be trusted, believed
botënisht	(adv)	publicly
brigadë, -a brigada, -t	(f)	brigade
drejtori, -ja drejtori, -t	(f)	directorate, management
efektiv, -i efektive, -t	(m)	strength (mil.)
financiar, -e	(adj m & f)	financial
forcë, -a forca, -t	(f)	force, strength
kolektivisht	(adv)	collectively
komisar, -i komisarë, -t	(m)	commissar
konditë, -a kondita, -t	(f)	condition
korparmatë, -a korparmata, -t	(f)	corps
kryengritje, -a kryengritje, -t	(f)	revolution, uprising

kryesisht	(adv)	mainly, chiefly
kuadro, -ja kuadro, -t	(f)	cadre
kuff, -ni kuffj, -t	(m)	border, frontier, boundary
i, të kufizuem e, të kufizueme	(adj m & f)	limited
kundërshtar, -i kundërshtarë, -t	(m)	opponent, adversary
kundërzbulim, -i	(m)	counterintelligence
me lejue (unë lejoj)	(v)	to allow, permit
me u-marrë (unë merrem)	(v)	to deal with, be busy with, have an occupation or job; to be taken
me mbrojtë (unë mbroj)	(v)	to defend, protect, shield
me u-mendue (unë mendohem)	(v)	to think over; it's believed
mungesë, -a mungesa, -t	(f)	lack, want, defici- ency; absence, absentia
i, e, të pajisun të pajisuna	(adj m & f)	equipped, endowed
i, e, të pakënaqun të pakënaquna	(adj m & f)	dissatisfied, dis- contented
parim, -i parime, -t	(m)	principle
me pengue (unë pengoj)	(v)	to hinder, impede, obstruct, handicap; to pawn, mortgage

me u-përshtatë (unë përshtatën)	(v)	to adapt oneself, to conform
policuer, policore	(adj m & f)	police-
regjiment, -i regjimente, -t	(m)	regiment
repart, -i reparte, -t	(m)	small unit (mil.); section
rezistencë, -a	(f)	resistance
rojë, -a roje, -t	(f)	guard, guardsman, sentry, watchman
sabotim, -i sabotime, -t	(m)	sabotage, sabotaging
i, e, të saktë të sakta	(adj m & f)	accurate; trust- worthy
sidë që të jetë	(conj)	be that as it may, however
taktik, -e	(adj m & f)	tactical
tokësuer, tokësore tokësorë	(adj m & f)	land-, territorial, terrestrial
vijë, -a vija, -t	(f)	line; canal, ditch, rut
zyrtarisht	(adj m & f)	officially
zhvillim, -i zhvillime, -t	(m)	development

1. E pakryemja si gjendje ase veprim i përsëritun në të kaluemen:

Dje mbasdreke më dhimte kryet shumë.

Çka të dhimte dje mbasdreke?

Kujt i dhimte kryet dje mbasdreke?

Kur të dhimte kryet tÿ?

Nuk munda të flitshem me atë sepse ishte i sëmundë.

Kush nuk mundi të flitite me atë sepse ishte i sëmundë?

Pse nuk mundët të flitshi me atë?

Shkolla ime gjindesh 5 km. larg shtëpis.

Ç'gjindesh 5 km. larg shtëpis?

Shkolla e kujt gjindesh 5 km. larg shtëpis?

Sa kilometra larg shtëpis gjindesh shkolla jote?

Nuk ndejta më gjatë sepse njerzit e shtëpis dojshin me fjetë.

Kush nuk ndejti më gjatë sepse njerzit e shtëpis dojshin me fjetë?

Pse nuk ndejti më gjatë?

Cilët dojshin me fjetë?

Çka dojshin me bënë njerzit e shtëpis?

Diçka kishte Agimi dje; dukesh i mërzitun.

Kush kishte dje diçka?

Pse dukesh Agimi i mërzitun?

Qysh dukesh Agimi, sepse kishte diçka?

Kur na qemë me e pã, Fatoni kishte ethe të forta.

Kush kishte ethe të forta kur na shkuem me e pã?

Çfarë ethesh kishte Fatoni kur na shkuem me e pã?

Kur kishte Fatoni ethe të forta?

Nuk shkova me ta sepse nuk kishem të holla.

Pse nuk shkove ti me ta?

Kush nuk shkoi me ta sepse nuk kishte të holla?

Me kë nuk shkove ti sepse nuk kishte të holla?

2. E pakryemja si zakon ase veprim i përsëritun në të kaluemen:

Dikur ai vinte shpesh me na pã.

Kur vinte ai shpesh me ju pã?

Çka bënte ai shpesh dikur?
 Kë vinte ai me pa shpesh dikur?

Të shtundevet nuk rrinte në shtëpi kurr.
 Kur nuk rrinte ai në shtëpi?
 Ku nuk rrinte ai të shtundevet?
 Kush nuk rrinte në shtëpi të shtundevet?

Kur vinte me më pa, na flitshim për gjana të ndryshme.

Kur flitshim na për gjana të ndryshme?
 Për çka flitshim na kur vinte me më pa?
 Çka bëjshim na kur vinte me më pa?

Kur ishem i vogël, gjyshja më donte shumë.
 Kush të donte shumë kur ishe i vogël?
 Sa të donte gjyshja kur ishe i vogël?
 Kur të donte gjyshja shumë?
 Kë donte gjyshja shumë kur ishte i vogël?

Dikur më pëlqejshin ambëlsinat.
 Kujt i pëlqejshin ambëlsinat?
 Çka të pëlqejshin të dikur?
 Kur të pëlqejshin ambëlsinat?

Kur flitte keq për shokët e mij më bënte nervoz.
 Kur flitte keq për kë më bënte nervoz?
 Kë bënte ai nervoz kur flitte keq për shokët e tuj?
 Ç'ngjante kur ai flitte keq për shokët e tuj?

Cdo herë që e pyetshem Skënderin e dinte mësimin.
 Kush e dinte mësimin cdo herë që e pyetshem?
 Kur e dinte Skënderi mësimin?

Në na merrte gjumi sepse hajshim shumë.
 Kë merrte gjumi sepse hante shumë?
 Pse na merrte në gjumi?
 Ç'ngjante kur hajshim shumë?

3. B pakryemja si veprim që vazhdon në të kaluemen:

Edhe n'at kohë dinte me folë mirë shqip, por nuk flitte.
 Çka dinte me bë ai edhe n'at kohë?
 Kush dinte me folë shqip mirë, por nuk flitte?

Ë takova, por kishte më se dy orë që po na pritte.
 Sa orë kishte që po na pritte?
 Kush po na pritte megjithëse kishin kaluar dy orë?

Nuk mendojshem se sot do të binte shi.
 A mendojshe ti se sot do të binte shi?
 Kush nuk mendonte se sot do të binte shi?
 Çka nuk mendojshe ti?

Mësuesi i historisë kujtonte se unë ishem nxënësi më i mirë.
 Cili mësues kujtonte se ti ishe nxënësi më i mirë?
 Çka kujtonte mësuesi i historisë?
 Për kë kujtonte mësuesi i historisë se ishte nxënësi më i mirë?

Në vjetin 1960 ai ishte ende beqar.
 A ishte ai i martuem në vjetin 1960?
 Kur ishte ai ende beqar?
 Kush ishte beqar në vjetin 1960?

Shqipnija nga pikëpamja turistike

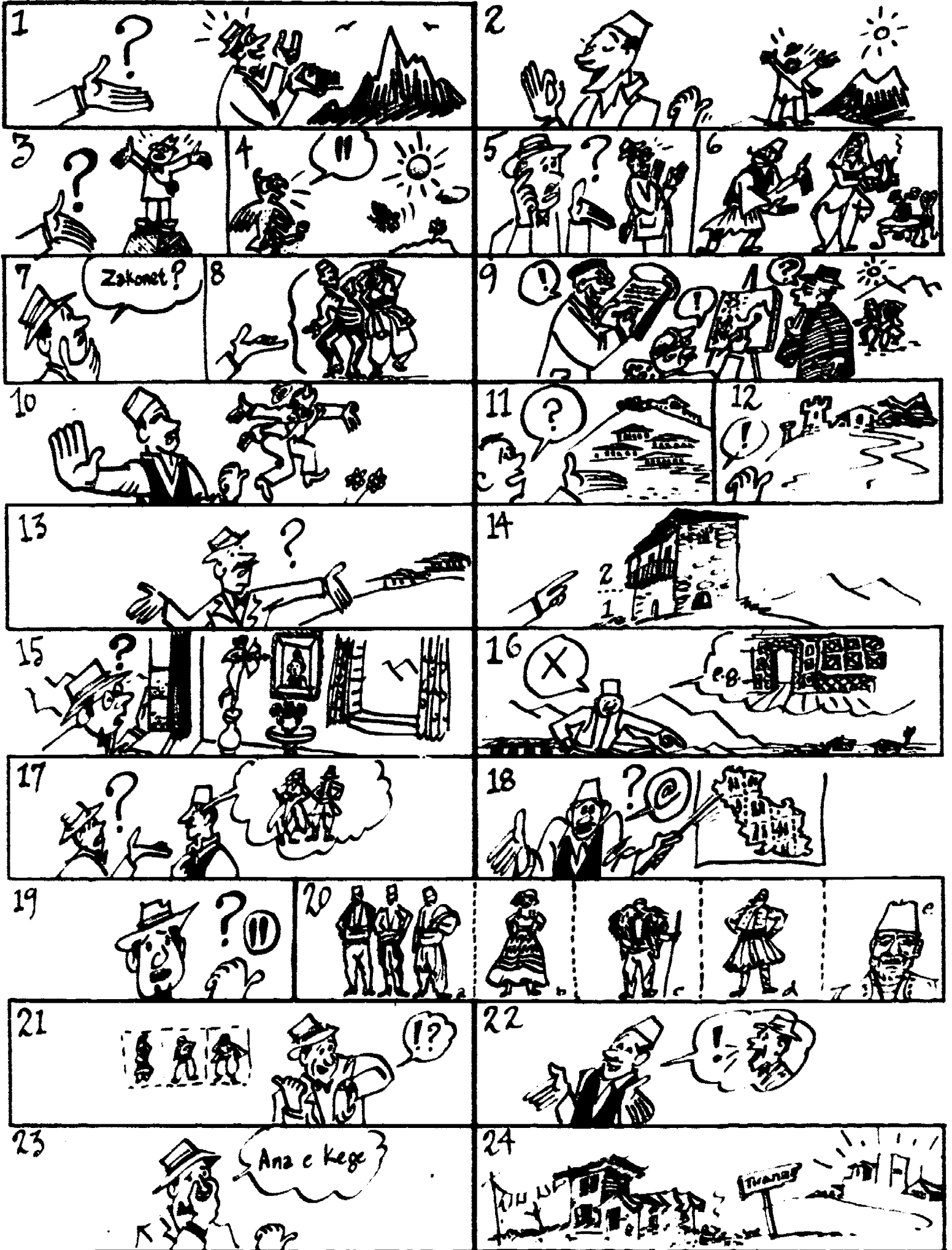
1. Më thuej, nga pikëpamja turistike, a paraqet Shqipnija ndonji gjë të veçantë që i pëlqen turistit?
2. Vizitorët e huej nuk janë kursye kurr në lëvdata kur flasin për Shqipninë si vend turistik.
3. Ku e kanë bazën lëvdatat e tyne?
4. E kemi thënë kaq herë se Shqipnija ka klimë të mirë.
5. E di; klimë të mirë kanë edhe vendet tjera, por çka e tërheq turistin në mënyrë të veçantë?
6. Traditat e pasuna të popullit mikpritës shqiptar u pëlqejnë shumë turistavet.
7. Për zakonet je tue folë?
8. Jo vetëm për zakonet, por e dhe për veshjet, kangët, vallet e për çdo çfaqje tjetër të folklorit.
9. Për një shkrimtar ose piktor folklori ka një vlerë të madhe, por jo për turistin e thjeshtë.
10. Je gabim. Edhe turistit të thjeshtë i pëlqen mënyra e jetesës në vendin tonë.
11. A mund të më flasish pak mbi banesat?
12. Pse jo. Qytetet, por veçanërisht vendet malore, rrujnjë edhe sot stilin arkitektural të mesjetës.
13. Cili është tipi i shtëpis që shërben si model për këto banesa?
14. Asht kulla. Kjo është një lloj fortese për sigurimin e familjes.
15. A kanë zbukurime të mbrendëshme kullat?
16. Jo, shtëpit në fushë i kanë ato, si p.sh. dyert, dollapët e tavani janë të gdhenun me mjeshtri të rrallë.
17. Po për veshjet kombëtare, ç'dini me më thënë?
18. E ku t'i a filloj më parë? Çdo krahinë ka veshjet e veta kombëtare.
19. Cilat janë veshjet më të zakonshme?
20. Tirqit, xhubleta, guna, fustanella dhe qeleshja.

21. Për veshjet tjera do të flasim një herë tjetër. Tash më thuej një gjë tjetër!
22. Foll!
23. Dishroj të di për anën e keqe të turizmit në Shqipëri.
24. Ana e keqe është mungesa e vendeve të dëfrimit dhe e komoditetit, me përjashtim të Tiranës.

Një lagje e Gjirokastrës

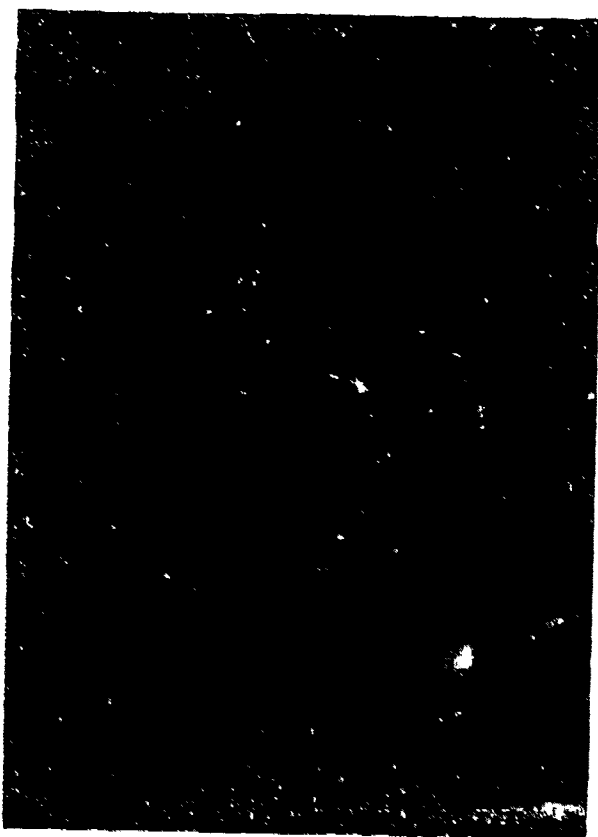
LESSON 71

Albania from the Tourist Point of View

1. Tell me, does Albania from the tourist point of view, present any special aspect that pleases the tourist?
2. The foreign visitors have never spared praise when they talk about Albania as a tourist country.
3. What is the foundation for their praise?
4. We have said so many times that Albania has a good climate.
5. I know that. Other countries have good climate too, but what especially attracts the tourists?
6. The tourists are very much pleased by the rich traditions shown by the hospitable Albanian people.
7. Are you talking about the customs?
8. Not only about the customs, but also about the costumes, songs, dances and about any other aspect of folklore.
9. Folklore has great value for a writer or painter, but not for a simple tourist.
10. You are wrong. Even the simple tourist likes the way of life in our country.
11. Can you speak a little about the dwellings?
12. Why not. The cities, especially the mountainous areas, preserve even today the medieval architecture.
13. What is the usual type of these houses?
14. The two story house. It's sort of a fort, for the security of the family.
- 15.* Do these houses have interior decorations?
16. No, only the houses in the plains have decorations. For example the doors, the cabinets and ceilings are carved with a singular skill.
17. What do you know about national costumes?
18. Where shall I begin? Each region has its own costumes.
19. What are the most common costumes?
20. The trousers, the "xhubleta" which is a heavy ornate skirt, the cloak, the "fustanella" and the white cap.

21. We will talk some other time about other costumes.
Now tell me something else.
22. Talk!
23. I want to know about the bad side of tourism in
Albania.
24. The bad part is lack of places of entertainment and
comforts, with the exception of Tirana.

Berat, Xhamija e Beqarëvet

The use of the imperfect tense.

We have dealt with the imperfect in Lesson 32, this time another effort will be made to complete and reinforce the extensive usage of the imperfect.

The imperfect tense has three important uses:

1. To describe a physical or mental condition of the past, a state of being.

Examples:

Dje ishem në bibliotekë gjithë mbasdreken.
Yesterday, I was in the library the whole afternoon.

Ajo ishte e sëmundë kur foli me me.
She was sick when she talked to me.

N'at kohë im at gjindesh në spital.
At that time my father was in the hospital.

Nuk ndejta më gjatë sepse ai donte me fjetë.
I did not stay any longer because he wanted to go to sleep.

Ti mendojshe ndryshe kur u-martove.
You thought differently when you got married.

2. To describe a habitual or repeated action in an indefinite past time, which may often, but not always, be translated by using "used to."

Examples:

Ai vinte shpesh me na pë, por telefononte më parë.
He used to come to see us often, but he would call first.

Të shtundevet nuk rrinte kurr në shtëpi.
On Sundays he never stayed home.

Më flitte për t'ân gjithësa herë u-takojshim.
He would talk about his father every time we met.

Kur shkojshem ke gjyshja, ajo më falte shërqerna.
When I used to go to my grandmother she gave me candy.

Kur flitshem për të birin më shikonte i çuditun.
 He would look so amazed every time I talked
 about his son.

3. To describe an action that had been going on,
 one that lasted at a given moment in the
 past.

Examples:

N'at kohë ai dinte shqip, por nuk flitte.
 At that time he knew how to speak Albanian, but
 he wouldn't speak.

Kishte më se dy orë që po na pritte.
 He had been waiting for us for more than two hours.

Vjet, nuk mendojshem se do të më shkonte puna
 kaq keq.
 Last year I didn't think that things would go so
 wrong.

Nuk e bleva sepse nuk më rrinte mirë.
 I did not buy it because it did not fit me well.

1.

Unë ishem i sëmundë kur u-hapën shkollat.
A ishem unë i sëmundë kur u-hapën shkollat?
Kush ishte i sëmundë kur u-hapën shkollat?
Kur ishem unë i sëmundë?
Si ishem unë kur u-hapën shkollat?

Nuk kishte të holla me vete.
A kishte të holla me vete?
Çka s'kishte me vete?
Kush nuk kishte të holla me vete?

Ishte një shtëpi dykatshe me shumë dritore.
A ishte një shtëpi dykatshe me shumë dritore?
Çfarë shtëpije ishte?
Ishte një shtëpi dykatshe me sa dritore?

Ata kujtojshin se ajo ishte shqiptare.
A kujtojshin ata se ajo ishte shqiptare?
Cilët kujtojshin se ajo ishte shqiptare?
Ç'kujtojshin ata?

Lumi kalonte shumë afër fshatit.
A kalonte lumi shumë afër fshatit?
Ç'kalonte shumë afër fshatit?
Ku kalonte lumi?
Sa afër fshatit kalonte lumi?

Ai ishte fëmijë kur unë mbarova shkollën.
A ishte ai fëmijë kur unë mbarova shkollën?
Kush ishte fëmijë kur unë mbarova shkollën?
Ç'ishte ai kur unë mbarova shkollën?

Shpeshherë punojshem edhe dhetë orë në ditë.
A punojshem shpeshherë edhe dhetë orë në ditë?
Kush punonte shpeshherë edhe dhetë orë në ditë?
Çka bëjshem shpeshherë?
Kur punojshem edhe dhetë orë në ditë?

Vllai i tij kishte një dyqan të vogël ku ndreqte orë.
A kishte vllai i tij një dyqan të vogël ku ndreqte orë?
Kush kishte një dyqan të vogël ku ndreqte orë?
Vllai i kujt kishte një dyqan të vogël ku ndreqte orë?

S'më njifte se kush ishem.
 A më njifte se kush ishem?
 Kush s'më njifte se kush ishem?
 Kë s'njifte se kush ishte?

Të gjithë ishin t'armatosun me armë moderne.
 A ishin t'armatosun të gjithë me armë moderne?
 Cilët ishin t'armatosun me armë moderne?
 Me çfarë armësh ishin t'armatosun të gjithë?

Dyqani i babës tim ishte në Rrugën Adriatik.
 A ishte dyqani i babës tim në Rrugën Adriatik?
 Dyqani i kujt ishte në Rrugën Adriatik?
 Në ç'rrugë ishte dyqani i babës tim?

Të tre ishim në të njëjtën klasë.
 A ishim të tre në të njëjtën klasë?
 Cilët ishin në të njëjtën klasë?
 Në ç'klasë ishim të tre?

Fatoni ishte në gjendje të bënte çfarëdo pune.
 A ishte Fatoni në gjendje të bënte çfarëdo pune?
 Ç'punë ishte në gjendje të bënte Fatoni?
 Kush ishte në gjendje të bënte çfarëdo pune?
 Çfarë pune ishte në gjendje të bënte Fatoni?

Nuk e mora vesh se prej nga ishte.
 A e mora vesh se prej nga ishte?
 Kush nuk e mori vesh se prej nga ishte?
 Ç'nuk mora vesh?

Më parë nënshkruente më se 200 letra në ditë.
 A nënshkruente më parë më se 200 letra në ditë?
 Çka bënte më parë?
 Sa letra nënshkruente në ditë më parë?
 Kur nënshkruente ai më se 200 letra në ditë?

Flitte shqip më mirë se anglisht.
 A flitte shqip më mirë se anglisht?
 Ç'gjuhë flitte më mirë se anglisht?
 Qysh flitte shqip?

Të gjithë e respektojshin mbasi ishte më i vjetër.
 A e respektojshin të gjithë mbasi ishte më i vjetër?
 Cilët e respektojshin mbasi ishte më i vjetër?
 Kë respektojshin të gjithë mbasi ishte më i vjetër?
 Pse e respektojshin të gjithë?

Kur ishte i pamartuem banonte afër nesh.
 A banonte afër nesh kur ishte i pamartuem?
 Kur banonte afër nesh?
 Ku banonte kur ishte i pamartuem?
 Afër kujt banonte kur ishte i pamartuem?

Im at shkruente me dorën e majtë, por hante me të djathtë.
 A shkruente im at me dorën e majtë, por hante me të djathtë?
 Çka bënte im at me dorën e majtë?
 Me ç'dorë shkruente e me ç'dorë hante im at?
 Kush shkruente me dorën e majtë, por hante me të djathtë?

N'at kohë nuk njifeshim me njëni tjetrin.
 A njifeshim n'at kohë me njëni tjetrin?
 Kur nuk njifeshim me njëni tjetrin?
 Me kë nuk njifeshim n'at kohë?

Nuk studjonte kurr të premtetvët mbrâma.
 A studjonte ndonji herë të premtetvët mbrâma?
 Kur nuk studjonte?
 Çka nuk bënte të premtetvët mbrâma?

Kur kalojshem para dyqanit të saj gjithëmonë shikojshem mbrendë.
 A shikojshem gjithëmonë mbrendë kur kalojshem para dyqanit të saj?
 Ç'bëjshem gjithëmonë kur kalojshem para dyqanit të saj?
 Kur kalojshem para cilit dyqan gjithëmonë shikojshem mbrendë?

Nuk lejojshin njeri të hynte mbrendë pa biletë.
 A lejojshin njeri të hynte mbrendë pa biletë?
 Kë nuk lejojshin të hynte mbrendë pa biletë?
 Ku nuk lejojshin njeri të hynte pa biletë?

Djali u-gëzonte shumë kur i falshem ndonji peshqesh të vogël.
 A u-gëzonte shumë kur i falshem ndonji peshqesh të vogël?
 Ç'ngjante kur i falshem ndonji peshqesh të vogël?
 Kush u-gëzonte shumë kur i falshem ndonji peshqesh të vogël?

S'munda të vij sepse më dhinte kryet.
 Kush s'mundi të vijë sepse i dhinte kryet?
 Pse s'munda të vij?
 Çka s'munda të bëj sepse më dhinte kryet?

Mue më pëlqente me udhëtue me autobus.
 A të pëlqente me udhëtue me autobus?
 Kujt i pëlqente me udhëtue me autobus?
 Çka të pëlqente t'j?

S'kishin kohë të hajshin drekë me në.
 A kishin kohë të hajshin drekë me në?
 Çka s'kishin kohë të bëjshin?
 Me kë s'kishin kohë të hajshin drekë?

2.

Nxënësi të bëjë pyetje nga këto fjali:

Ka qenë shkrintari më i madh i asaj kohe.

Nuk kam dashë kurr të mësoj një mjeshtri.

Në sa po kalonte lumin i ra qelshja n'ujë.

Çfaqja e fundit ka fillue n'orën 22.30.

Në mesjetë karroca e barka ishin të vetmet mjete udhëtimi.

Piktori i kësaj pikturë është i famëshëm.

Ata dijnë shumë këngë moderne.

Për mue ai libër s'ka asnjë vlerë.

Tahiri ka shumë vetë të mira, por përmbi të gjitha është mikpritës.

S'më pëlqen ai tip njeriu.

Apartamenti që morëm i ka të gjitha komoditetet.

Dje bleva një dollap të ri për libra.

Këtë e ka pasë traditë familja ime.

Ajo kursen pothuej një të pestën e rrogës.

Ai nxjerr jetesën tue shitë plaçka të vjetra.

S'më pëlqen ky lloj dëfrimi.

Muret e fortesës ishin 1.5 m. të trasha.

Nuk dij të këcej asnji valle kombëtare.

Naim Frashëri, poet (1846-1900)

Shqipnija është një nga shtetet më të vogla të Europës, por nga pikëpamja turistike paraqet një interes të veçantë. Pothuej të gjithë vizitorët e huaj e kanë çmuesi të tillë dhe nuk janë kursye në lëvdata që e kanë bazën në bukurinë e vendit, në traditat karakteristike të popullit mikpritës shqiptar, në monumentet e shumta dhe me vlerë të madhe për sa i përket historisë. Që disa nga këto lëvdata: "Shqipnija është vend turistik i kl.I", është "kopsht me gjithëfarë lulesh", është "margaritar turistik".

Traditat e pasuna të popullit shqiptar, tue përfshirë zakonet, veshjet, këngët, vallet e çdo çfaqje tjetër e folklorit kanë vlerë të madhe jo vetëm për shkrimtarin as poetin, por edhe për turistin e thjeshtë.

Qytetet dhe sidomos vendet malore rrujné edhe sot stilin arkitektural të mesjetës. Tipi i shtëpis që shërben si model për këto banesa është "kulla". Kulla ka pamjen e një fortese dhe në të vërtetë ishte një fortesë e vogël që mbronte nga anmiku të zotin e shtëpis dhe njerzit e vet. Kulla është një ndërtesë dykatshe; kati i dytë ka dritore të vogla e të ngushta, që në mesjetë shërbejshin sa për të nxjerrë pushkët e për të luftue kundër anmikut. Ndërsa njerzit e shtëpis

banojnë në katin e dytë, kati i parë përdoret për të mbajtur bagëtinë e kafshët tjera shtëpijake. Natyrisht, këto shtëpi janë të ndërtueme me gurë dhe s'kanë zbukurime të mbrendëshme. Përkundrazi, shtëpitë në fushë kanë zbukurime të tilla, si p.sh. dyert, dollapët dhe tavani janë të gdhenuar me mjeshtri të rrallë.

Veshjet kombëtare të popullit shqiptar janë ndër më të pasurat në Europë. Të qenë se pothuaj çdo krahinë ka veshjet e veta është pamundur që të flasim për të gjitha. Tirqit në Shqipërinë e Veriut, fustanella në Shqipërinë e Jugut dhe qelesha janë baza e veshjeve kombëtare në Shqipëri.

QUESTIONS-PYBTJE

1. Cili shtet është një nga shtetet më të vogla t'Europës?
2. Çfarë interesi paraqet Shqipëria nga pikëpamja turistike?
3. Nga cila pikëpajme paraqet Shqipëria një interes të veçantë?
4. Kush e ka çmueshëm Shqipërinë si të tillë, d.m.th. që paraqet një interes të veçantë nga pikëpamja turistike?
5. Si e kanë çmueshëm Shqipërinë të gjithë vizitorët e huaj?
6. Cilët nuk janë kursye në lëvdata për Shqipërinë si vend turistik?
7. A e kanë bazën lëvdatat e tyre në bukurinë e vendit?
8. Ku e kanë bazën lëvdatat e vizitorëve të huaj?
9. A e kanë bazën lëvdatat e tyre edhe në traditat karakteristike të popullit mikpritës shqiptar?
10. Në cilat tradita e kanë bazën lëvdatat e vizitorëve të huaj?
11. Ku tjetër e kanë bazën lëvdatat e vizitorëve të huaj?
12. Cilat janë disa nga lëvdatat e vizitorëve të huaj?
13. Simbas lëvdatave të vizitorëve të huaj, çfarë vendi turistik është Shqipëria?
14. Çfarë kopshti është Shqipëria?
15. Cili vend është margaritar turistik simbas vizitorëve të huaj?
16. Traditat e pasuna të cilit popull kanë vlerë të madhe?
17. Çfarë vlerë kanë traditat e pasuna të popullit shqiptar?

18. A kanë vlerë të madhe vetëm për shkrimtarin dhe poetin?
19. Për kë tjetër kanë vlerë të madhe traditat e pasuna të popullit shqiptar?
20. Çka përfshijnë traditat e popullit shqiptar?
21. Për cilët turista pra kanë vlerë të madhe zakonet, veshjet, kangët, vallet e çdo çfaqje tjetër e folklorit?
22. Cilat vende rrujné edhe sot stilin arkitektural të mesjetës?
23. Çfarë stili rrujné edhe sot qytetet dhe sidomos vendet malore?
24. Cili është tipi i shtëpis që shërben si model për këto banesa?
25. Pamjen e çfarë lloj ndërtese ka kulla?
26. Cila ndërtesë ka pamjen e një fortese?
27. Dhe në të vërtetë, a ishte kulla në mesjetë një fortesë e vogël?
28. Kë mbronte kulla nga anmiku?
29. Nga kush e mbronte kulla të zotin e shtëpis dhe njerzit e vet?
30. Sa kateshe është kulla?
31. Cili kat ka dritore të vogla e të ngushta?
32. Për çka shërbejshin dritoret e vogla e të ngushta?
33. Kundër kujt luftonte i zoti i shtëpis mbasi nxirte pushkën në dritoret e vogla të katit të dytë?
34. Çka bënte i zoti i shtëpis kur donte me luftue kundër anmikut?
35. Në cilin kat banojnë njerzit e shtëpis?
36. Për çka përdoret kati i par ?

37. Ku banojnë njerzit e shtëpis dhe ku mbahen kafshët shtëpijake?
38. Me çka janë të ndërtueme këto shtëpi, d.m.th. kullat?
39. A kanë zbukurime të mbrendëshme kullat?
40. Cilat shtëpi kanë zbukurime të mbrendëshme?
41. Cilat pjesë të shtëpis janë të gdhenuna me mjeshtri të rrallë?
42. Si janë të gdhenuna dyert, dollapët dhe tavani?
43. Cilat veshje janë ndër më të pasunat në Europë?
44. A ka pothuaj çdo krahinë veshjet e veta?
45. Për cilat veshje është e pamundur të flasim për të gjitha?
46. Cila është baza e veshjeve kombëtare në Shqipëri e Veriut?
47. Ku rrdoret fustanella?
48. Çka vënë në krye Shqiptarët?

Përshkrueni shkurtimisht (100-130 fjalë) krahinën në të cilën jeni rritë: me çka merren banorët, ç't'ardhuna ka krahina dhe ç'gjë të veçantë paraqet për një turist etj.

At Gjergj Elia, portret i autorit
(171-172)

arkitektural, -e	(adj m & f)	architectural
bukurí, -ja bukurí, -t	(f)	beauty
çfaqje, -a çfaqje, -t	(f)	performance; ex- pression
me çmue (unë çmoj)	(v)	to estimate, assess; esteem; appreciate
dëfrim, -i dëfrime, -t	(m)	entertainment, amusement, pleasure
dollap, -i dollapë, -t	(m)	cupboard, cabinet
folklor, -i	(m)	folklore
fortesë, -a fortesa, -t	(f)	fortress
fustanellë, -a fustanella, -t	(f)	skirt
i, e, të gdhenun të gdhenuna	(adj)	carved, sculptured
gunë, -a guna, -t	(f)	cloak
interes, -i interesa, -t	(m)	interest
jetesë, -a	(f)	living, liveli- hood
kângë, -a kângë, -t	(f)	song
komoditete, -t	(f)	conveniences, comforts
kullë, -a kulla, -t	(f)	country house (2-3 stories high)

me u-kursye (unë kursehem)	(v)	to do one's utmost; to be saved, spared
lëvdatë, a lëvdata, -t	(f)	praise; boasting
margaritár, -i margaritarë, -t	(m)	pearl
mesjetë, -a	(f)	Middle Ages
mikpritës, -e	(adj m & f)	hospitable
monument, -i monumente, -t	(m)	monument
piktor, -i piktorë, -t	(m)	painter (artist)
pushkë, -a pushkë, -t	(f)	rifle
qeleshe, qeleshja qeleshe, -t	(f)	white Albanian cap
shkrimtár, -i shkrimtarë, -t	(m)	writer
tip, -i tipe, -t	(m)	type
tirq, tirqit	(m)	trousers (tight fitting wool pants)
traditë, -a tradita, -t	(f)	tradition
turizëm, turizmi	(m)	tourism
valle, vallja valle, -t	(f)	folk dance
vizitor, -i vizitorë, -t	(m)	visitor
vlerë, -a vlera, -t	(f)	value

xhubletë, -a
xhubleta, -t

(f)

heavy ornate skirt

zbukurime, -t

(f)

ornaments, decorations,
adornments

Dasëm në Shkodër, vepër e piktorit K. Hidromeno (shek.XIX)

1. Emna vepruesish (nomina agendis)

a. Mësuesi: me nxënë
Nji njeri që nxën quhet nxënës.

Nxënsi Si quhet nji njeri që drejton diçka?
Ai njeri quhet drejtues.

Si quhet nji njeri që flet, në radio ase
në nji konferencë?
Quhet folës.

Si quhet nji njeri që shërben?
Quhet shërbyes.

Si quhet nji njeri që merr, nji letër
p.sh.?
Quhet marrës.

Si quhet nji njeri që dërgon diçka, nji
letër p.sh.?
Quhet dërgues.

Si quhet nji njeri që nxjerr jetesën tue lypë?
Quhet lypës.

Si quhet nji njeri që fiton diçka?
Quhet fitues.

Si quhet nji njeri që përfaqëson dikë?
Quhet përfaqësues.

b. Mësuesi t'api foljen dhe nxënsi emnin e vepruesit.

me mbrojtë mbrojtës

me lexue lexues

me ndigjue ndigjues

me ngarkue ngarkues

me ftue ftues

me vizitue vizitues

me veprue veprues

me rrejtë	rrejtës
me përkëthye	përkëthyes
me blé	blés
me përndá	përndás
me pyetë	pyetës
me zgjedhë	zgjedhës

c. Mësuesi: Si quhet një makinë që qep?
 Nxënësi: Quhet makinë qepëse.

Si quhet diçka që tërheq?
 Quhet tërheqëse.

Si quhet diçka që kap?
 Quhet kapëse.

Si quhet skuadra që ka fituar një ndeshje?
 Quhet skuadra fituese.

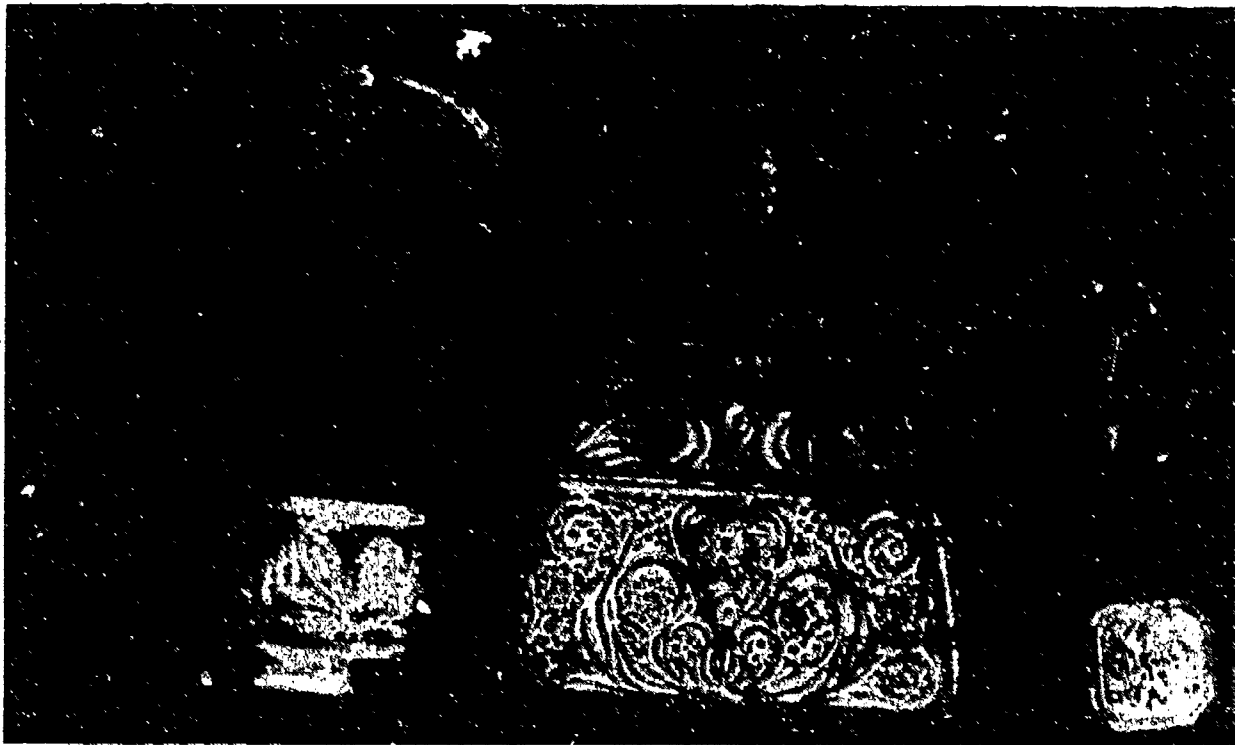
Si quhet një brisk që rruen?
 Quhet brisk rruer.

Si quhet një sëmundje që mund t'i ngjitet
 dikujt?
 Quhet sëmundje ngjitëse.

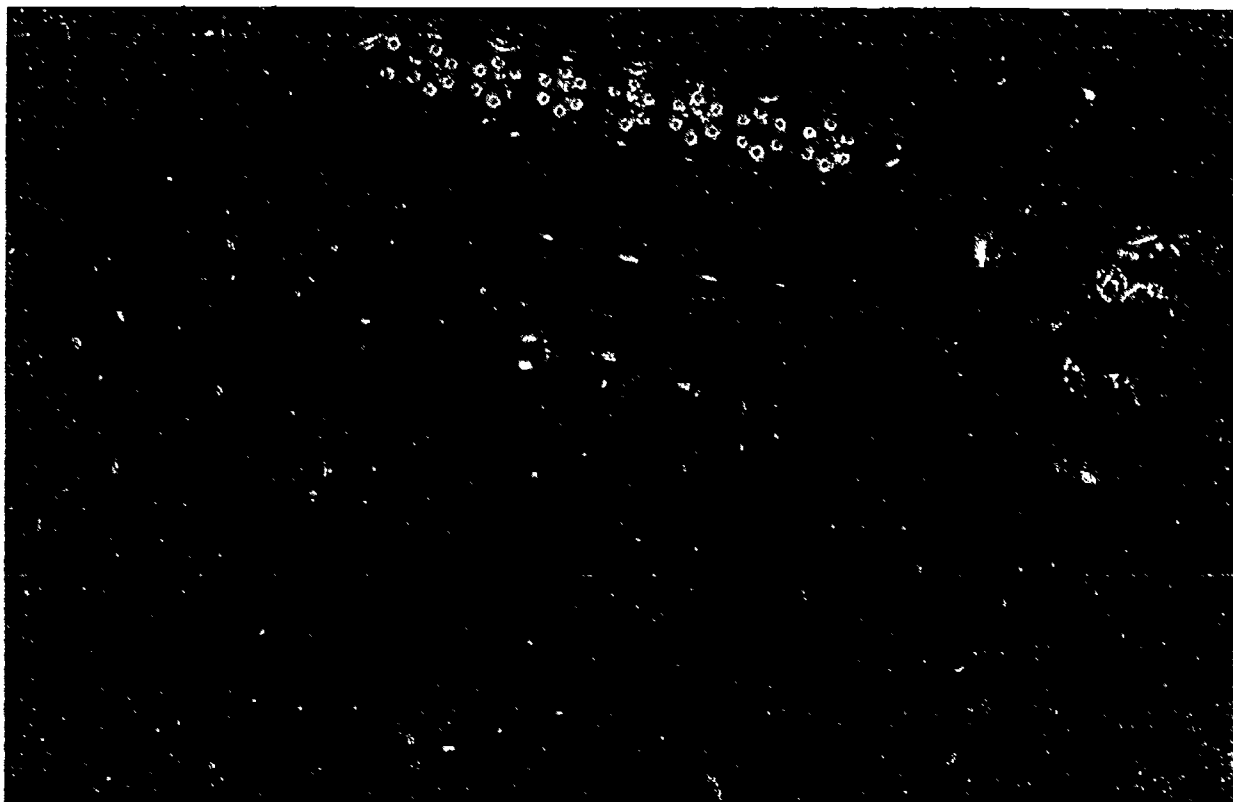
Artizanati e arkitektura

1. Në ç'fushë t'artizanatit dallohen Shqiptarët?
2. N'argjendarf e kryesisht në filigran; kët lloj pune argjendarët shqiptarë e bëjnë me mjeshtri të madhe.
3. Çfarë lloj punimesh bëjnë ata me argjend?
4. Kryesisht zbukurime grash, por edhe burrash, si kuti cingresh etj.
5. A ka tjera aktivitete në fushën e artizanatit përveç argjendaris?
6. Po ka; punimet e mëndafshta dhe punimet e drunit janë ndër më të rëndësishmet.
7. Cilat janë veglat muzikore më në përdorim?
8. Lahuta e çiftelija; si e dini, këngët tona janë kryesisht këngë trimnaje.
9. Po n'arkitekturë, a ka vepra arti me rëndësi?
10. Po, ka ca ura të kohës së mesjetës, ca kisha e ca xhami të shekullit të XVIII.
11. A ka Tirana ndonji gjë interesante?
12. Në Tiranë gjindet Muzeu Arkeologjik, ku janë mbledhë sende të ndryshme qysh nga koha paleolitike.
13. A ka Tirana ndonji kalë?
14. Tirana vetë jo, por 39 km. larg gjindet Kruja; atje gjindet kalaja më e famëshme e Shqipnis.
15. Pse është e famëshme kjo kalë?
16. Sepse atje u-thyen ushtrinë më të forta t'asaj kohe, ushtrinë e perandoris turke.
17. Po, po, tash e dij. Ju jeni tue folë për luftat e Skënderbeut kundër Turqvet nga vjeti 1443 deri më 1467.
18. Tamam. Skënderbeu u qëndroi Turqvet për 24 vjetë.
19. Si ra në dorë të Turqvet kjo kalë?
20. Kalaja u-dorëzue mbas një rrethimi të gjatë që kërcënonte të çfaroste banorët nga uria dhe epidemit.

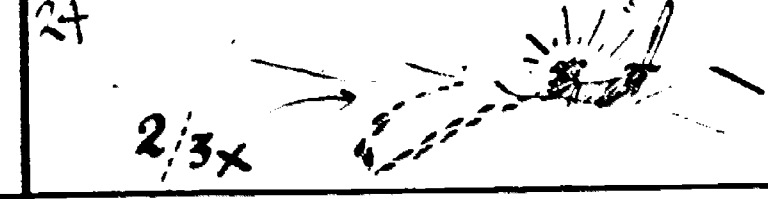
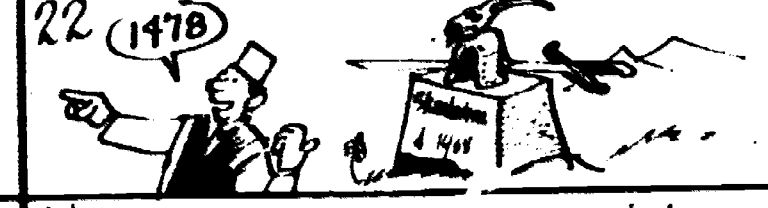
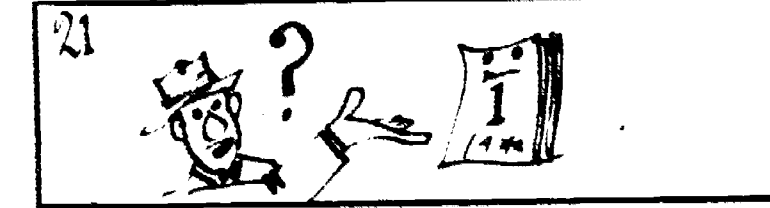
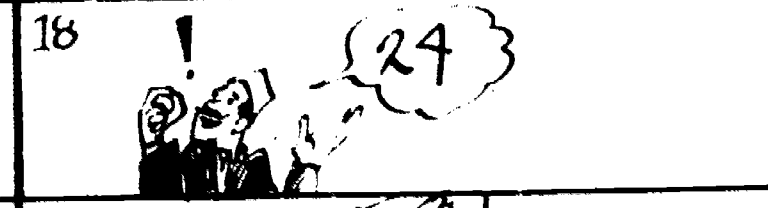
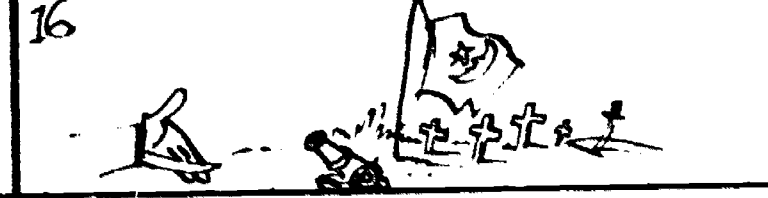
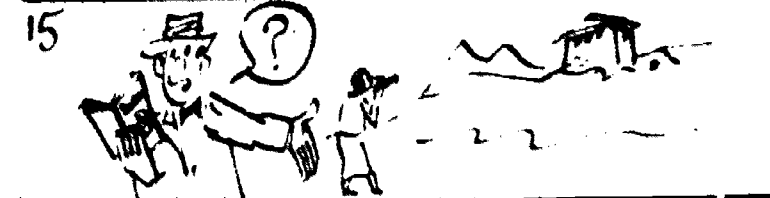
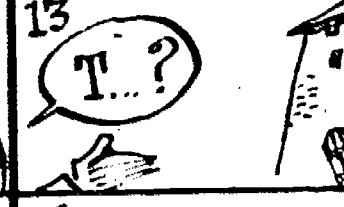
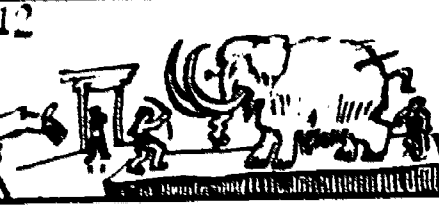
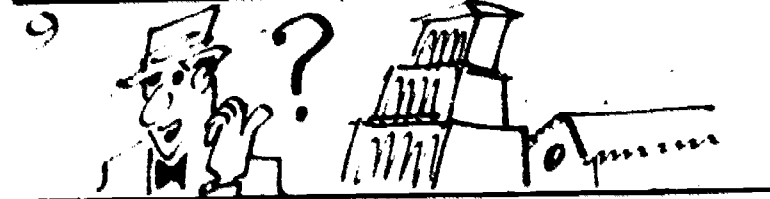
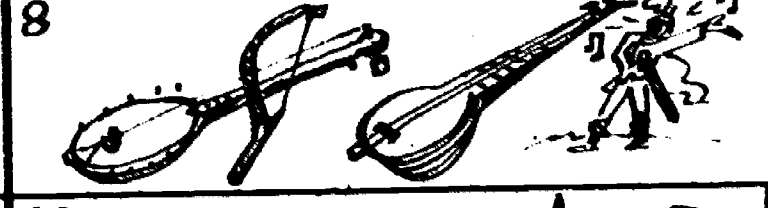
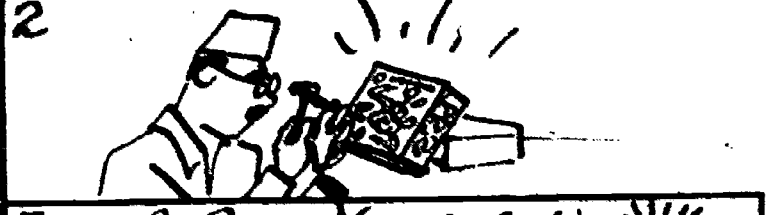
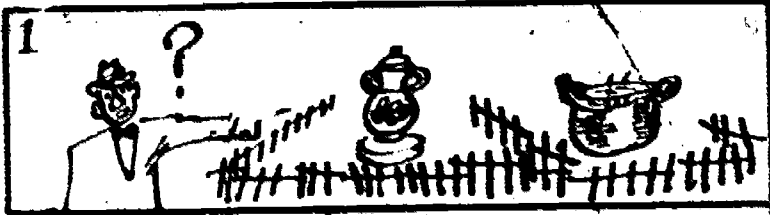
21. Në ç'vjet ka ndodhë kjo?
22. Më 1478, 10 vjetë mbas vdekjes së Skënderbeut.
23. D.m.th. se sa qe gjallë, Skënderbeu s'humbi asnji betejë.
24. U-tërhoq 2-3 herë, por nuk humbi ndonji betejë.

Filigran me fiye agjendi

LESSON 72

Craftsmanship and Architecture

1. In what field of crafts do the Albanians distinguish themselves?
2. As silversmiths and primarily in filigree; the Albanian silversmiths do this type of work with great skill.
3. What kind of work do they do with silver?
4. Primarily ornaments for women, but also for men, such as cigarette boxes, etc.
5. Is there any other field in the realm of craftsmanship besides working in silver and gold?
6. Yes, there is. Silk handiwork and woodwork are among the most important.
7. What musical instruments are mostly used?
8. The lute and the two-stringed lute. As you know our songs are primarily heroic songs.
9. What about architecture, is there any important artistic work?
10. Yes, there are some medieval bridges, some churches and mosques of the 18th century.
11. Does Tirana have any interesting features?
12. The Archeological Museum is located in Tirana and things from the paleolithic era are found here.
13. Does Tirana have any fortress?
14. Tirana itself, no, but 39 km. away is Kruja where there is the most famous fortress of Albania.
15. Why is this fortress famous?
16. Because the mightiest armies of that time, the armies of the Turkish empire were defeated there.
17. Yes, yes, I know it now. You are talking about Skanderbeg's wars against the Turks from 1443 to 1467.
18. Right. Skanderbeg resisted the Turks for 24 years.
19. How did this fortress fall into the hands of the Turks?
20. The fortress surrendered after a long siege that threatened to annihilate the inhabitants from hunger and epidemics.

21. In what year did this happen?
22. In 1478, ten years after the death of Skanderbeg.
23. It means that when he was alive, Skanderbeg never lost a battle.
24. He withdrew 2 or 3 times but didn't lose any battles.

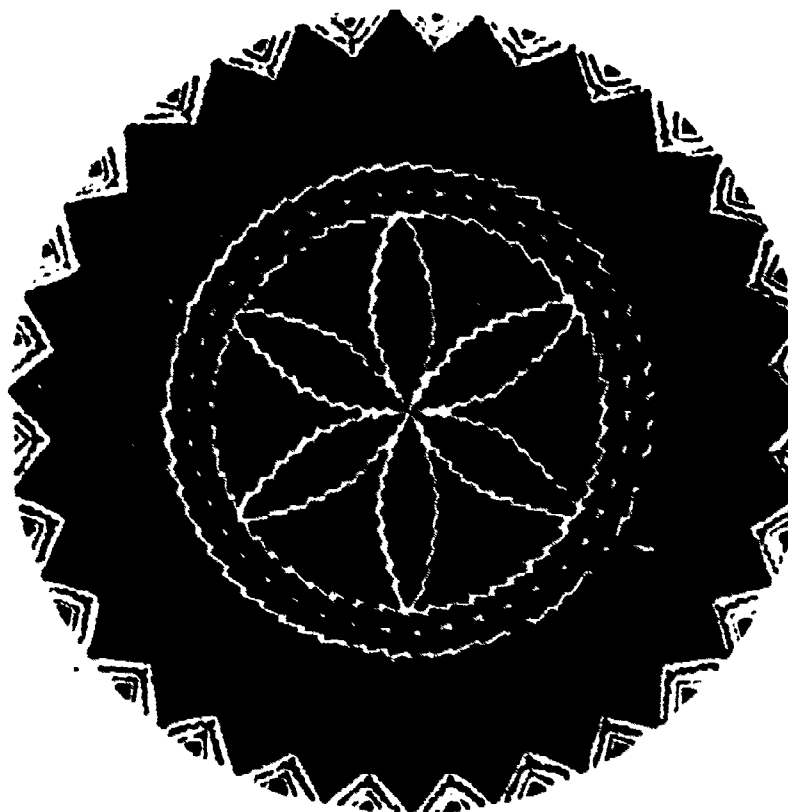
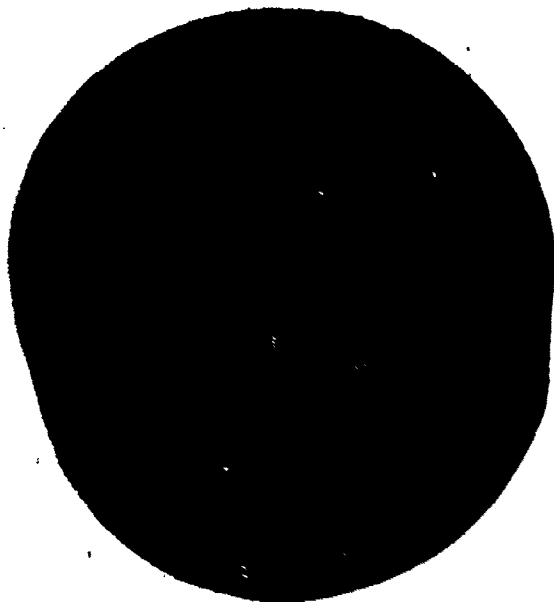

Figure 100;

1. Agent nouns

The basic ending of an agent noun is **-s** for the masculine and **-se** for the feminine. These endings are attached:

a. To the past participial stem:

Examples:

me ndigjue (to hear)	ndigjues, ndigjuese (listener)
me folë (to speak)	folës, folëse (speaker, relator)
me shpërblye (to reward)	shpërblyes, shpërblyese (redeemer)
me vrá (to kill)	vrasës, vrasëse (murderer)
me marrë (to receive)	marrës, marrëse (receiver, addressee)
me dërgue (to send)	dërgues, dërguese (sender)

b. To another noun in the indefinite form:

Examples:

ndihmë (help)	ndihmës, ndihmëse (helper, assistant)
mullf (flour mill)	mullfs (miller)
grykë (throat)	grykës (glutton)

2. Abstract noun derivatives

Abstract nouns are formed from nouns or adjectives by attaching to them the suffix **-si** or **-ni**. These abstract nouns correspond usually to the English nouns ending in **-ness** or **-ity**.

Examples:

komb
(nation)

kombsf
(nationality)

burrë
(man)

burrënf
(manliness, valor,
bravery)

i madh
(big, great)

madhësf
(bigness, size)

i trashë
(thick)

trashësf
(thickness)

i përpikët
(precise)

përpikënf
(precision, exactness)

3. Prefixes

Most prefixes are in origin either prepositions or adverbs. The following are the most important and widely used ones.

<u>Prefix</u>	<u>Meaning</u>	<u>English Equivalent</u>	<u>Examples</u>
bashkë	together	co- con- fellow-	bashkëpunim, cooperation bashkëfjalim, conversation bashkëatdhetar, fellow-countryman
ish	was	ex-(former)	ish-ministër, ex-secretary
jashtë	outside	extra-	i jashtzakonshëm, unusual, extraordinary
kundër	against	counter- contra-	kundërsulm, counterattack kundërshtim, contradiction
ndër	between, among	inter-	ndërkombëtar, inter-national

<u>Prefix</u>	<u>Meaning</u>	<u>English Equivalent</u>	<u>Examples</u>
nën	under	under- sub- vice-	nënvizoj, underline nëndetse, submarine nënpresident, vice- president
para	before	fore- pre- pro-	me parapá, to foresee parafjalë, preposition me paraqitë, to introduce, to present parapagesë, prepayment
tej	beyond	trans- sur-	i tejpashëm, transparent me tejkalue, to surpass tejkalin, surpassingness
mos	not, don't	mis- dis- in-	mosmarrëveshje, misunder- standing mosmarrëveshje, disagree- ment mosbarazim, inequality
pa	without	un- dis- in-	padrejtësi, unjustness, injustice i pabesë, disloyal i pakrahasueshëm, in- comparable

Ca kalá, ura, kisha dhe xhami mbahen si vepra arti në Shqipni.

Ku mbahen si vepra arti ca kalá, ura, kisha dhe xhami?
Cilat vepra mbahen si vepra arti në Shqipni?

Disa shtëpi janë tërheqëse nga jashtë, por të mobilueme pa shije.

Qysh janë disa shtëpi nga jashtë?
Por, a janë të mobilueme pa shije?
Qysh janë të mobilueme disa shtëpi?

Kalát e këngët e trimnis na kujtojnë luftat kundër anmiqvet.

Çka na kujtojnë kalát e këngët e trimnis?
Cilat lufta na kujtojnë kalát dhe këngët e trimnis?
Luftat kundër kujt na kujtojnë kalát dhe këngët e trimnis?

Vetëm banorët e Shqipnis së Veriut dijnë me i rá lahutës.
Cilës vegël dijnë me i rá vetëm banorët e Shqipnis së Veriut?
Cilët dijnë me i rá lahutës?

Shqiptarët dallohen si argjendarë të mirë në fushën e artizanatit.

Në çë fushë dallohen Shqiptarët si argjendarë të mirë?
Në cilën mjeshtri dallohen Shqiptarët?
Cilët dallohen në fushën e artizanatit?

Zakonisht, vetëm grát përdorin rrobe të mëndafshta.
A përdorin grát rrobe të mëndafshta?
Çfarë rrobesh përdorin grát?
Kush i përdor, zakonisht, rrobat e mëndafshta?

Në dasëm këndohen këngë të veçanta dasme.
A këndohen në dasëm këngë të veçanta dasme?
Ku këndohen këngë të veçanta dasme?
Çfarë këngësh këndohen në dasmat shqiptare?

Si xhubleta ashtu edhe guna bëhen prej leshi.
A bëhen prej leshi si xhubleta ashtu edhe guna?
Prej çka bëhen si xhubleta ashtu edhe guna?
Cilat veshje bëhet prej leshi?

Përgjithësisht, barijt shqiptarë veshin gunë.
 Përgjithësisht, a veshin gunë barijt shqiptarë?
 Çka veshin përgjithësisht barijt shqiptarë?
 Cilët veshin përgjithësisht gunë?

Njeriu duhet të përmendet për punë të mira, jo për punë të këqija.
 Kush duhet të përmendet për punë të mira?
 Për çfarë punësh duhet të përmendet njeriu?

Rubiku, në rrethin e Mirditës, ka miniera bakri me rëndësi.
 Cili nga fshatrat e Mirditës ka miniera bakri me rëndësi?
 Çfarë minierash ka Rubiku, në rrethin e Mirditës?
 Ku gjindet Rubiku?

Bani pyetje nga këto fjali:

Argjendarët e Shkodrës e të Kosovës e punojnë argjendin me mjeshtri të rrallë.

Anmiku nuk u-dorëzue dhe vendosi të çfaroset.

Disa njerëz nuk mundën me i dallue mirë ngjyrat.

Forcat tona kërkuen që anmiku të dorëzohet pa kondita.

Karrigat prej druni prishen më shpejt se ato prej hekuri.

Rozafati është kalaja më e vjetër në Shqipëri.

Nji fjalë e vjetër thotë, "Më mirë i vdekun e me ndër, se gjallë e me turp."

Letrat për postë ajrore janë më të holla se tjerat.

Më kërcënoi me thikë dhe më mori të hollat.

Shumë njerëz janë të mendimit se mikpritja është nji art më vete.

Nuk më ka ndodhë kurr nji gjë e tillë.

Im at e kishte zakon me shetitë poshtë e nalt nëpër dhomë kur ishte i mërzitun.

Këto maqina kanë hq në përdorim pak kohë më parë.
 Rrethimi i fundit i Shkodrës ka zgjatë gjashtë muaj.
 Shakat e tija janë të gjitha pa krypë.
 U-gjetën para forcash më të mëdhaja dhe e panë
 t' arësyeshme të tërhiqeshin.
 Vajzat e Dardhës së Korçës janë shumë tërheqëse.
 S'bâhen punët vetëm me trimni.
 Vdekja është një detyrë që duhet t'a kryejmë të gjithë.

Vajza shqiptare në kostum kombëtar

Po të shetitni nëpër krahinat e ndryshme të Shqipërisë do të shifni se sa i pasun është ky vend në çfaqjet më të ndryshme të zakonevet, të banesave, të veshjevet, të këngëvevet, të valleveve etj. Nga të gjitha këto çfaqje, artizanati dallohet në mënyrë të veçantë. Veshjet sidomos përbëjnë çfaqjen më tërheqëse të kulturës së popullit shqiptar. Pasunija e madhe e llojeve të këtyre veshjeve, e formaveve, e ngjyraveve, e zbukurimeveve, por sidomos aftësija me të cilën janë punuar këto veshje, paraqesin shijen e hollë të popullit shqiptar. Ndër kostumet kombëtare thuhet se xhubleta, të cilën e veshin gratë e malsivët të Veriut dhe guna që e veshin burrat në Shqipëri e Jugut, rrjedhin nga veshjet e Ilirëveve. Ndër kostumet më të bukura duhet të përmendim kostumet e graveve të Mirditës, të Dukagjinit, të Zerqanit, të Shpatit, të Durrësit, të Dardhës, të Myzeqës, të Shkodrës e të Tiranës.

Në artizanat duhet të përmendë gjithashtu argjendaria, e veçanërisht filigrani; këtu argjendarët, tue punuar me fije argjendi të holla sa një flok, tregojnë mjeshtëri të jashtëzakonshme. Edhe punimet e mëndafshta e punimet e leshit -- qylymat, çantat e çorapët në rradhë të parë -- dhe punimet e drunit nuk i rrijnë mbrapa argjendarisë.

Në kulturën shoqërore të popullit, vlerë të madhe kanë zakonet, që janë rrujtë shekull mbas shekulli, si besa, mikpritja, burrënia etj. Kur burrat shqiptarë janë tue ndejtë e tue bisedue mbas darke, njani prej tyre, ai që di me këndue më mirë, merr lahutën -- vegël muzikore karakteristike e Shqipërisë së Veriut -- ase çiftelën -- e përdorun më tepër në Shqipëri e Mesme dhe fillon e këndon këngë, të cilat kujtojnë trimnit e ndokujt në luftë kundër anmikut.

Arkitektura rruen ende sot shumë vepra arti si ura, xhami, kisha e kalá; pothuaj çdo qytet ka një kalá, që i kujton popullit luftat kundër anmiqvet të shumtë që ka pasë gjatë shekujvet. Nji ndër-kalát më të famëshme është ajo e Krujës; kët kalá e bñni të famëshme Skënderbeu me luftat e tija kundër Turqvet nga vjeti 1443 e deri më 1467. Kalaja i u-dorëzue Turqvet më 1478, mbas nji rrethimi të gjatë; gjatë këtij rrethimi vdiqën nga urija ase epidemit me mija ushtarë e banorë.

QUESTIONS-PYETJE

1. Po të shetisim nëpër krahinat e ndryshme të cilit shtet do të shofim se sa i pasun është ky vend nga shumë pikëpamje?
2. Kur mund të kemi rast të shofim se sa e pasun është Shqipnija në çfaqjet më të ndryshme të zakonevet?
3. Në çfarë çfaqjesh tjera është e pasun Shqipnija?
4. Nga të gjitha këto çfaqje, në ç'mënyrë dallohet artizanati?
5. Cilat sende përbëjnë çfaqjen më tërheqëse të kulturës së popullit shqiptar?
6. Çka përbëjnë veshjet?
7. A paraqet pasunija e llojevet të këtyne veshjeve shijen e hollë të popullit shqiptar?
8. Ç'paraqet pasunija e llojevet të këtyne veshjeve?
9. A e paraqet këtë shije edhe pasunija e formavet, e ngjyravet dhe e zbukurimevet të veshjevet?
10. Çka paraqet, pra, pasunija e llojevet, e formavet, e ngjyravet dhe e zbukurimevet të veshjevet?
11. Por sidomos cila aftësi e paraqet shijen e hollë të popullit shqiptar?
12. Ndër kostumet kombëtare, cilat veshje thuhet se rrjedhin nga veshjet e Ilirëvet?
13. Nga cilat veshje rrjedhin xhubleta dhe guna?
14. Cila nga këto dy veshje është e përhapun në Veri të Shqipnis?
15. Në ç'pjesë të Shqipnis është e përhapun guna?
16. Ndër kostumet e gravet, cilat duhet të përmendim si më të bukurat?
17. N'artizanat, cili zanat duhet përmendë gjithashtu?

18. Cila punë e argjendaris duhet përmendë veçanërisht?
19. Kush punon në filigran me fije të holla pothuej sa një flok?
20. Me çfarë fijesh punojnë argjendarët dhe sa të holla janë ato fije?
21. Çfarë mjeshtriye tregojnë argjendarët tue punue me fije argjendi?
22. Cilat punime nuk i rrijnë mbrapa argjendaris?
23. Çfarë artikujsh përfshijnë punimet e leshit?
24. Ku kanë vlerë të madhe zakonet?
25. Për sa kohë janë ruejtë zakonet?
26. P.sh. cilat janë disa nga zakonet që janë ruejtë shekull mbas shekulli?
27. Kur burrat janë tue ndejtë e tue bisedue, çfarë vegle merr njëni prej tyre?
28. Kur e merr lahutën ase çiftelin njëni prej burrave që janë tue ndejtë e tue bisedue?
29. Çka di me bā ai që merr lahutën ase çiftelin?
30. Në ç'pjesë të Shqipnis përdoret lahuta?
31. Po çiftelija, në ç'pjesë të Shqipnis përdoret?
32. Çka fillon me bā ai që merr lahutën ase çiftelin?
33. Çfarë këngësh fillon të këndojë ai?
34. Trimnit e kujt kujtojnë këngët që këndon ai?
35. Çfarë veprash ruen ende sot arkitektura?
36. Cilat janë këto vepra arti që ruen arkitektura?
37. Cilat nga këto vepra arti ka pothuej çdo qytet?
38. Cilat lufta i kujton kalaja popullit?

39. Kujt i kujton kalaja luftat kundër anmiqvet të shumtë që ka pasë gjatë shekujvet?
40. Sa anmiq ka pasë populli shqiptar gjatë shekujvet?
41. Cila është një ndër kalat më të famëshme?
42. Kush e bëri të famëshme kalën e Krujës?
43. Me cilat lufta e bëri ai të famëshme kalën e Krujës?
44. Kundër kujt luftoi Skënderbeu nga vjeti 1443 e deri më 1467?
45. Kujt i u-dorëzue kalaja më 1478, mbas një rrethimi të gjatë?
46. Ç'ngjau mbas një rrethimi të gjatë?
47. Nga se vdiqën me mija ushtarë e banorë gjatë rrethimit?
48. Ç'ngjau gjatë rrethimit?

Plotësoni fjalit që vijojnë:

1. Prindët e mij, _____ , jetojshin
when they were alive
me mue.
2. Çdo të diele mbasdreke, më pëlqen _____
to stroll
gjatë _____
the seashore
3. Megjithëqë ha shumë, është _____ si
thin
shkop.
4. Kjo gjellë s'ka _____
taste
5. Ka shumë njerëz që nuk mund t'i _____
distinguish
ngjyrat.

Shkrueni 5 fjalf me fjalët që vijojnë:

me kërcënue
me u-dorëzue
trimfi
shekull
betejë

argjend, -i	(m)	silver
argjendër, -i argjendarë, -t	(m)	silversmith, goldsmith
argjendarí, -ja	(f)	craft of the silversmith and goldsmith
arkeologjik, -e	(adj m & f)	archeological
arkitekturë, -a	(f)	architecture
art, -i arte, -t	(m)	art
betejë, -a beteja, -t	(f)	battle
me çfarosë (unë çfaros)	(v)	to annihilate, exterminate
çiftelí, -ja çiftelí, -t	(f)	lute with two strings
me u-dallue (unë dallohem)	(v)	to be distinguished, discerned
me u-dorëzue (unë dorëzohem)	(v)	to surrender; to be ordained
dru, -ni druj, -t	(m)	wood, tree
fije, -a fije, -t	(f)	thread
filigran, -i	(m)	filigree
gjallë	(adv)	alive, living
i, e, të hollë të holla	(adj m & f)	thin, fine; slim, slender; clever, smart

interesant, -e	(adj m & f)	interesting
kalá, -ja kalá, -t	(f)	fortress
me kërcënue (unë kërcënoj)	(v)	to threaten
lahutë, -a lahuta, -t	(f)	lute
i, e, të mëndafshhtë të mëndafshhta	(adj m & f)	made of silk, silken
mikpritje, -a	(f)	hospitality
muzikuer, muzikore	(adj m & f)	musical
me ndodhë (unë ndodh)	(v)	to happen, take place; chance to be
paleolitik, -e	(adj m & f)	paleolithic (pertains to the first period of the Stone Age)
perandorf, -ja perandorf, -t	(f)	empire
përdorim, -i përdorime, -t	(m)	use, usage, using
punim, -i punime, -t	(m)	work, working
rrethim, -i rrethime, -t	(m)	siege
shekull, -i shekuj, -t	(m)	century
me shetitë (unë shetis)	(v)	to walk, stroll, promenade; travel
shije, -a shije, -t	(f)	taste

me u-tërheqë (unë tërhiqem)	(v)	to withdraw; be pulled, towed, hauled
tërheqës, -e	(adj m & f)	attractive; drawing, pulling
trimni, -ja	(f)	bravery
turk, -e	(adj m & f)	Turkish
Turk, -u Turq, -t	(m)	Turk
urfi, -ja	(f)	hunger
vdekje, -a vdekje, -t	(f)	death

* * *

Zgjidhja e kriptogramit në faqen 126:
shkamb, ve, top, dardhë, fa, si:
Bashkimi i idevet dhe i parimevet është më i fortë
se bashkimi i kombevet.